

www.politikin-zabavnik.rs

ПОЛИТИКИН

BIH	2.40	KM
Македонија	75.00	ДЕН
Slovenija	2.09	EUR
Sverige	28.00	SEK
USA	3.50	USD
Hrvatska	15.00	KN
Црна Гора	1.20	EUR

ISSN 0032-339-X

0 2 9 8 6

PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

1. 5. 2009. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXXI • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2986

ЗАДАЦИ ЗА 21. ВЕК

КВАНТНЕ ВЕЗЕ ЛЕТЕ У НЕБО

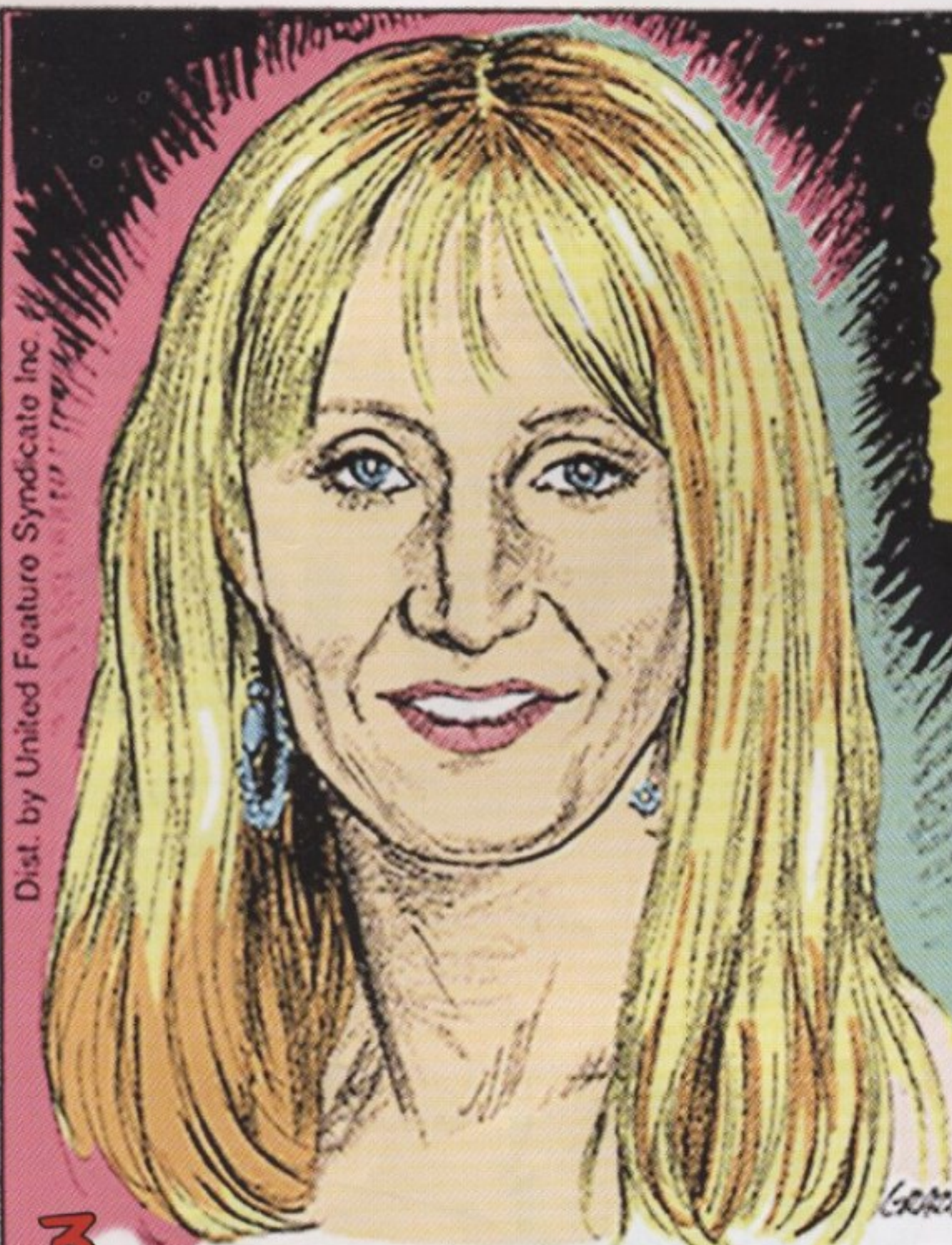

За све ога 7 го 107!

CHRIS BROWNE

Ripley

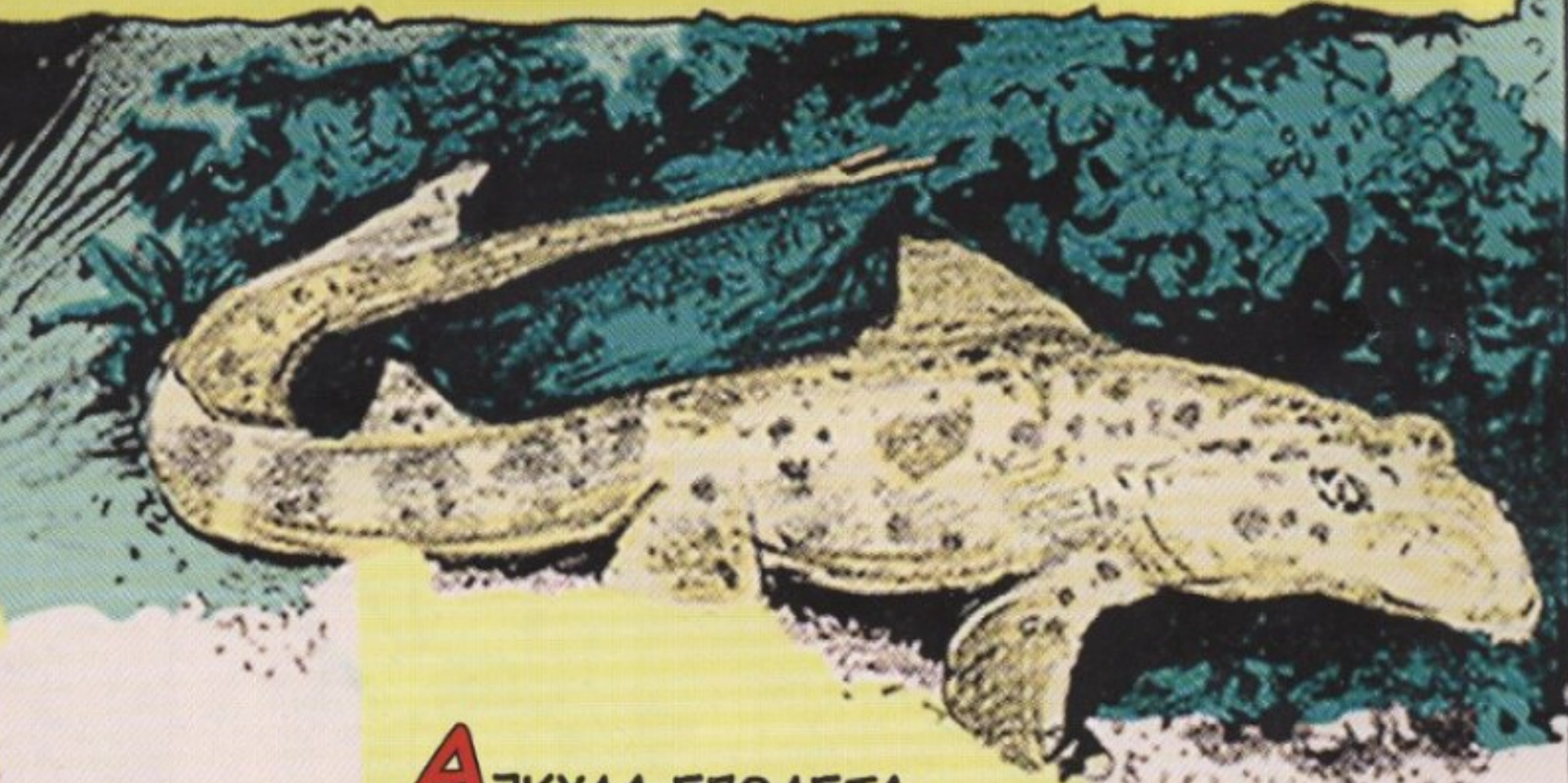
Веровали или не!

ЗАРАДУ ОД ОКО ПЕТСТО МИЛИОНА ФУНТИ (ОКО ДЕВЕТСТО ТРИДЕСЕТ МИЛИОНА ДОЛАРА), ШТО ЈЕ РАВНО БОГАТСТВУ КРАЈИЦЕ ЕЛИЗАБЕТЕ II, ОСТВАРИЛА ЈЕ Џ. К. РОУЛИНГ, ПИСАЦ РОМАНА О ХАРИЈУ ПОТЕРУ.

ИАКО КОРЊАЧЕ МОГУ ДА ПАТЕ ОД ЗАРАЗА, НЕУХРАЊЕНОСТИ И ПОВРЕДА, ЊИХОВИ ОРГАНИ НЕ ПРОПАДАЈУ С ГОДИНАМА.

АЈКУЛА ЕПОЛЕТА ХОДА ПО ОКЕАНСКОМ ДНУ КОРИСТЕКИ МИШИКЕ ГРУДНИХ ПЕРАЈА.

2-25 © 2007 Ripley Entertainment Inc.

ЈЕСТЕ ЛИ већ чули да...

••• просечна дужина животног века становника у Србији износи 74 године. Мушкарци живе у просеку 71 годину, а жене 76 година ■

••• јагуар може да живи до двадесет две године под условом да је у заточеништву ■

••• Фреја, нордијска богиња љубави и прорицања, иако је, према миту, тачно знала шта ће се у будућности десити, није имала моћ да те будуће догађаје промени ■

••• најстарије сачуване мапе потичу из древног Вавилона и нацртане су на глиним таблицама пре више од четири хиљаде година ■

••• Италију посети годишње више од двадесет шест милиона туриста ■

••• у Кенији живи око четрдесет група народа од којих свака говори сопственим језиком. Међутим, како би се лакше споразумели, већина учи свахили и енглески језик ■

••• Астеци су семенке какаовца користили као новац ■

••• хорниста свира тако што једну руку држи у звону (корпусу) инструмента, а другом покреће вентиле. Звук се мења променом положаја руке свирача хорне у самом звону ■

••• најдубље језеро на свету је Бајкалско, дубоко 1741 метар ■

••• прве јахте користили су у 17. веку холандски краљеви као бродове за забаву ■

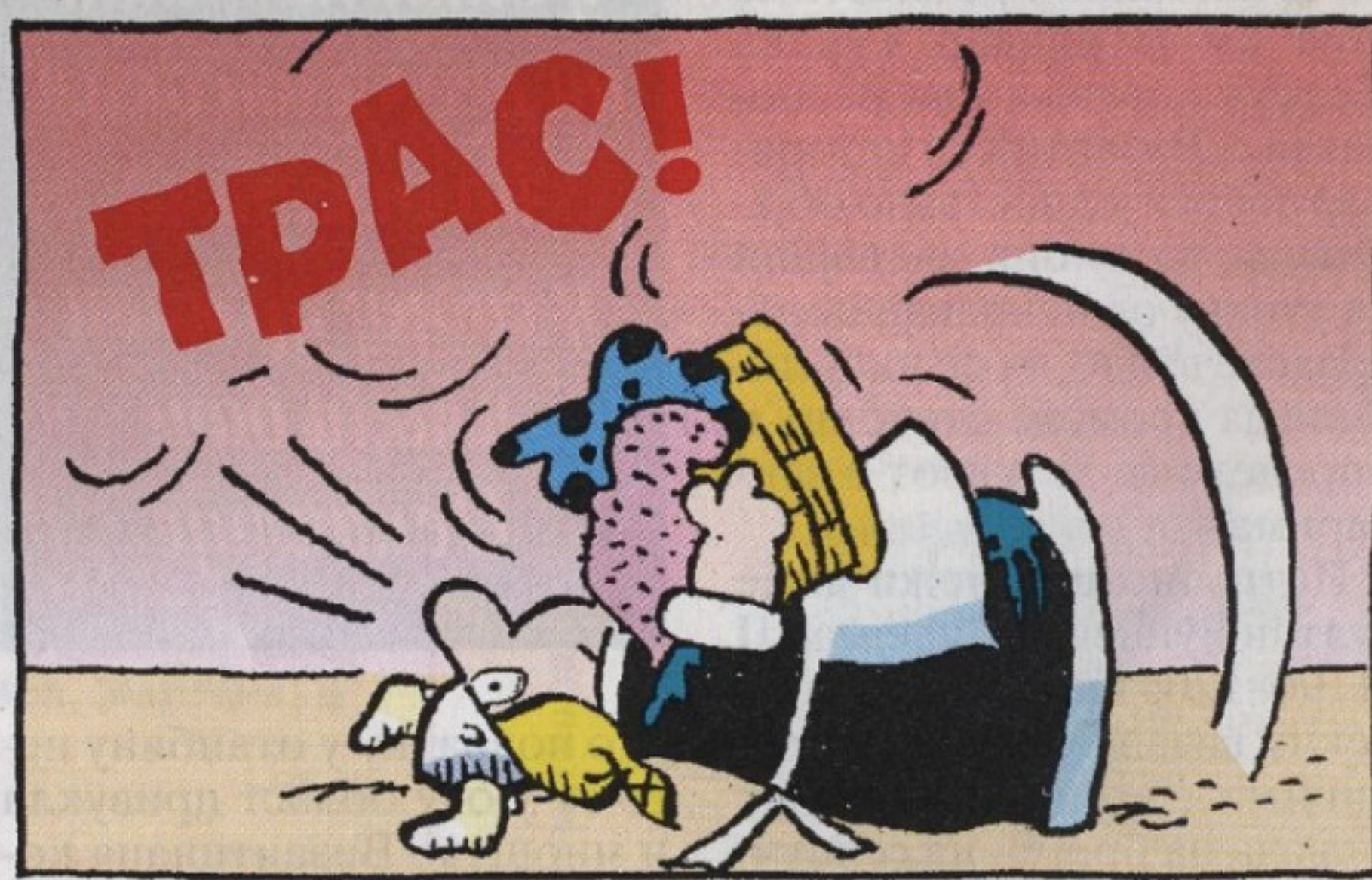
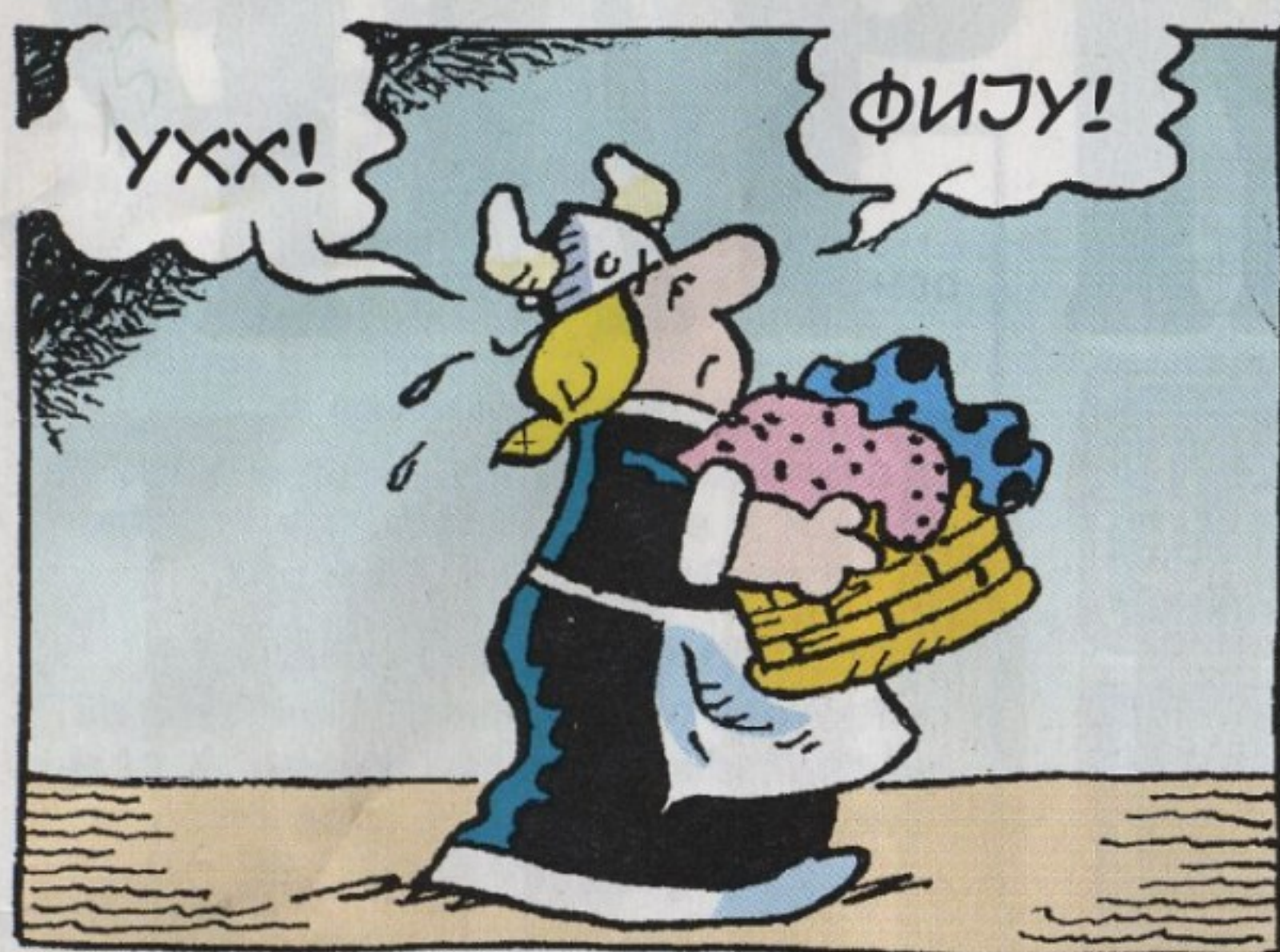
••• из екстракта лишаја *Rocella tinctorum* производи се црвена или љубичаста боја која се користи за производњу лакмус хартије и боје коју су некада користили шкотски брђани за бојење вуне ■

••• Кина се граничи с четрнаест држава ■

••• јога потиче из Индије и стара је најмање пет хиљада година ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Вишевековно суседство и супарништво, различито порекло, другачија вера, као и политички интереси који су се међусобно искључивали, имали су за последицу да су Турци и Византинци најчешће зазирали једни од других.

Међутим, постојала су раздобља и околности када односи двеју цивилизација, на неки начин смештених на супротним фронтовима историје, нису били испуњени мржњом и острашћеном искључивошћу. На пример, византијски историчар Никита Хонијат наглашава како је крајем 12. века, у нередовним приликама кад је Цариград водио мало рачуна о пограничним подручјима, византијско становништво читавих области Мале Азије драговољно бирало живот у суседном Иконијском султанату који су у другој половини 11. столећа утемељили Турци Селџуци. Привучени попустљивошћу и разумевањем које су у то време Турци показивали према хришћанима, тамошњи православци напустили су у великом броју земље тек неколико година раније враћене под скиптар византијског цара, како би се настанили у областима које им је владар Турака Селџука стављао на располагање. Византијски историчар доноси једноставно објашњење да су они настојали да утекну од неправди цариградске владе, па се нису либили да промене отаџбину и определе се за живот с варварима.

Исти писац бележи да је султан Рукнедин Сулејман II (1196–1204) крајем 12. века неким византијским затвореницима – којих је било пет хиљада на броју – на селџучком подручју доделио земљу и семе. Истовремено, обећао је да ће у случају да склопи мир с цариградском владом, све заробљенике пустити без било какве накнаде. До даљег је требало они да живе у Иконијском султанату и првих пет година уопште не плаћају порез, а затим да буду оптерећени разумним обавезама које се неће увеличавати као што се понекад догађало у Византији. Султанова разборита и човекољубива обећања не само да су утицала да заробљени војници престану да размишља-

четири

ЈАНИЧАР ЗЛАТНОГ НОСА

*Иако
вишевековни
крвни
непријатељи
Турака,
Византинци су
у више наврата
на веома високим
положајима
у својој држави
имали баш
Османлије*

ју о повратку у отаџбину него су у ову област привукла и мноштво Византинаца који нису били заробљени, али су чули како се поступа с њиховим рођацима и сународницима. У наставку, Никита Хонијат јадикује над опадањем родољубивог духа код Византинаца које је било проузроковано неомиљеним мерама власти и грамзивошћу државних функционера.

Дешавало се и то да поједини Турци постану житељи Византије и буду чак врло блиски и верни пријатељи и сарадници византијских владара. Навешћемо два веома занимљива примера. Најбољи и најоданији пријатељи

двојице византијских царева династије Комнина (1081–1185), Алексија I (1081–1118) и Јована II (1118–1143) били су Турци, синови ратних заробљеника њихових очева.

Татикије

Татикије је био син једног турског ратника кога је најпре заједно с породицом заробио, а потом примио у своју личну службу Јован Комнин, високи достојанственик византијског двора, рођени брат цара Исака I Комнина (1057–1059) и отац будућег цара Алексија I Комнина. Није могуће тачно одредити кад се то десило, али с обзиром на чињеницу да је Јован Комнин преминуо 1067, а да је Татикије био приближно истог узраста као Алексије Комнин, који је рођен 1056/1057. године, породица селџучког ратника могла је бити доведена у Цариград негде између та два датума.

Син турског заробљеника и син византијског великодојника одрастали су заједно и међу њима је створено пријатељство које је непомућено потрајало читав живот. Кад је време одрастања прошло, два младића започела су војничке каријере. Тек

што је Алексије Комнин навршио двадесет година, успешно се ухватио у коштац с најтежим задацима које је дан војсковођа може да добије. Седмдесете године 11. века у историји Византије остале су упамћене по честим покушајима узурпације царског престола. Тако је 1078. године млади Алексије Комнин, уз кога се борио његов одани пријатељ Татикије, угушио побуну Нићифора Васиакиса. У наредним годинама уследио је и успон младог Турчина, поготово после 1081. године кад је Алексије Комнин постао византијски цар. Татикије је с титулом великог примикирија најпре ратовао 1081. године против Нормана, најопаснијих византијских противника на западном ратишту. Затим је у раздобљу од 1086. до 1090. године успешно предводио византијске походе против Турака и Печенег. Изузетну присебност и способност показао је приликом гушења завере Нићифора Диогена, уперене против Алексија I, до које је дошло у близини града Сера.

Ана Комнина у историјском спису „Алексијада“, ко-

Селџучки коњаник

ји је посвећен очевој владавини, о Татикију пише с великом наклоношћу и уважавањем. Из текста учене принцезе видимо да његова безрезервна оданост, поштовање према династији и служење византијској царској круни ни у једном тренутку нису били доведени у питање. Ана Комнина истиче да је најбољи пријатељ њеног оца био веома уравнотежен и сталожен човек, да је био разуман у речима, а искусан у делима, и да је овладао даром да предвиђа догађаје. Осим тога, као непосредан учесник и очевидац многобројних важних збивања, Татикије је достављао читав низ података који су Ани Комнини били драгоцени за састављање историјског списа, иначе ремек-дела византијске књижевности.

У току Првог крсташког рата Татикије је заједно с латинским ратницима нападао Никеју коју су држали Турци Селџуци, помажући западним витезовима. И западни писци истичу да је овај Турчин – византијски васпитаник имао велику моћ у царству. С малим одредом византијских војника, а у царско име, Та-

тикије је пратио крсташе који су преко Мале Азије хитали у Сирију. За време опсаде сиријске престонице Антиохије (децембар 1097–јун 1098), Татикије се удаљио од крсташких вођа Боемунда и француског грофа Рајмунда од Тулуза. Због погоршаних односа с крсташима, он је био приморан да се почетком фебруара 1098. године повуче на острво Кипар. Учинио је то под изговором да треба да осигура животне намирнице и обезбеди помоћ за крсташе. Међутим, будући да се није вратио, у западним изворима могу се срести оптужбе да је изневерио дотадашње савезништво и да се понео као издајник. Татикије се у изворима последњи пут појављује као командант византијске флоте у сукобу с бродовљем италијанске поморске републике Пизе 1099. године. Ваља подвући чињеницу да су чланови Татикијеве породице имали запажену улогу за владе цара Алексија I Комнина.

Ана Комнина помиње Татикија у занимљивом настојању да објасни узроке ко-стобоље од које је боловао њен отац. Једном приликом,

док се надметао са својим такмацем и пријатељем Татикијем, овај је пао с коња право на цареву ногу. Алексије I Комнин издржао је јак бол у чашици на колену и дуж целе ноге, али му није придавао значај. Штавише, мало је залечио ногу, бол се смирила и он се вратио својим уобичајеним делатностима. Овај случај, наглашава Ана Комнина, био је први узрок очеве бољке, а онда наводи и остале.

Западни извори за Татикија везују и једну необичну појединост. Они тврде да је његов нос био одсечен, што можда наговештава да је каријеру у Византији почео као роб. Међутим, син некадашњег турског заробљеника имао је вештачки златни нос који је његову појаву ратника од заната чинио нарочито застрашујућом.

Јован Аксук

Поучен властитим примером беспрекорне сарадње с турским пријатељем Татикијем, Алексије I Комнин желео је да свом најстаријем сину и наследнику престола Јовану II Комнину нађе сличног сарадника. То није

требало да буде неко ко је припадао уском породичном кругу царског дома Комнина јер би могао да пожели византијску круну. Будућем владару Византије био је потребан пријатељ, саветник и савезник у кога би могао да има потпуно поверење. Избор је пао на сина турског заробљеника по имену Аксук, који је допао крсташког ропства 1097. године. И у овом случају радило се о вршњацима који су од најранијих дана васпитавани и одрастали заједно. Касније се показало да је стари цар веома добро проценио околности и да је сину нашао најбољег могућег пријатеља и саборца у најтежим државничким обавезама. По свом византијском „сабрату“ млади Турчин је добио хришћанско име Јован и уследила је њихова вишегодишња сарадња. Чак би се могло рећи да је у случају Јована I Комнина и Јована Аксука необично комнинско „побратимство“ уздигнуто на виши ступањ него у случају Алексија II Комнина и Татикија.

Током читавог живота цара и имењака Јована Комнина, Јован Аксук је остао његов најповерљивији сарадник, али је, за

разлику од Татикија, и стварно био на највишим положајима у Византијском царству. Ту је пре свега реч о достојанству великог доместика, то јест врховног заповедника византијске војске, што је Јован Аксук био и у време смрти Јована Комнина, 8. априла 1143. године. Међутим, не мање значајна била је функција носиоца царског печата која је овом византијском „јаничару“, као најближем царевом сараднику, давала право да у име Јована II Комнина потписује и оверава све царске документе. Без било каквог претеривања може се рећи да је за царевања Јована II његов пријатељ Јован Аксук био други човек Византијског царства. Он је имао неке везе и с нашом историјом: после успешног похода против Срба 1149. године, велики доместик Јован Аксук однео је у Цариград писмо да житеље престонице обавести о византијској победи.

Византијски великодојник турског порекла показао је ширину и племенитост тиме што је на неки начин „измирио“ цара Јована II и његову старију сестру Ану Комнину. Увек љубоморна на млађег брата, а и сама с царским амбицијама, она је после очеве смрти покушала да завером преотме престо Јовану II. Покушај није уродио плодом и видно потиштени цар признао је како су му се његови најближи показали као непријатељи, а туђинци као пријатељи. Уз то, намеравао је да заплени Анину имовину и дарује је оданом сараднику Јовану Аксуку. Околност да је царева сестра била веома богата, што значи да се радило о веома примамљивој могућности, није поколебала Аксукovu племенитост, праведност и оданост царском дому Комнина. Он је учтиво одбио царев предлог и у сјајном говору узео у заштиту Ану Комнину, предочивши њеном брату да ће се она искрено покајати због дотадашњих недостојних поступака. Очито дирнут оваквим наступом најбољег пријатеља, Јован II Комнин пре-

шао је преко сестриног лошег држања и њену имовину оставио је нетакнуту.

Ма како то изгледало неуобичајено, а у сваком погледу у нескладу с породичним и клановским начином владања куће Комнина, пријатељство два Јована заправо је пружало сигурност власти царској династији. Није наодмет подсетити се

ком најстаријег сина и несуденог наследника престола Алексија. На тај начин само је потврђена огромна политичка тежина овог сина некадашњег турског заробљеника и његово место незваничног савладара самог цара Јована.

Јован Аксук био је уз цара у бурним данима, у априлу 1143. године, кад је Јован II,

Алексије и Андроник преминули су претходне 1142. године, а трећи син Исак, кога отац није баш ценио, налазио се у Цариграду. Да је и нови цар Манојло I имао поверења у Јована Аксука показује чињеница да га је журно послао у византијску престоницу. Желео је да га и на Босфору прихвати као цара, али се истовремено прибојавао старијег брата Исака. Јован Аксук похитао је у престоницу и Исака, који у међувремену ништа није дознао о најновијим збивањима, затворио у манастир. Кад је Исак постао свестан шта се догодило, било је касно да се било шта предузме.

Јован Аксук умро је око 1150. године, а писац Никифор Васиљакис изрекао је о њему прегршт ласкавих речи. Кћи Јована Аксука Евдокија била је уда-та за Стефана Комнина, а, као што је речено, његов син Алексије, коме је дао име по свом добротвору Алексију I Комнину, био је ожењен унуком Јована II Комнина. Алексије Аксук командовао је бројним војним подухватима и био један од најбогатијих великаша у царству. Међутим, око 1167. године, због сумње да је умешан у заверу против цара, пао је у немилост Манојла I Комнина и отеран је у манастир. Савременици су му замерили што је једну од својих кућа у предграђу Цариграда осликао призорима из ратних похода чувеног селџучког султана Килиџ Арслана II (1155–1192), а не, како је било уобичајено, онима који су величали војне подвиге византијских царева. Ова занимљива и необична подробност показује да Алексије Аксук није заборавио своје турско порекло. За собом је оставио два сина од којих је један, који је по мајци носио презиме Комнин и остао познат као Јован Комнин Дебели, 1200. године покушао побуну против цара Алексија III Анђела (1195–1203), али је био убијен. Породица Аксук, која је имала важну улогу у византијској историји 12. века, не појављује се у 13, 14. и 15. столећу ■

Радивој Рагућ

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

1. 5. 2009.

Илустрација једној турској рукопису из 15. века

да је Јован II Комнин, који је дуго био оптерећен многобројним оспоравањима водеће улоге у роду Комнина, у Јовану Аксуку видео једину особу у коју је имао безгранично поверење. Он је могао да буде сасвим сигуран да ће се његов турски „сабрат“ безрезервно борити да византијски престо припадне оном кога сам цар одреди за наследника. Отуда не треба да изненађује да је Јован II Комнин одлучио да свог „побратима“ ороди с царским породицом. Тако је син Јована Аксука ожењен царевом унуком, кћер-

рањен отровном стрелом, преминуо у лову. Будући да је знао да су му тренуци одбројани – није дао да му одсеку руку која је отекла и постала дебела као бедро – цар је грозничаво бринуо о наследнику престола. Огромну помоћ пружио му је Јован Аксук који је захваљујући прибраности и окретности помогао да смена на престолу прође безболно. Његовом заслугом војска је прихватила последњу жељу Јована II Комнина да га наследи најмлађи од четворице синова – Манојло I Комнин (1143–1180). Прва двојица царевих синова

ЗАДАЦИ ЗА 21. ВЕК

Данашње васионске летелице саобраћају са Земљом радио-таласима и ласерима. Али, како ће бити у будућности? У Европској свемирској агенцији верују да би чудно понашање природе на њеној најмањој лествици могло да омогући да размена података постане сигурнија и успешнија него икада до сада

КВАНТНЕ ВЕЗЕ ЛЕТЕ У НЕБО

Уметничка визија
расподеле парова
заплетених фотона
коришћењем
Међународне
свемирске станице
(ISS).

Квантна физика је променила наше разумевање основних законитости природе. Њена предвиђања, мада супротна очекивањима и опажајима, потврдила су се много пута и устоличила квантну теорију као једну од најуспешнијих теорија целокупне науке. У последњим деценијама квантна физика достигла је кључни ступањ развоја и сада је могуће развијати многе корисне комерцијалне и технолошке примене засноване искључиво на њеним законитостима. Ове нове технологије назване су квантне технологије.

Већ неколико година ЕСА – Европска свемирска агенција – испитује како би квантне технологије могле да побољшају васионске послове и истраживања. Очекује се да ће оне постепено и све више излазити на васионску позорницу и да ће имати велики утицај на комуникације и на то како ћемо обрађивати податке у будућности. Али, изгледа да ће важити и супротно – разматра се могућност да се васионско окружење искористи да би се боље разумеле основе саме физике и да се испитају стварни домети неких квантних појава. Једна област која има посебну могућност за

примену у васиони је „квантна комуникација”. Она ће, верује се, постати нов начин саобраћања у многим васионским, па и земаљским системима.

На најмањој лествици природе догађају се неочекиване ствари назване квантне појаве. На пример, зрак светлости може да се понаша као лавина честица које су познате као фотони. Појединачни фотони не могу да се клонирају нити деле, а мерећи их, мења се њихово почетно стање. Зато порука послата преко квантног комуникационог система може да се прочита само једном, јер је после тога аутоматски измењена. То значи да у пријемној станици увек може да се открије да ли је неко неовлашћено покушао да дође до података.

Ове квантне особине дају могућност да се створи комуникациони протокол назван „расподела квантног кључа” – quantum key distribution, qkd – односно начин расподеле кључева за шифровање са стопостотном сигурношћу. Када би, на пример, овакав систем био укључен и у будуће верзије европског навигационог система „Галилеј”, тренутно би постало јасно ако би неко неовлашћено мењао сигнале који иду ка сателитима или према Земљи.

Други пример квантног комуникационог протокола назван је „густо квантно кодирање” (quantum dense coding). Он би искористио можда најчуднију квантну појаву која је названа „заплетеност”, односно ентанглемент, да се у сваки фотон угради више од једног по-

баци други новчић, добити „писмо”. Уопште не морате да сачекате да га баци. Исход ћете знати чим сте бацили свој новчић. Тешко је разумети у каквој су тачно вези овакве квантне честице и неки физичари никада нису прихватили ову појаву. Ајнштајн је чак назвао

ЗАШТО КВАНТНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ?

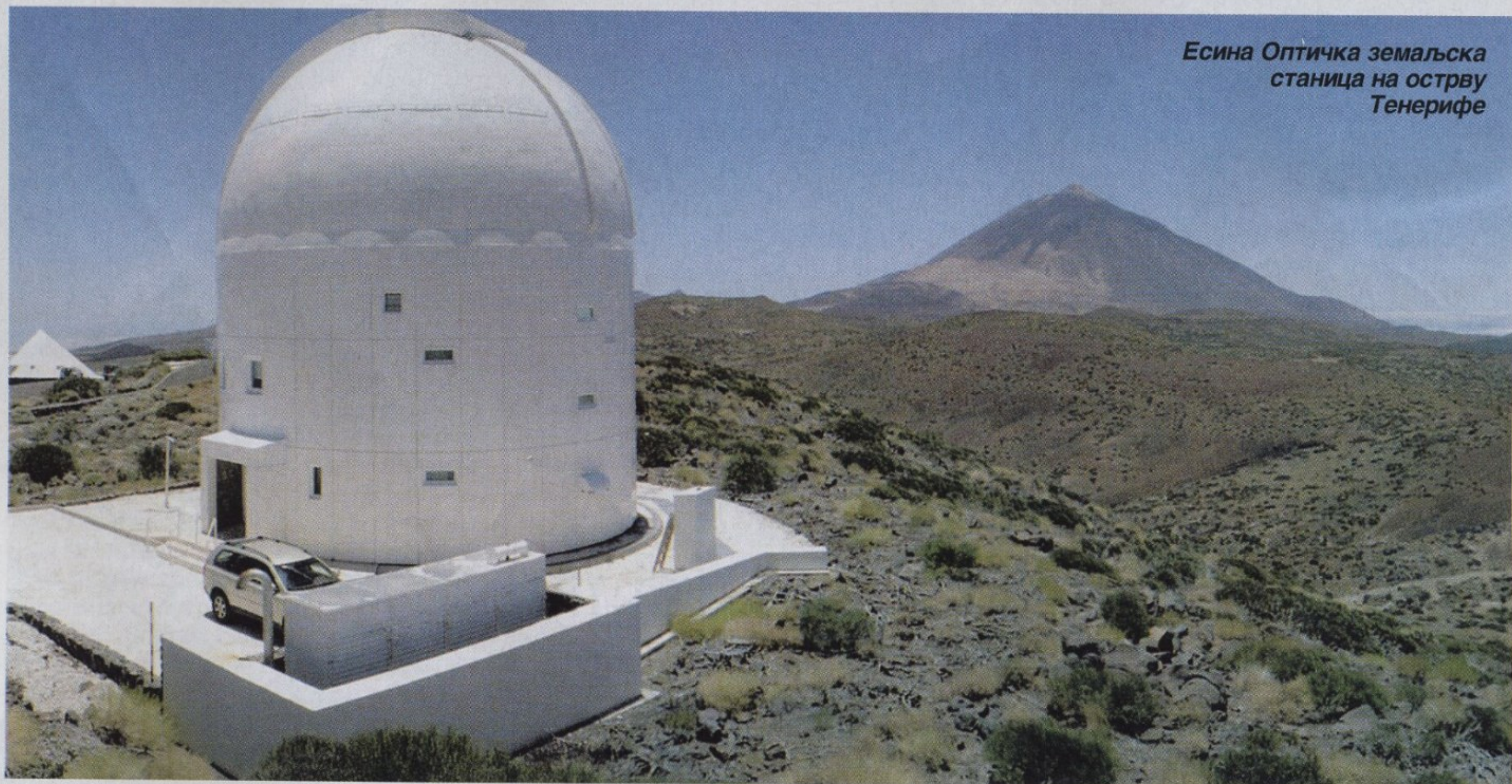
Службе безбедности много зависе од савремених телекомуникација које морају да обезбеде да је примљена порука иста као и послата и да тајна остане тајна. Најосетљивији подаци, као што су банковни или војни, могу да се шифрују веома успешно. Међутим, неки од коришћених система ипак могу да се разбију помоћу моћних рачунара. Уљез увек може да упадне у класичан комуникациони канал и да прислушкује или ископира шифровану поруку и покуша да је разбије. Квантна механика пружа могућност за савршено сигурне комуникације, јер сам чин посматрања квантног система мења његово стање. То значи да је тачно копирање података немогуће, а настале промене откривају присуство уљеза. Док данашњи комуникациони системи, који користе оптичка влакна, захтевају хиљаде фотона за пренос битова података, квантна комуникација користи само један фотон да пренесе јединствени насумични тајни кључ (сачињен од нула и јединица) ■

датка, чиме би и капацитет комуникационог канала могао знатно да се повећа.

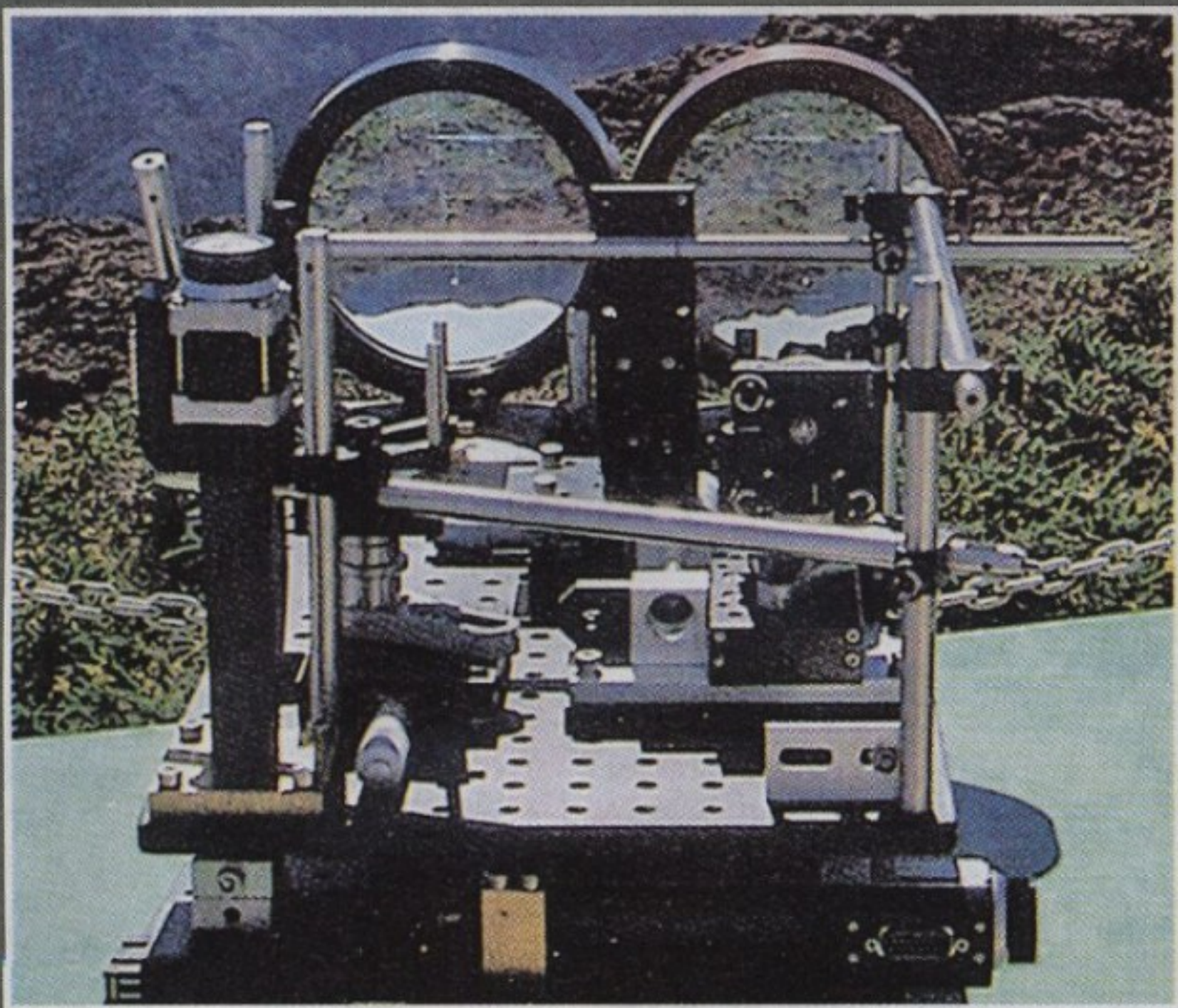
Када би квантна заплетеност била могућа и на уобичајеној, великој лествици, замислите да имате пар заплетених новчића. Један дате пријатељу, а свој баците увис. Ако добијете „главу”, одмах ћете знати да ће ваш пријатељ, када

„аветињском”. Сматрао је да честице заправо „крију” неке од својих особина због чега нам изгледа да тренутно мењају оне које су нам познате.

И мада је ентанглемент познат већ деценијама, донедавно нико није био сигуран да ли ће се квантна заплетеност одржати с повећањем раздаљине из-

Есина Оптичка земаљска станица на острву Тенерифе

Телескопски предајник на Ла Палми уперен према пријемнику на острву Тенерифе. Једно од великих сочива преноси појединачне фотоне, док друго служи за одређивање тачног положаја, примајући ласерски зрак са другог острва.

међу честица и у случају када услови нису идеални (вакуум). На пример, поставило се питање да ли ће зрак заплетених фотона остати заплетен и када прође кроз Земљину атмосферу. Јер, на свом путу фотони би могли да реагују са атомима и молекулама ваздуха. Да ли ће то уништити заплетеност? Ако је тако, ентанглемент не би могао да се искористи за саобраћање са сателитима у орбити, пошто сви сигнали морају да прођу кроз Земљину атмосферу.

У септембру 2005. године један тим европских стручњака одлучио је да то провери. Један мањи телескоп, смештен на канарском острву Тенерифе, уперен је према опсерваторији Роке де ла муџањос на суседном острву Ла Палма, удаљеном 144 километра. На Ла Палми је постављен нарочити квантни оптички терминал који је стварао парове заплетених фотона (користећи такозвани SPDC поступак). Он је слао по један фотон према телескопу на острву Тенерифе, док је други чувао ради поређења. Упоредивање резултата са острва Тенерифе и Ла Палма јасно је показало да су фотони остали заплетени – појава ентанглемент остала је нетакнута и у

природним условима упркос раздаљини од 144 километра! То је значило да би заплетени сигнал преживео путовање од површине Земље до орбите и обрнуто. Био је то први, одлучујући корак према будућим сателитским квантним комуникационим системима.

КВАНТНА ЗАПЛЕТЕНОСТ – РАЗМРШЕНА

Ако се омогући да два светлосна фотона на одговарајући начин ступе у међудејство, постаће „заплетени“. Парови заплетених фотона могу да се добију и непосредно, коришћењем нелинеарног поступка који је назван SPDC (Spontaneous Parametric Down Conversion). После тога, ова два фотона могу да се раздвоје, али чим један од њих ступи у дејство с трећом честицом, други фотон из пара мења своје квантно стање (иако није био у додиру с трећом честицом).

Такво понашање заплетених честица чини их савршеним за тајне поруке. Ако уљез утиче на једну честицу пара, истовремено ће доћи до промене на његовом заплетеном партнеру у пријемној станици. Ова промена биће очигледна, па ће и присуство уљеза бити одмах откривено ■

Успех огледа на Канарским острвима доказао је техничку изводљивост „расподеле квантног кључа“ и основних тестова квантне физике на великим растојањима, утирући пут ка увођењу квантних комуникација у васионски простор. Али, такав систем, ако би био постављен у васионском простору, могао би и да помогне да се разјасни појава заплетености – ентанглемент – испробавајући је на још

већим растојањима него што су она која су могућа на Земљи. Замишљено је да се искористи Међународна свемирска станица као место с кога би се парови заплетених фотона слали кроз атмосферу до различитих удаљених места, станица на површине Земље и провери да ли ће и тада фотони остати заплетени. Ако буде довољно новца, такви огледи могли би да се изведу до 2015. године.

Поступак расподеле квантног кључа (QKD) омогућава поделу насумичних низова бита са сигурношћу коју не може да има ниједан класичан начин. QKD пружа могућност да се од две или више честица направи насумични тајни кључ који ће фотони пренети преко квантног канала, тако да његово пресретање увек може да се открије. После успешне расподеле, овај симетрични кључ може да се употреби за шифровање класичних података који онда могу да се преносе и преко уобичајених, необезбеђених канала (на пример, те-

и пријемника (већ једино квантни узајамни однос). Материја и енергија (и класична информација) не могу тренутно да се пренесу с једног места на друго, јер комуникација бржа од светлости није могућа (то је противно специјалној теорији релативности). Међутим, телепортација квантних стања могла би да буде тренутна, али пошто QT захтева и класичну везу, и она је ограничена брзином светлости.

Особине QKD врло су погодне за употребу у васионима где је неопходан висок степен сигурности. Квантна заплетеност могла би да се искористи и за навигацију васионских летелица, да побољша сазнање о орбитама сателита (квантно позиционирање), затим за синхронизацију сатова или да постане најбољи начин комуникације с летелицама у дубоком свемиру.

Васиона, с друге стране, пружа могућност неограничено дугих путања у вакууму (без губитака услед упијања у атмосферу или у оптичка влакна) и зато је идеалан медијум да

лефонских линија, радиовезом, оптичким влакнима и слично).

Квантна телепортација (QT) омогућава пренос квантних података с једне честице на другу, теоретски преко било ког растојања. Да би се извела неопходно је да предајник и пријемник деле пар заплетених фотона. Ова веза помоћу заплетености обично се назива „квантни канал“, пошто нема класичне, физичке везе између предајника

се досегну границе заплетености (ако уопште постоје). Испитивање квантне заплетености у васиони отвара могућност да се одговори на основна научна питања. Које су границе ентанглемент и квантне физике? Које је значење стварности и локалности у природи? Постоје ли природни извори заплетености у васиони? Утиче ли релативност (ограничена и општа) на квантну заплетеност? ■

Г. Војиновић

САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ – ОД БАЈКЕ ДО ИСТИНЕ

ДВА МЕТКА...

Пре 95 година, у сунчано јутро 28. јуна 1914, припадници „Младе Босне“ Гаврило Принцип, Недељко Чабриновић, Трифко Грабеж, Васо Чубриловић, Цветко Поповић и Мухамед Мехмедбашић, распоређени дуж сарајевског Апеловог кеја, устрептало су чекали тренутак да уђу у плејаду бесмртних револуционара и родољуба. Био је Видовдан, вероватно најсимболичнији и најтрагичнији празник у српској историји. Улазница у вечност, по мишљењу голобрадих младића, било би убиство аустријског престолонаследника Франца Фердинанда, надвојводе од Аустрије-Есте, који се „дрзнуо“ да завршетак маневара аустријске војске на границама Србије свечано обележи посетом Сарајеву баш на тај дан.

Мешајући узроке и повод, на сваку јошвишњицу посвећену јочешку Првој светској ратној медији јојкрећу причу о Сарајевском атентату као „узрочнику трагедије која је однела двадесет један милион жртава“

Званична верзија о оружју атентатора углавном се заснивала на документима са суђења. Према тој верзији, Гаврило Принцип, Недељко Чабриновић и Трифко Грабеж покушали су током маја 1914. године да у некој од београдских продавница купе пиштоље система „браунинг М1910“ белгијске фабрике оружја „Фабрик насионал“ из Хестала код Лијежа. Пи-

штољ је, међутим, коштао 60 динара, што је било исувише скупо за ђачки џеп. Тако је припадник „Младе Босне“ Ђуро Шарац повезао Принципа с бившим комитом, тада службеником Државних железница Милом Цигановићем. Овај је 24. маја одвео Грабежа код капетана Војислава Танкосића, члана тајне организације „Црна рука“ и просла-

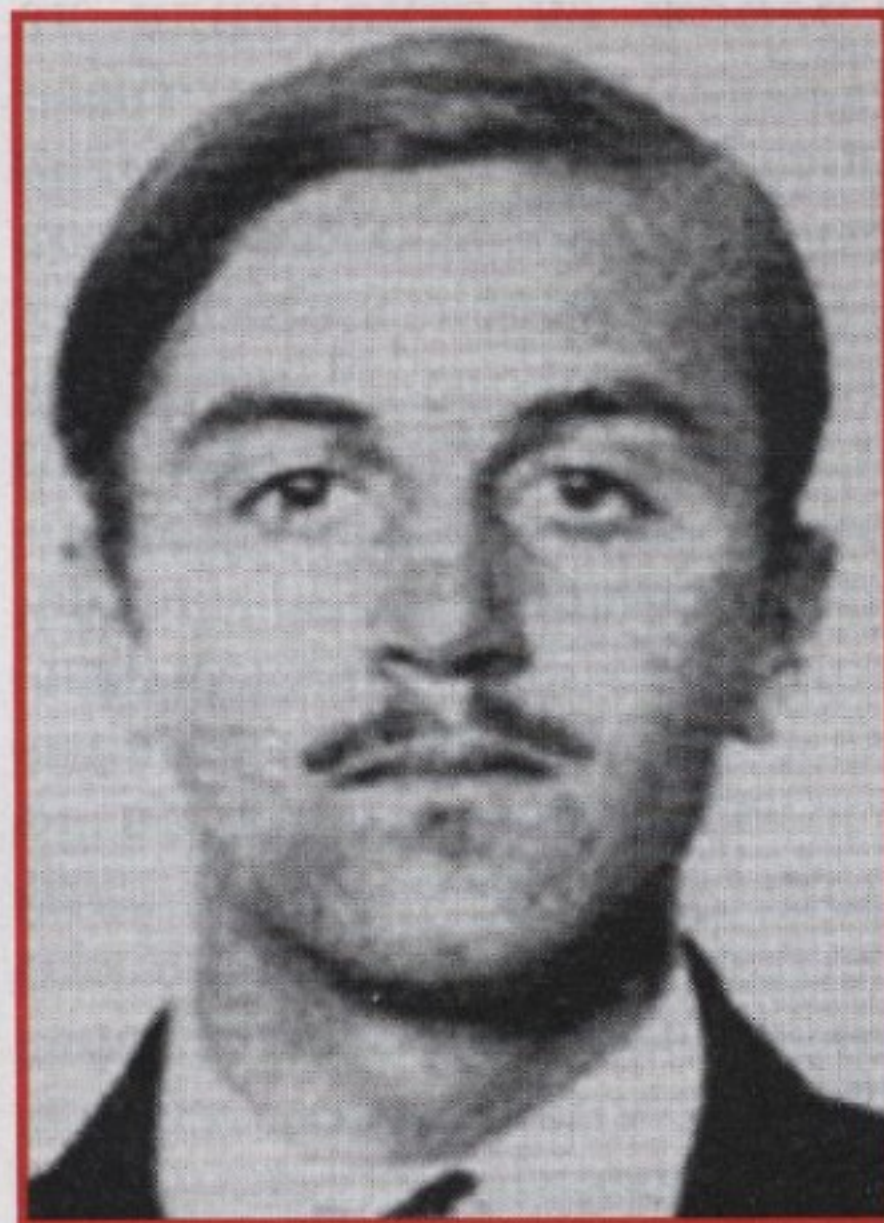
вљеног заповедника и инструктора комитских одреда, који је обећао да ће набавити оружје за обуку али и за сам атентат. Чабриновић је у истрази тврдио како им је Цигановић истог дана заиста донео један пиштољ „браунинг М1910“ калибра 9 mm, позајмљен од Танкосића ради неопходне обуке. Бивши комита, Принцип и Грабеж, кренули су 25. маја на вежбање на стрелишту код „Смутековца“, изнад Вајфертове пиваре (код данашње Мостарске петље). Обезбеђење „Београдске савезне стрељачке друштине“, међутим, сумњивој тројци није дозволило улаз на стрелиште, па је скраћени курс започео у оближњој шуми. Усред обуке наишао је дежурни полицајац који је

Васо Чубриловић

Недељко Чабриновић

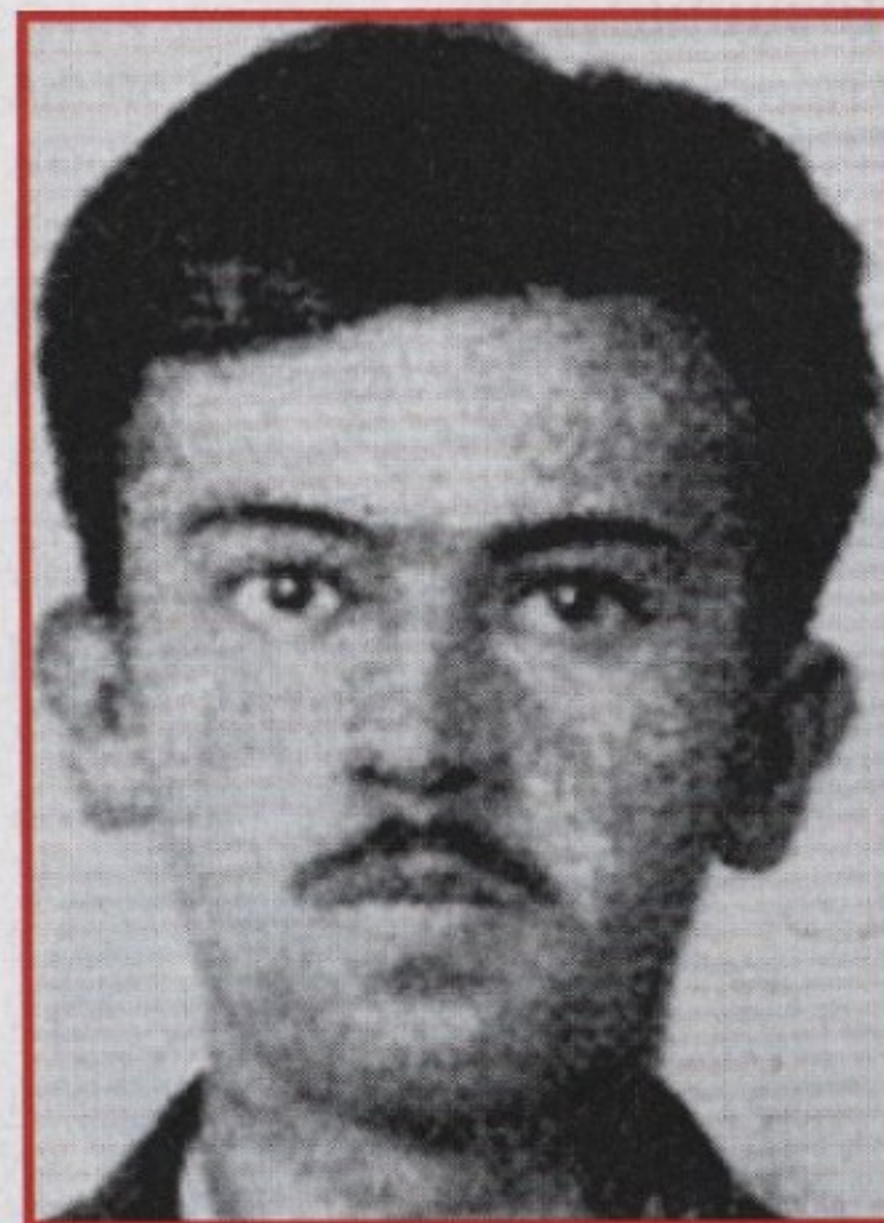
Цвејко Појовић

Данило Илић

Гаврило Принцип

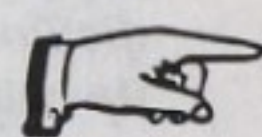

Трифко Грабеж

наиме, сам напоменуо да су пиштољи намењени обуци произведени у фабрици коју је заступао Дусе. Стојадиновић је, по овој верзији, више дана на стрелишту обучавао Принципа и Грабежа у гађању из стојећег, клечећег и лежећег става.

Ову теорију о пореклу „браунинга“ потврдила су и истраживања Ане фон Хохенбург у белгијским фабричким архивама. Наследница замка Арстетен у коме су сахрањени Франц Фердинанд и Софија Хотек, 1982. године припремала је изложбу „Од Мајерлинга до Сарајева“, на којој је желела да баци више светла на порекло оружја. Тако је у архиви „ФН“ у Херсталу нађен запис да су „3. децембра 1913. године пиштољи 9 mm 'браунинг М1910', са серијским бројевима 19.074, 19.075, 19.120 и 19.126, продати Шарлу Дусеу, трговцу из Београда“. Модел, калибар и серијски бројеви поклапали су се са оружјем атентатора.

Шарл Дусе рођен је у Белгији 1865. године. Извесно време радио је у Цариграду као наставник

И РАТ

одмах прекинуо „шенлучење“ стављајући тачку на обуку будућих атентатора. Недељко Чабриновић није присуствовао овом „курсу“ јер је био на радном месту, у штампарији. Касније је тврдио да и није било потребе да иде на обуку јер је раније, у Трсту, поседовао пиштољ истог модела и система, само у калибру 7,65 mm, те је знао њиме да рукује. С друге стране, Трифко Грабеж је у истрази навео, па потом порекао, да је Чабриновића на Авали обучавао извесни службеник Милан Мојић, такође досељеник из Босне.

Ко је набавио пиштоље?

Драгиша Стојадиновић, познати правник, политичар и комита, посумњао је у службену верзију о поре-

клу оружја и „обуци“ атентатора. Он наводи како му је почетком 1914. године, у хотелу „Балкан“, у улици Краља Милана 18, пришао капетан Војислав Танкосић и замолио га да исто поподне дође на стрелиште „Београдске савезне стрелачке дружине“ код „Смутековца“. Стојадиновић је око 16 часова на стрелишту затекао Танкосића, Гаврила Принципа и Трифка Грабежа. Капетан је објаснио да је неопходно да се двојица младића обуче у руковању пиштољем „пошто се припремају за комитске инструкторе“. За обуку је позвао Стојадиновића не само зато што је био искусан комита, него и најбољи стре-

лац у Србији. Стојадиновић је, наиме, од 1908. до 1927. године био првак Србије и Југославије, а учествовао је на међународним такмичењима у Риму (1911) и Бијарлицу (1912).

Стојадиновић наводи да је Танкосић на стрелиште донео два пиштоља 9mm „браунинг М1910“, које је добио од Шарла Дусеа, београдског представника „Фабрик насионала“. Танкосић је,

Пиштољ из бечког музеја за који се тврди да је био у рукама Гаврила Принципа.

мачевања на Војној академији. У Турској је упознао војног аташеа Краљевине Србије пуковника Светозара Неша који му је предложио да пређе у Београд. Дусе се заиста преселио у српску престоницу, почео да ради као цивилни учитељ борња на Војној академији и ту је дужност обављао све до пензионисања, 1923. године. Пошто је учитељска плата била мала, Дусе је радио и више хонорарних послова. Тако је 1910. године у Кондиној улици број 7 отворио заступништво „Фабрик насионала“ под називом

„Греф и Штифтов“ „доел фетон“ у коме су убијени престононаследник и његова супруга.

„Белгијске индустријске агенције“, у коме је продавао оружје, бицикле, мотоцикле и аутомобиле.

У сваком случају, Цигановић је 26. маја Чабриновићу предао један „браунинг“, шест кутија метака и две ручне бомбе система „васић-ВТЗ М1904/12“ а сутрадан, у кафани „Зелени венац“, на тргу Зелени венац 16, Принципу и Грабежу још четири пиштоља и шест ручних бомби. Цигановић је младићима рекао да су пиштољи купљени (не наводећи од кога) за готов новац, подигнут нешто раније на меницу.

Пут у Сарајево

Чабриновић, Грабеж и Принцип укрцали су се 28. маја на брод за Шабац, где су стигли око 16 часова и сместили се у хотелу „Америка“. Сутрадан су возом допутовали у Лозницу и с препоруком капетана граничне страже Рада Поповића јавили се официру Првановићу који је требало тајно да их пребаци преко границе. Принцип и

Грабеж су закључили да Чабриновићева „неозбиљност“ може да угрози читав подухват па је одлучено да он, без оружја, настави пут другом рутом. Тако је у уторак, 30. маја, Недељко отпутовао до Малог Зворника, где се, око 20 часова, тајно пребацио преко Дрине у тада аустријски Велики Зворник. Сутрадан је поштанском кочијом стигао до Тузле, где је сачекао другу двојицу атентатора. Према сопственој изјави, Чабриновић је један пиштољ, сакривен у пећи хотелске собе, заборавио у Лозници!

Принцип и Грабеж су 30. маја, преко Лешнице, стигли до граничне карауле Јаворић, 31. маја око 10 часова прешли су на пограничну Исаковића аду, а на аустријску страну, у Обријеж, стигли су 1. јуна увече. Носећи по два пиштоља и по три бомбе, 2. јуна су препешачили до села Прибој. У близини овог места срели су учитеља Вељка Чубриловића који их је сместио у кућу Керовића, у селу Тобут. Овде је договорено да оружје до Тузле пребаци Неђо Керовић и преда га на чување Мишку Јовановићу. Грабеж и Принцип превезли су се 2. јуна у Тузлу сеоским колима и сместили у хотелу „Босна“. Сутрадан су се нашли са Чабриновићем, договорили да оружје остане код Јовановића, те возом наставили пут до Сарајева, где су стигли 4. јуна 1914. године.

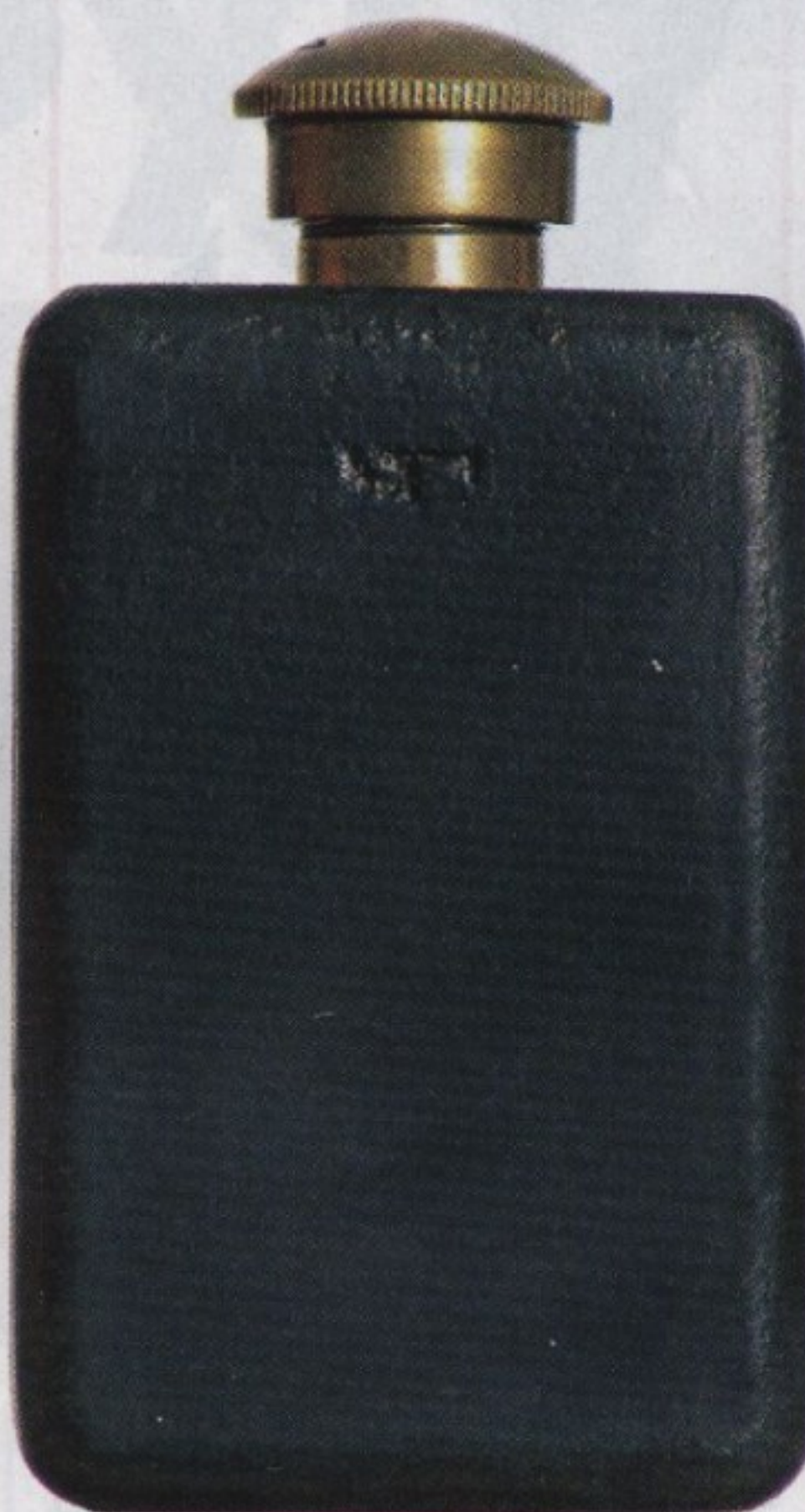
За то време, Илић је у Сарајеву „регрутовао“ другу групу атентатора: Васу Чубриловића, Мухамеда Мехмедбашића и Цветка Поповића.

Илић је 14. јуна отпутовао до Тузле, где се договорио да Јовановић пребаци оружје у Добој и преда га Вуку Јакшићу. Сутрадан је у Добоју преузео пиштоље и бомбе од Јакшића и вечерњим возом стигао у Сарајево.

Пуцњи који су најавили рат

Расподела бомби и „браунинга“ извршена је у Сарајеву 27. и 28. јуна 1914. године. Пиштоље су добили Гаврило Принцип, Васо Чубриловић, Цветко Поповић и Трифко Грабеж, при чему је Принципово оружје носило серијски број 19.075.

На Видовдан, атентатори су се у зору распоредили дуж Апеловог кеја, куда је требало да прође свечана поворка са аустријским надвојводом. Франц Фердинанд је са Илиће, из хотела „Бо-

Бомба какву је бацио Недељко Чабриновић

сна“, око 10 часова стигао возом до града. Испред станице чекала га је колона од шест аутомобила. Први аутомобил био је предвиђен за обезбеђење које је за ту прилику стигло из Беча. Но, грешком, у њега је сео шеф обезбеђења сарајевске полиције са три своја агента, тако да су запрепашћени бечки телохранитељи остали на перону. У другом аутомобилу налазили су се градоначелник Сарајева Фехим ефенди Ђурчић и начелник градске полиције др

Едмунд Герде. Трећи у колони био је сиво-зелени „Допел фетон“ марке „греф и штифт“ бечких регистарских таблица А-III-118. Овај кабриолет припадао је Францу Марији Алфреду грофу од Хараха, заповеднику аустријског добровољачког аутомобилског корпуса. Како је надвојводин аутомобил остао у Бечу, Харах му је за ову прилику позајмио свој. Тако су се у „фетон“ сместили Франц Фердинанд, његова супруга Софија Марија Јозефина Албина грофица Хотек, земалски управник Босне фелдцугмајстер Оскар Потјорек, власник аутомобила гроф Харах, те возач Леополд Лојка. Четврти по реду био је велики „Дајмлер-Бенцов“ „мерцедес“ с таблицама број I-635, у коме су седели власник возила, потпуковник Александар гроф Бос-Валдек и Монфорт, његов возач, чувени немачки аутомобилски ас Ото Мерц, Потјореков ађутант Ерик фон Мерици и Софијина дворска дама. Пети аутомобил био је предвиђен за надвојводиног асистента Андреаса Фрајхера фон Морсеја, шефа војне канцеларије пуковника Карла Фрајхера фон Бардолфа, дворског маршала пуковника грофа Румерскирха и службеника босанске владе Старха. Шесто возило било је предвиђено као резерва. Колона се кретала од станице, Апеловим кејом, ка градској већници. У 10.10 часова нашли су се у висини баште кафане „Мостар“, крај места на коме је стајао Чабриновић.

Атентатор је одврнуо поклопац, ударом активирао капислу и бомбу бацио на надвојводин аутомобил. Граната је пала на сложен платнени кров кабриолета и Фердинанд је руком махиално одгурнуо, тако да је пала на коловоз и експлодирала испод левог задњег точка „мерцедеса“ који се кретао иза „фетона“. Експлозија је онеспособила аутомобил и направила кратер пречника 31 центиметар и дубине 16 центиметара. Гвоздени гелери ранили су Мерицију и неколико посматрача, а делимично су

оштетили и надвојводино возило. Повређени ађутант хитно је превезен резервним аутомобилом у војну болницу а колона је убрзано наставила пут до градске већнице. Овде је одлучено да се план посете унеколико измени: уместо да се одвезу до градског музеја и седишта гувернера, Фердинанд је одлучио да прво посети раненог Мериција у болници а потом оде до музеја. У општој збрци, о промени плана нису обавештени једино – возачи аутомобила! У истом распореду, изузимајући оштећени „мерцедес“, колона је кренула у 10.45 часова. Необавештени, возачи првих возила скренули су код Латинског моста и винарије Морица Шилера у уску улицицу Франца Јозефа која је водила према музеју. Потјорек је уочио грешку и викнуо на Лојку да промени правац. „Фетон“ се зауставио и почео да маневрише тачно испред места на коме је стајао Гаврило Принцип. Узбуђени младић реаговао је у магновењу; репетирао је оружје и, без нишањења, испалио два хица у правцу надвојводе и Потјорек. Прво зрно је пробило алуминијумску каросерију испод сложеног платненог крова, продрло кроз седиште обложено кожом испуњеном коњском длаком, кроз корсет пробило десну слабинку грофице Хотек и разорило јој трбушну аорту. Други пројектил погодио је надвојводу у врат, центиметар изнад кључне кости, пробио оковратник униформе, пресекао вратну артерију и зауставио се у кичми. Пар је хитно пребачен у Конак, где је, у 11.00 часова, лекар могао само да утврди смрт. Ова два зрна означила су увод у Први светски рат.

Након атентата, полиција је запленила пиштољ Гаврила Принципа. Пиштољ Трифка Грабежа нађен је под кровом пољског тоалета у кафани Гавре Црногорчевића (Поток-улица на Беледији), пиштољ Васе Чубриловића у грмљу у парку код владине зграде „Муса-

ла“, а пиштољ Цветка Поповића у подруму куће Просветног савета у улици Ћумурија. Истражни судија др Пфефер дао је оружје на испитивање двојици официра артиљеријског војног арсенала. За дивно чудо, ови „стручњаци“ изразили су чуђење „јер дотле још нису видели такву врсту пиштоља“! Ово мишљење изнето је у време кад су се пиштољи система „браунинг“ „Фабрик насионала“ увелико рекламирали и налазили у слободној продаји у свакој боље опремљеној оружарској радњи широм Европе, укључујући чувене аустријске фирме „Ангелини и Бенардон“ из Трста или „Зубек Барталан ес Тарса“ из Будимпеште!

„Васкрс“ Принциповог пиштоља

Након процеса, педантни Аустријанци предали су „чудно“ оружје Војном музеју у Бечу, где је било из-

Изненада, у јуну 2004, отац Томас Нојлингер, архивиста седишта језуитског реда у Бечу, свечано је уручио пиштољ Гаврила Принципа, број 19.075, директору Војног музеја др Манфреду Раухенштајнеру! Наравно, требало је објаснити изненадну појаву „заувек изгубљеног“ оружја. Језуитски првак у Босни Антон Пунтигам, наиме, миропомазао је тела убијеног брачног пара и укључио се у истрагу. Након завршетка процеса, Пунтигам је за себе, „од три постојећа(?), задржао револвер система 'браунинг' број 19.075“. Свештеник је, наводно, желео да отвори музеј посвећен надвојводи Францу Фердинанду, што му није пошло за руком све до смрти, 1926. године. Пунтигамови наследници оружје су прво понудили породици Хабзбург, а како потомци нису показали никакво интересовање, пиштољ је предат архиви беч-

зрку направили су око фамозног „греф и штифта“. Најцел Бландел и Ален Хал у књизи „Чуда и неразјашњене мистерије: НЛО – натприродно – мистериозни злочини – изгубљене цивилизације“, те Ирвин Валас у сензационалистичкој књизи са списком морбидних догађаја, наиме, износе невероватну причу о судбини Хараховог аутомобила: „Од свих уклетих ствари мало која је нанела јада као аутомобил који је првобитно био власништво хабзбуршке династије. Аутомобил је променио петнаест власника а доживео је пет великих удеса у којима је погинуло тринаесто-ро људи...“

Истина о аутомобилу далеко је обичнија. „Греф и Штифтов“ „Допел фетон“ дан после атентата враћен је у Беч и по налогу цара Фрање Јосифа изложен у Војном музеју, где се и данас налази. Но, кабриолет је поново доспео у средиште пажње 2002. године, кад је осигуран на фантастичну суму од два милиона фунти стерлинга. Тада се појавила кћерка грофа Хараха осамдесетшестогодишња Алиса Драјхан-Холенија (Алиса Лујза Харах, удата за Карла Драјхан-Холенију од Сулцберга на Штајнхофу), која је покренула судски поступак тврдећи да је аутомобил био лично вла-

Хајшење ајенштајнера

ложено све до краја Другог светског рата. Кад су започета савезничка бомбардовања града, већина вредних експоната, укључујући и реликвије из атентата, склоњена је у замак у Салцбургу. Кад су 5. маја 1945. године америчке трупе ушле у Салцбург, један војник разбио је стакло на витрини с предметима везаним за атентат и – управо Принципов пиштољ однео као ратни трофеј. Тако се пиштољу „којим је започет Први светски рат“ изгубио сваки траг.

Ово је била званична прича све до прославе деведесетогодишњице атентата.

ких језуита где је, заборављен од свих, чампо наредних 78 година!

Занимљиво је да су одједном сви заборавили да је оружје, наводно, пре рата већ било изложено у истом Војном музеју, а неправедно окривљени Американац брже-боље је нестао из свих извештаја. Још је занимљивије да су 2005. године, кад смо посетили бечки музеј, у соби посвећеној атентату била изложена само три пиштоља.

„Уклети“ аутомобил

Но, сензационалистичка штампа и „истраживачи“ сумњивог угледа још већу

снштво њеног оца а не власништво државе, те јој законски припада по праву наследства. Директор музеја др Манфред Раухенштајнер, који ће се две године касније поносити Принциповим пиштољем, уз подршку аустријског Министарства одбране одлучно се успротивио старици тврдећи да аутомобил као део историјског наслеђа припада искључиво држави. Како је Алиса преминула 2006. године, спор око аутомобила још води њен син и Харахов унук Николас Драјхан-Холенија ■

Бранко Бојдановић

ФРАНСИС БЕЈКОН РЕНЕСАНСНИ ЧОВЕК

КУМ ВЕЛИКЕ ОБНОВЕ

*Био је филозоф, историчар, писац,
политичар, правник, а многи
верују и лик који је стварао
иза Шекспировог имена*

ФРАНСИС БЕЈКОН рођен је у угледној породици политичара 1561. године, две године након што је краљица Елизабета I ступила на престо. Имао је старијег брата. Студирао је на Колеџу Свете тројице у Кембриџу, а покровитељ му је био будући надбискуп Кантерберија Џон Витгифт. Био је члан Парламента и имао је веома успешну каријеру адвоката све док 1618. године није постао лорд канцелар (председавајући Горњег дома). Произведен је у племића, добио је титулу барона и име Верулам (по латинском називу његовог родног града Сент Албанаса). Међутим, три године касније, после политичког напада уклоњен је с положаја. Тај напад који је, у ствари, био уперен против његовог покровитеља и миљеника двора војводу од Бакингама, успешно су извели његови непријатељи у Парламенту. Бејкон је умро 1626. године и до смрти није успео да поврати политичку моћ коју је жарко желео. Али, он је у животу повезивао своју неисцрпну политичку енергију и велико интелектуално занимање за књижевност и филозофију. Свом рођаку лорду Берглију, који је био краљевски благајник и принципал на двору краљице Елизабете, једном је написао: „Покупио сам све знање да буде моја општина коју ћу водити.” Бејконова личност дуго је посматрана на веома двосмислен начин. Неки истраживачи недавно су скренули пажњу на гласине о његовој сексуалности. Историчари су доводили у питање његово поштење и оданост. Оптужен је да је издао свог бившег покровитеља, грофа од Есекса. Бејкон је, наиме, помагао тужби у кривичном поступку који је вођен против грофа, након што је 1601. године пропао грофов покушај државног удара с намером да се свргне с престола већ остарела краљица Елизабета. Бејкон је такође признао да је примио мито док је био на месту лорда канцелара, али је тврдио да тај догађај није утицао на његово просуђивање.

четрнаест

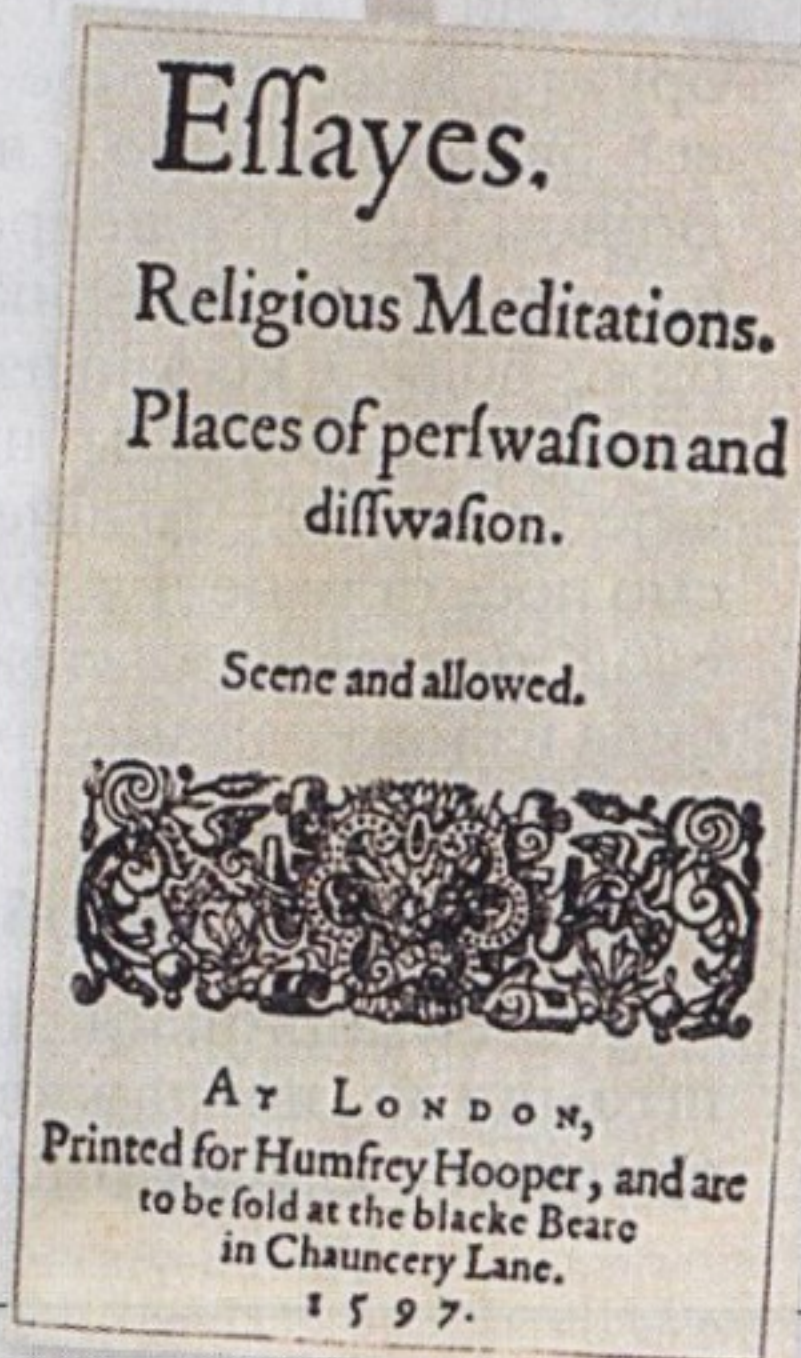

Писац

Бејкон је оставио дубок траг у енглеској књижевности. Највећи успех постигао је „Есејима”. То је била прва књига у Енглеској која је објављена под тим насловом, а наслов је позајмио од великог француског моралисте Мишела де Монтења. Бејкон је у есејима језгровито и сатирично обрађивао оно што је проучавао, али и своја лична искуства – било из области политике, филозофије или (у једном случају) баштованства – и претварао их у сажету и привлачну прозу која је обилувала мислима које су касније многи цитирали. Покушавао је да од Платона направи мит, а развио је и идеју „Утопије” Томаса Мора до нивоа посебног „књижевног алата”. На тим основама, Бејкон је написао научну утопију „Нова Атлантида” (1626. године) у којој је изложио своје виђење будућих открића и изума до којих би његова „велика обнова” могла да доведе.

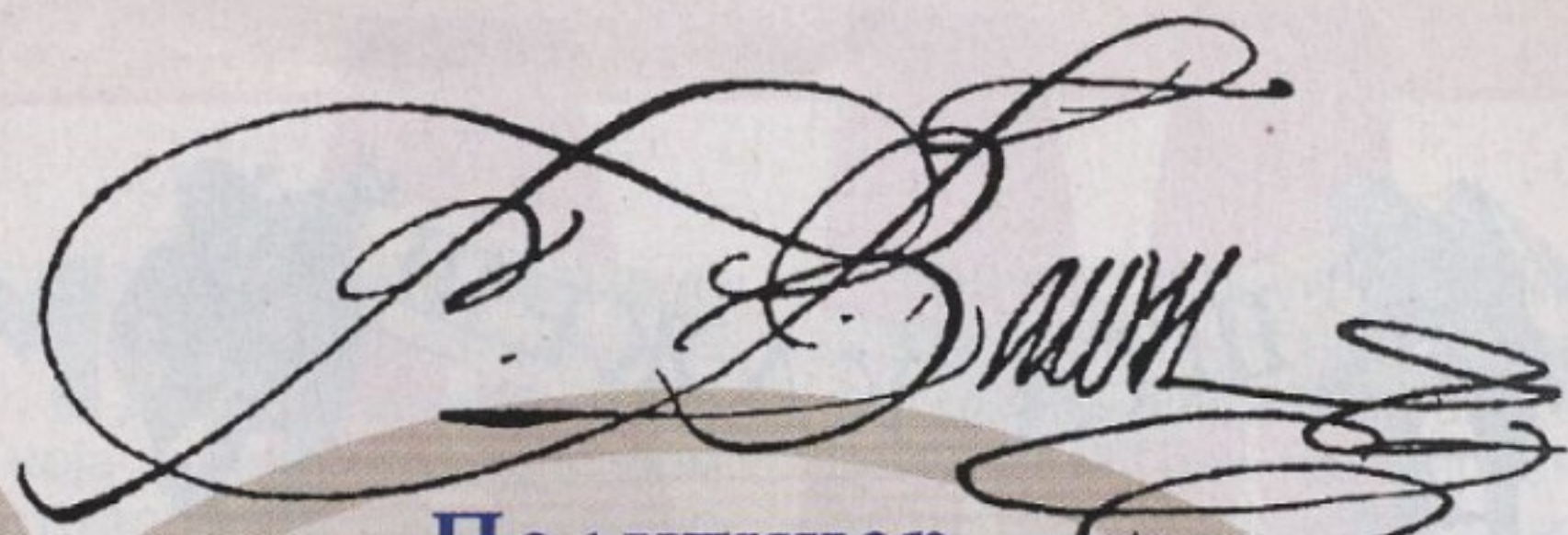
Али његова најамбициознија књига је, без сумње, „Унапређење наука” (1605. године). То је велика енциклопедија, али не онога што је било познато већ онога што није било у довољној мери истражено и што је имало могућност да напредује. Дело је посвећено Џејмсу I, али тренутак у коме је књига била завршена није ишао наруку Бејкону: појавила се у грозничавој атмосфери која је пратила откриће „барутске завере” (завере против Џејмса I кога су завереници покушали да дигну у ваздух заједно са зградом Парламента), тако да у први мах није оставила утисак који је Бејкон прижељкивао ■

*Насловна страна Бејконових
„Есеја о религијозној медијацији”,
1597. године.*

Адвокат

Право је стално било присутно у Бејконовом животу. Окренуо му се као извору прихода још кад је имао осамнаест година. То се догодило после неочекиване смрти његовог оца Николаса Бејкона који је био чувар краљевског печата на двору краљице Елизабете. Читавог живота остао је одан члан *Грејс Ина* (једне од лондонских правних школа, касније адвокатских комора). Збирка правних максима била је једна од првих књига које је објавио, а пројекат коме се вратио након што је био разрешен политичке функције био је зборник енглеских закона написан по шаблону систематизације римских закона коју је направио цар Јустинијан. Бејкон је био оштар и строг правник, то је на своју жалост спознао и сер Валтер Роли коме је Бејкон на суђењу 1618. године издејствовао смртну казну. Ипак, никада није постао судија, а чинило се да је био прилично незадовољан енглеским судским правом. Вероватно је због тога покренуо процедуре за његово унапређење. Оне нису уродиле плодом али нека гледишта Бејконовог бављења грађанско-правном науком имала су значајан утицај у вековима који су уследили. Његова расправа „Калвиновог случаја” (1608. године) била је нарочито значајна. У њој се залагао да Шкоти који су рођени после ступања на престо краља Џејмса VI (односно Џејмса I у случају енглеске круне), аутоматски постану натурализовани Енглези. Из овога, између осталог, потиче и амерички принцип да деца страних држављана рођењем у Америци стичу право на америчко држављанство ■

Политичар

Бејконова политичка каријера трајала је до краја његовог живота. Члан Парламента постао је 1581. године и ту је остао све до 1618. године кад је произведен у племића. Често је говорио у Доњем дому, а имао је посебно важну улогу у стварању нацрта закона за Унију Енглеске и Шкотске која је створена после доласка на престо краља Џејмса 1603. године. Бејкон је 1607. године постављен на место заменика јавног тужиоца, а 1613. године је постао јавни тужилац. Коначно, 1618. године, постао је лорд канцелар наследивши на том месту једног од својих бивших покровитеља лорда Елмера (писца чувеног рукописа о радовима Џефрија Чосера). Бејкон је био и незванични саветник многих моћних племића, али су његове политичке жеље увек биле усмерене ка владарима – Елизабети I и Џејмсу I. За њих је радио на нацртима многих јавних списа, као и на много поверљивијим пословима. Један од њих био је и посао саветника у вези с важним политичким питањима каква су била питања Ирске, „уједињење круна” (Енглеске и Шкотске) и рат против Шпаније. Бејкон никада није успео да напредује у политичком смислу онолико колико се надао да ће успети за време владавине краљице Елизабете, али га је устоличење краља Џејмса I коначно, иако само накратко, довело до високог политичког положаја за којим је одувек жудео ■

Портрет Бејкона који пише седећи за својим радним столом насликао је 1640. године Вилијам Маршал.

Бејкон и Шекспир

Можда је најчуднији део Бејконове разноврсне заоставштине тајанствена веза између Бејкона и његовог нешто млађег савременика Вилијама Шекспира. Не постоји ни најмањи доказ да су се њих двојица икада срели. Ипак, још од 19. века па све до данас, „бејконијанци” нагађају о томе да је заправо Бејкон био тај који је писао комаде који су објављивани под Шекспировим именом. Ова теорија се тихо „преселила” с касних викторијанских памфлета на приватне веб странице на Интернету. Међутим, у њој нема нимало истине ■

Историчар

Оно што је Бејкон урадио као историчар данас је вероватно најмање познато од свега што је урадио. Међутим, сам Бејкон приступао је историји веома озбиљно. Ренесансни писци имали су увек пред собом моделе великих историчара старог света, пре свих Ливија и Тацита, и имали су велику жељу да их опонашају и продуже њихов рад у савременом свету. Бејкон је намеравао да током живота напише неколико историја, укључујући и историју династије Тјудор, као и „правичну и потпуну историју” две тада тек уједињене нације – Енглеза и Шкота. Али једина историја коју је на крају написао била је „Историја владавине Хенрија VII”, оснивача династије Тјудор и чукундеде Џејмса I ■

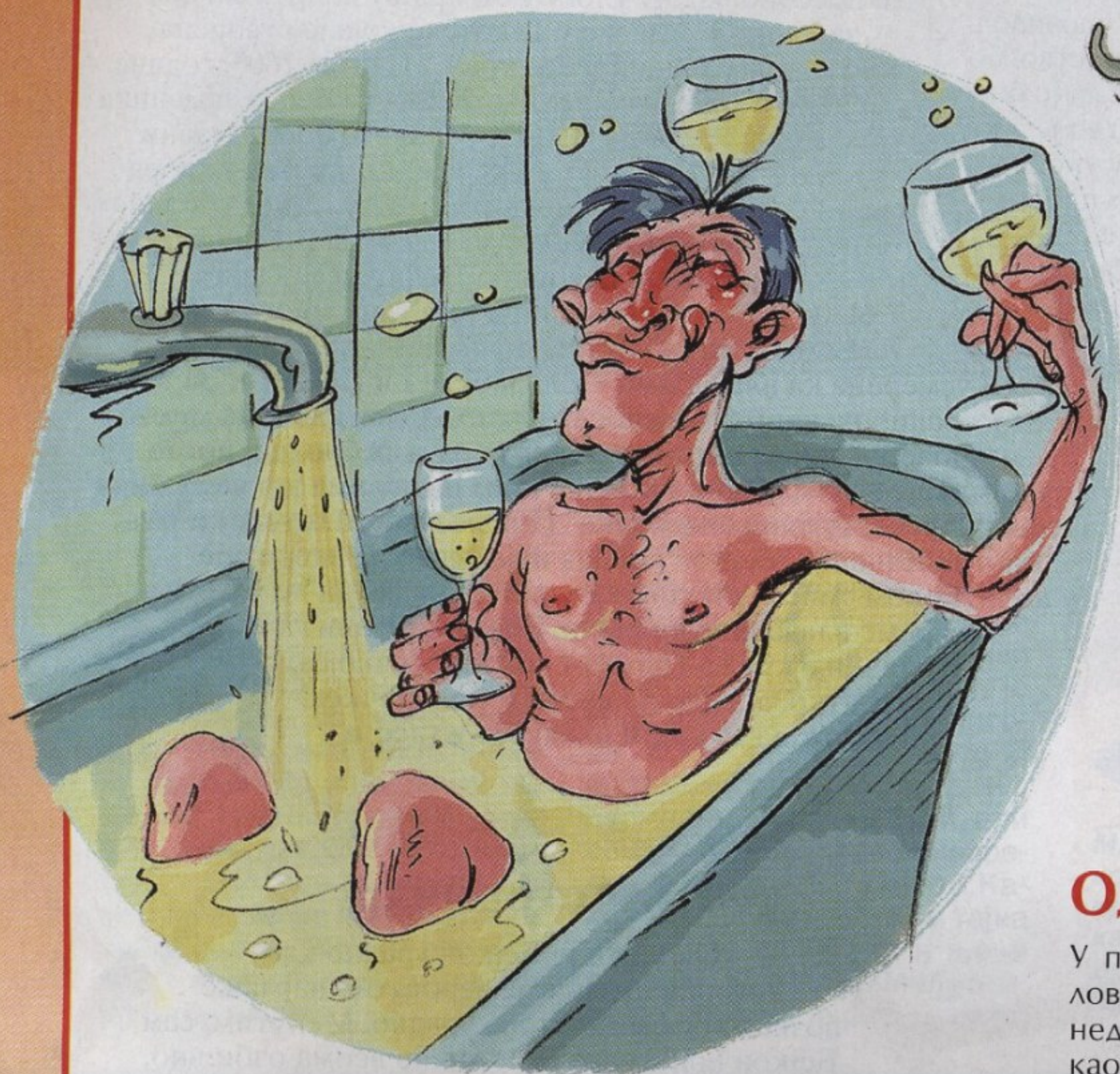
С. Н.

Филозоф и научник

Бејкон је следио своја интелектуална занимања која су га и учинила познатим. Био је познатији у улози писца и мислиоца него што би икада постао као истакнути јакобински политичар. У овом делу Бејконовог живота од пресудног значаја била је његова задивљеност природним наукама. Његов лекар Вилијам Харви (човек који је открио проток крви) изјавио је, у веома заједљивом смислу, да су Бејконове филозофске расправе такве „као да их је писао лорд канцелар”. На неки начин, Бејкон заправо и није нашао место међу врхунским научницима раног 17. века. На пример, сумњао је у речи Николе Коперника који је тврдио да се Земља креће око Сунца. Међутим, Бејконов научни значај потиче из његовог убеђења у то да је научни напредак могућ. Своје планове за проширење граница људског знања називао је „велика обнова”. У срцу тих његових тежњи налазило се дело „Нови Органон” (1620. године). Бејконова намера била је да замени Аристотелову филозофску поставку чија је филозофија владала тадашњим модерним европским интелектуалним круговима. Решење које је нудио било је да се проучавање природе ослони на темеље природноисторијских огледа. Збирка таквих огледа „Силва Силварум” (1626. године) у годинама које су уследиле после његове смрти била је његова најпознатија књига ■

Илустровао Драган Максимовић

ГОЗБА У КУПАТИЛУ

Грешка водоинсталатера током фестивала грожђа у Марину, у Италији, довела је прошле године до невиђеног разочарања приређивача али и присутних кад је, уместо белог вина, из фонтана почела да истиче обична вода. Штавише, присутни су били толико бесни да су једно време претили да ће се грубо обрачунати с приређивачима због тешке срамоте и кршења вишедеценијског обичаја. Но, нису сви очајавали. Неколико власника оближњих кућа мислило је да им се бог насмешио пошто су два дана из славина бесплатно пили вино ■

ШТА ТО БЕШЕ ТАЈНА?

Америчка служба за нуклеарну безбедност најавила је прошлог месеца да ће одложити програм за ремонт тридесет година старих ракета типа „трајдент“ јер се више нико не сећа како се израђује један од кључних делова ракете. После дугог и темељног испитивања закључили су да је ракете немогуће копирати јер су сви стручњаци који су пре четврт века радили на пројекту „Трајдент“ одавно отишли у пензију или раде за друга предузећа. Један од челника агенције изјавио је овим поводом: „То вам је као када Џејмс Бонд прочита упутство, а онда га одмах спали.“ Занимљиво је да ова вест долази само два месеца након што је немачки министар иностраних послова изјавио да су током десет година изгубљена 332 тајна документа, од којих су нека била толико тајна да се више нико не сећа шта је заправо писало у њима ■

ОД МИТА ДО ИСТИНЕ

У почетку све је изгледало као ловачка прича, међутим, ловачко друштво у Вермонту пријавило је случај ловца који је недозвољено одстрелио лане, а онда покушао да га прикаже као одраслу јединку. Наиме, са собом је у лов понео трофејне рогове одраслог јелена и помоћу суперлепка залепио их на главу одстреленог ланета. Чувари су се испрва нашли у чуду.

„Јелен“ им је изгледао помало сићушан, а имао је нестварно велике и криве рогове. На крају, лукави ловац ипак је завршио у затвору ■

ЛЕТИ, ЛЕТИ, СТОГОДИШЊАК!

Џорџ Мојси, становник Лондона, напунио је пре неколико дана 98 година. Тај свечани тренутак желео је да обележи на посебан начин. Одлучио се да то буде – искакањем из авиона уз помоћ падобрана! Наиме, господин Мојси почео је однедавно да се занима за падобранство. Авион је на његов рођендан летео на висини од чак три хиљаде метара. Истини за вољу, храбри Џорџ ипак је био везан за свог инструктора падобранца, за случај да му позли (што и не би било тако необично имајући у виду његове године). Укратко: декица се безбедно спустио на обале Салзберија. Занимљиво је да је летео брзином од 200 километара на час. – Било је веома забавно – изјавио је после слетања. – Штета што је тако кратко трајало ■

НЕВИНОСТ НА ИТАЛИЈАНСКИ НАЧИН

Испоставило се да је обична шала постала трговачки хит. Наиме, у италијанском граду Падови однедавно су се у продаји појавили појасеви невиности. Чим се први нашао у излогу, купци су почели да залазе у ову продавницу предмета од коже. Једнако занимање влада и за женске и за мушке моделе. Ова средњовековна мода вратила се у Падову пуком случајношћу. Група младића желела је да поклони појас невиности свом колеги који је после вишегодишњег студирања најзад дипломирао. Од тог тренутка, почела је значајна потражња упркос цени која није нимало ниска: 185 евра ■

ПОДМТИКИ
ЗАБАВНИК

1. 5. 2009.

Sinalco
Orange

Sinalco
Cola

Sinalco
Rosso

Sinalco

www.sinalcosrbija.com

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Тај 30. април 1994. године, Велика субота, за мене и моју породицу није почео као обичан дан, већ као један од најлепших пролећних дана те године. Месец дана раније добио сам сина Вукана, а сада смо кретали у једну од првих великих шетњи. Успут сам купио одличну „Јумко“ кошуљу. Пре тога продавнице су месецима биле празне, тако да је ово била једна од првих куповина после хиперинфлације. Повод није био радостан, спремао сам се да одем у Подгорицу на сахрану омиљеног ујака у мојој породици Слобе Дедића. То је тог пролећа требало да буде и моје прво путовање. Све се одвијало са извесним закашњењем јер сам тражио кошуљу и посебан, у то време редак бензин за нови сребрнасти „мерцедес“ мог тече Милована Мушовића. Наравно, биле су санкције, сви из тог времена памте разнобојни бензин у пластичним боцама. Морали смо да купимо бензин и за одлазак и за повратак. На крају смо кренули мој отац Јован, мајка Милка, теча Милован и тетка Ковиљка Милачић.

Аимузина је јурила Ибарском магистралом. Све до Златибора сијало је пролећно сунце, а онда је небо посивело од надоласеће непогоде. Дремкао сам на предњем седишту, везан. Приближавали смо се Пријепољу, где је мој теча провео детињство и младост. Прошао је туда на хиљаде пута, а осим тога је у младости био професионални возач огромних друмских крстарица које је углавном осамнаест

возио из Немачке на Блиски исток. Шта може да се деси таквом аутомобилу и таквом возачу?

Испред кафане „Порт Саид“ пут пролази кроз усек између стене и каменитог брда. Иза тог усека је проширење посуто шљунком, а још даље стрма обала обрасла младим дрвећем и од пролећних вода набујали Лим. Блага киша нанела је

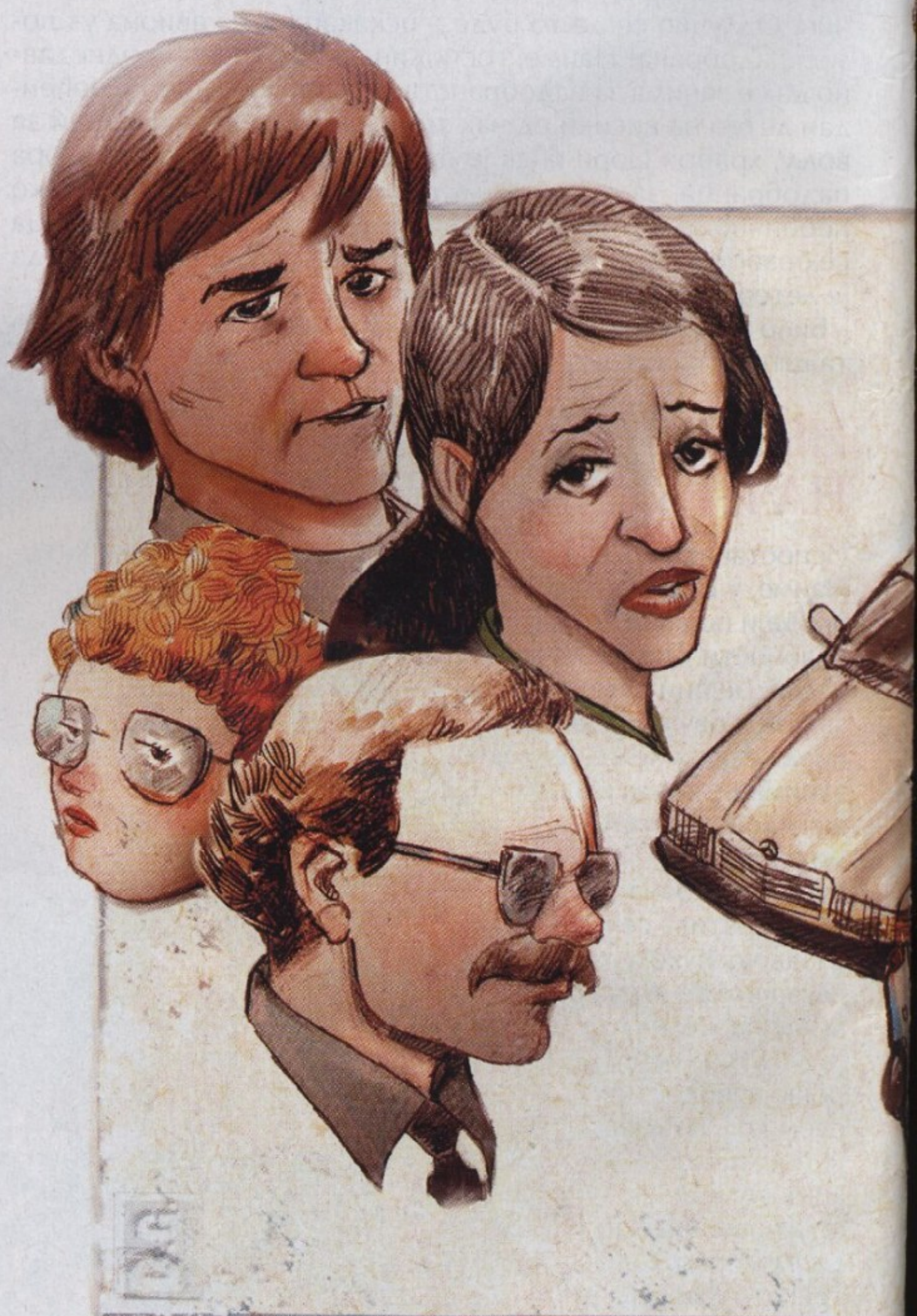
блато и шљунак на пут. Све ће то имати своју улогу. Пробудило ме је кршење грана и лишћа. Аутомобил се прво вртео око себе као оне справе у луна-парку, а онда је полетео кроз грање и лишће. Причали су ми касније да сам викао: „Смирите се, полако“, или тако нешто. Не знам. Сећам се тамне хладне воде свуда око мене. Схватио сам да смо на дну реке. Морам да се саберем, мислио сам. Присећао сам се разних прича из „Политикиног Забавника“. Знао сам да треба да сачекам да се притисак изједначи да би врата могла да се отворе. То се већ десило. Шта сад? По неким причама, људи су ногама пробијали предње стакло. Ту могућност одмах сам одбацио. Веома сам неспретан човек, једва улазим у теснији аутомобил, а ударац ногама коштао би ме нешто ваздуха из плућа. По другима, отварају су врата. Занимљиво, нисам се сетио прича да су отварали прозоре. После сам годинама себи пребацивао тај превид. Теча Милован је касније причао да ме је одвезао, али да себе није успео да одвеже. Покушавао сам да отворим врата која су се заглавила. Ударао сам раменом и гурао (после ми је раме било плаво). У једном тренутку помислио сам да одустанем. Како се одустаје од живота у седам-осам метара дубокој води? Да ли да удахнем воду и себи скратим муке? Пробао сам и то. Згрозио ме укус блатнаве воде. Помислио сам како ће рониоци да ме ваде, како ће ми уста, очи, уши, бити напуњени блатом. Кроз

главу ми није пролазио дотадашњи живот, већ само слике будућег који, по свој прилици, нећу имати. Покушао сам последњи пут да отворим врата. Ваздуха ми је већ понестало. Сасвим неочекивано, вода ме је, као чеп, избацила на површину. Видео сам човека који се у поткошуљи и панталонама суља низ шумовиту стрму обалу. После сам сазнао да се зове Марко Дивац.

Следећа слика је у кабини његовог камионета. Питао сам оца и мајку где смо и куда смо пошли.

Пре тога, у лету кроз младо дрвеће, разбило се задње прозорско стакло. Талас воде избацио је мог оца, мајку и тетку са задњег седишта. То је било тако брзо да се теткина густа пунђа није ни поквасила. Мој отац, који никада није признавао да је непливач,

ЦРНИ

Илустровао Дарко Гркинић

викао је: „Вади Пеђу!“
Моја мајка, врсна спортисткиња и одлична пливачица још из времена купања у Пећкој Бистрици, узалуд је покушавала да зарони. Тада још није знала да је сломила ребра, да јој је напукла кичма, а да јој је један пршљен смрсан. За неколико секунди више није било мехурића. Вода је била мирна и црна. Тетка је после причала да су моји родитељи гледали

у тај црни бездан и цвилели као штенад. Не желим да знам шта су помишљали. Онда се појавила моја глава, а затим и течина. Он дуго није успевао да се одвеже, већ је помишљао да се преда, а онда се сетио своје кћерке Милке и покушао још једном. По реци је плутао новчаник препун марака које је теча носио ради неког посла, а који ја нисам ни приметио. Теча га је видео кад је

новчаник почео да тоне. То је цена спасења, помислио је и одустао од вађења. После су риболовци и мештани гацали Лимом у жељи да га нађу. Надам се да је неко успео.

Сви смо преживели, готово без повреда, сем моје мајке чији су ломови били делом и последица остеопорозе за коју још није знала да је има. Иначе, место удеса

је помогло да останемо свесни и да не ударимо главу... Ипак је остао утисак неког чуда, спасења чије објашњење надилази ове здраворазумске закључке. Још се нешто необично десило. Мој син Вукан вриштао је цео тај дан. Његова млада и успаничена мајка Сара већ је помишљала да га води лекару. После шест сати је престао. Тачно у шест дошла је њена другарица да први пут види дете, по томе је запамтила време. И ја сам запамтио то време, јер је у десет до шест стао мој сат на руци, вероватно од хладне воде. До шест сати био сам спасен. Вукан чува тај сат.

После сам патио од посттравматског стреса. Ноћима нисам спавао разрађујући разне сценарије и корећи себе што нисам одабрао најједноставније решење и отворио прозор. Годинама сам имао снове с црном водом и дављењем, болно веродостојне, јер бих по буђењу морао да размишљам јесам ли жив. Годинама нисам смео да прођем тим путем и погледам то место. Кад сам скупио снагу, изненадили су ме опасан изглед и дубина тог дела иначе плитке реке. На тај догађај носим два трајна утиска. Један је емотивни, и састоји се из два помешана осећања – ужаса због неизвесности живота и сталне могућности да живот изнебуха нестане. Друго осећање је нека врста богобојазности и вере да се и у самртном часу може десити чудо спасења.

И зашавши из муља тог предускршњег дана, другачије сам сагледао сву величину Ускрса. Други утисак је разумски и тиче се уверења да и у највећој погибелји помаже сталоженост и сабраност. А шта претеже, срећа, Божја милост или разумно размишљање? Не бих волео да икада поново искушавам ни срећу, ни провиђење, ни своју могућност да доносим смирене одлуке у тешком тренутку ■

Предраг Марковић

— деветнаест

БЕЗДАН

Пре тога, у лету кроз младо дрвеће, разбило се задње прозорско стакло. Талас воде избацио је мог оца, мајку и тетку са задњег седишта. То је било тако брзо да се теткина густа пунђа није ни поквасила. Мој отац, који никада није признавао да је непливач, викао је: „Вади Пеђу!“

било је озлоглашено, ту је страдало већ више људи. Осим среће, или можда провиђења, нас је спасило што је дрвеће на стрмој обали било младо, иначе би се аутомобил у лету вероватно разбио о неко велико дрво. А да тог дрвећа није било, не би се разбио задњи прозор, те се нико са задњег седишта не би спасао испадањем. Осим тога, тежак и јак аутомобил клизнуо је низ стрмину без превртања и зарио се у муљевито речно дно „носом“ а да врата нису била много оштећена. Другачије би било да се преврнуо на кров, или на страну с које сам ја изашао, или да су врата била искривљена или поломљена. Везивање нас је вероватно сачувало од тумбања у лету, мада је донекле успорило излазак, али вероватније

Веровања, предања, митови и легенде везани за употребу и деловање лековитог биља имају порекло у далекој прошлости. Употребу лековитог биља прати двојност коју треба уважити, а која се креће од потпуног непризнавања и невере до слепог веровања, од магијског и враџбинског до клинички потврђеног, од византијског до салернско-монпељешког, од хомеопатског до алопатског.

На помен алхемије прво нам пада на памет Парацелзус. Живео је у 16. веку, био је лекар, можда више од тога апотекар, а сигурно највише од свега био је алхемичар. Није признавао устаљене теорије о лечењу, о болестима. Одбацио је учења Хипократа, Галена, Авицене и других грчких, римских и арапских великана и упустио се у потрагу за новим сазнањима. Ценио је вредност биљака и једно од правила било му је „...Ливаде и пашњаци, брда и долине, наше су апотеке...”

Парацелзузово најбитније учење било је засновано на схватању да је живот у суштини хемијски процес. Лековитост се није приписивала читавој биљци, већ одређеном чиниоцу из ње. Био је присталица издвајања тог састојка или, како би се данас рекло, „активне компоненте”. У то време звали су је квинтесенција (пети елемент). Дакле, замисао о постојању „суштине” неке физичке твари била је основ алхемије.

Настанак теогоније, а то је скуп прича и сазнања о постанку богова, и космогоније, то јест мита о настанку света, приписују се Хомеру и Хесиоду. Неке биљке нашле су место у овим митовима, а неке су чак и добиле имена по божанствима старих Грка. Занимљива је прича о велебиљу. Титанка Темида била је богиња правде. Поседовала је дар прорицања и

двадесет

МАСТ ЗА

Лековите биљке имају одређену улогу у лечењу која може бити мања или већа, а која се на крају одређује њиховим хемијским саставом. Ту негде може да се смести прича о алхемији и због чега се она разликује од хемије или, боље речено, како је алхемија прерасла у хемију

Кантарион

ЛЕПА

Велебиље је биљка у којој се сједињују и огледају сјај и моћ природе. Опасан је отров, али и фантастичан лек. Многе људе је излечила, али многе је и убила. Треба је поштовати, уважавати и ценити и треба да послужи као пример односа човека према природи

тај дар пренела је касније Аполону. Из једне љубавне везе са Зевсом, Темида је родила моире, то јест суђаје. Прва је била Клота, која је плела нити живота. Друга је била Лахеса, која је даривала срећу, али и тугу. Трећа је била Атропа, која је секла нити живота. *Atropa belladonna* – велебиље, или бун, добила је име по овој трећој суђаји, а није тешко претпоставити зашто. Још је занимљивије порекло другог дела латинског назива биљке. Наиме, забележени су случајеви да су почетком 16. века у Италији жене укапавале у очи исцеђен сок ове биљке. Зенице су се од сока шириле, а очи добијале већи сјај, што је у то доба био знак лепоте и отмености. Отуд је и настао назив *bella-donna*, што значи лепа жена. Потврду овог деловања налазимо у чињеници да се и данас атропинске капи, а атропин је главни састојак велебиља, користе у офталмологији за ширење зеница.

Три суђаје са једне фламанске таписерије

ПОДЛИКНИ ЗАБАВНИК

1. 5. 2009.

ОРУЖЈЕ*

Поступци издвајања, дестилације, пречишћавања, таложења, које уводе алхемичари требало је да им помогну да произведу ту *Quinta esentia*, тај *Lapis philosophorum*, или *Aurum potabile*, односно недоступни алхемијски грал. Друго, не мање важно, учење је оно о сигнатурама (знаци природе) и састојало се у назначењу лековитости биљке сходно њеном изгледу, или неким другим, споља уочљивим особинама. Тако се, на пример, жуто корење користило за лечење жутице. Корен мандрагоре, сличан фигури човека, био је омиљени териак, панацеа или аркана (лек за све болести). Кантарион се користио за лечење прободних рана јер су на листовима уочене многобројне тачкице налик убодима. Кантарион је одличан пример који повезује свет алхемије са хемијом, мит с науком, хомеопатију са алопатијом.

Латински назив је *Hypericum perforatum* и то је вишегодишња зељаста биљка која израсте и до 80 центиметара. Цвета од јуна до августа лепим златножутим цветовима. Дрогу (биљни део који се користи) чини надземни део биљке у цвету, *Hyperici herba*, и озваничена је по најновијој европској и до-

маћој фармакопеји. Чини се да је кантарион једна од највише проучаваних биљака. Садржи антрахинонске деривате (хиперицин), флороглуцинске деривате (хиперфорин), бифлавоноиде, ксантоне, етарско уље, танине, аминокиселине (GABA) и друге мање значајне састојке. Делује против депресије, чира, упала, микроорганизама, а најновија истраживања указују на ефекат у лечењу вирусних зараза. Кантарион и препарати од њега спадају у групу најцењенијих биљних лекова, а многобројна клиничка испитивања утврдила су да нимало не заостаје за класичним лековима против депресије.

На крају с правом можемо да поставимо питање колико су алхемичари били шарлатани, а колико су били у праву. Одговор се сам намеће, наиме, шарлатани су незналице и преваранти којих је нажалост све више у „бизнису“ с лековитим биљем. За Парацелзуса се то тешко може рећи. Жудња за новим сазнањима без обзира на мноштво нетачних претпоставки и погрешки, имала је и много добрих резултата који су и те како утицали на будући, све бржи развој науке ■

Парацелзус

* **Маст за оружје**, омиљени лек алхемичара, справљана да се омогући што брже и боље залечивање рана нанетих убојним оружјем. Маст се примењивала тако што се њоме мазало оружје којим је рана нанета, а не сама рана.

ЖЕНА

О отровности ове биљке постоји веома много података почев од античког доба (помињу је Теофраст и Диоскорид), преко тровања војске Марка Аурелија у ратовима против Персијанаца, до употребе у готово свим обредима, чувеним баханалијама, или до везивања за припадност самом сатани коме ова биљка припада током целе године, изузев за Валпургијску ноћ кад се биљка претвара у прелепу, али смртоносну даму (*belladonna*). У 16. веку велебиље се већ помиње као званични лек у медицинској литератури. У 19. веку је озваничено по готово свим фармакопејама.

Atropa belladonna

Употреба велебиља задржала се све до данас. По најновијој европској фармакопеји користи се лист велебиља, стандардизовани спрашени екстракт и стандардизовани спрашени лист велебиља. У свим овим облицима одређен је садржај алкалоида, а главни су хиосцијамин, атропин и донекле скополамин. Препарати велебиља користе се у лечењу грчева у пределу органа за варење, бубрега, жучне кесе, код паркинсонизма, у офталмологији... Атропин је један од највише коришћених противотрова и улази у састав свих војничких медицинских комплета. Могло би још толико тога да се каже о велебиљу.

Велебиље је вишегодишња зељаста биљка, веома робусна, израсте до два метра висине. Стабљика је обрасла тамнозеленим листовима и у сваком пршљену јављају се један већи и један мањи лист. Листови могу бити до 30 центиметара дуги и 10 до 15 центиметара широки. Цвета преко целог лета тамнољубичастим цветовима. Плод је врло лепа, сјајна, црно-модра бобица величине вишње. Сви делови биљке веома су отровни и забележени су многобројни случајеви тровања велебиљем. Најчешће расте по ободу букових шума, у брдском и планинском појасу. Врло је честа на крчевинама и пожариштима, те на земљишту богатом хумусом. Припада јужноевропском биљном свету. У нашој земљи доста је честа и готово да нема планине на којој се не може наћи. Можда најбогатије станиште налази се на Гатачкој Бјелашници близу места под именом Вучји До ■

Славољуб Тасић

двадесет један

ЗАШТО? КАКО!

КОЛИКО БИ ТРАЈАЛА ВОЖЊА КАД БИ КОЛИМА МОГЛО ДА СЕ ОДЕ ДО МЕСЕЦА?

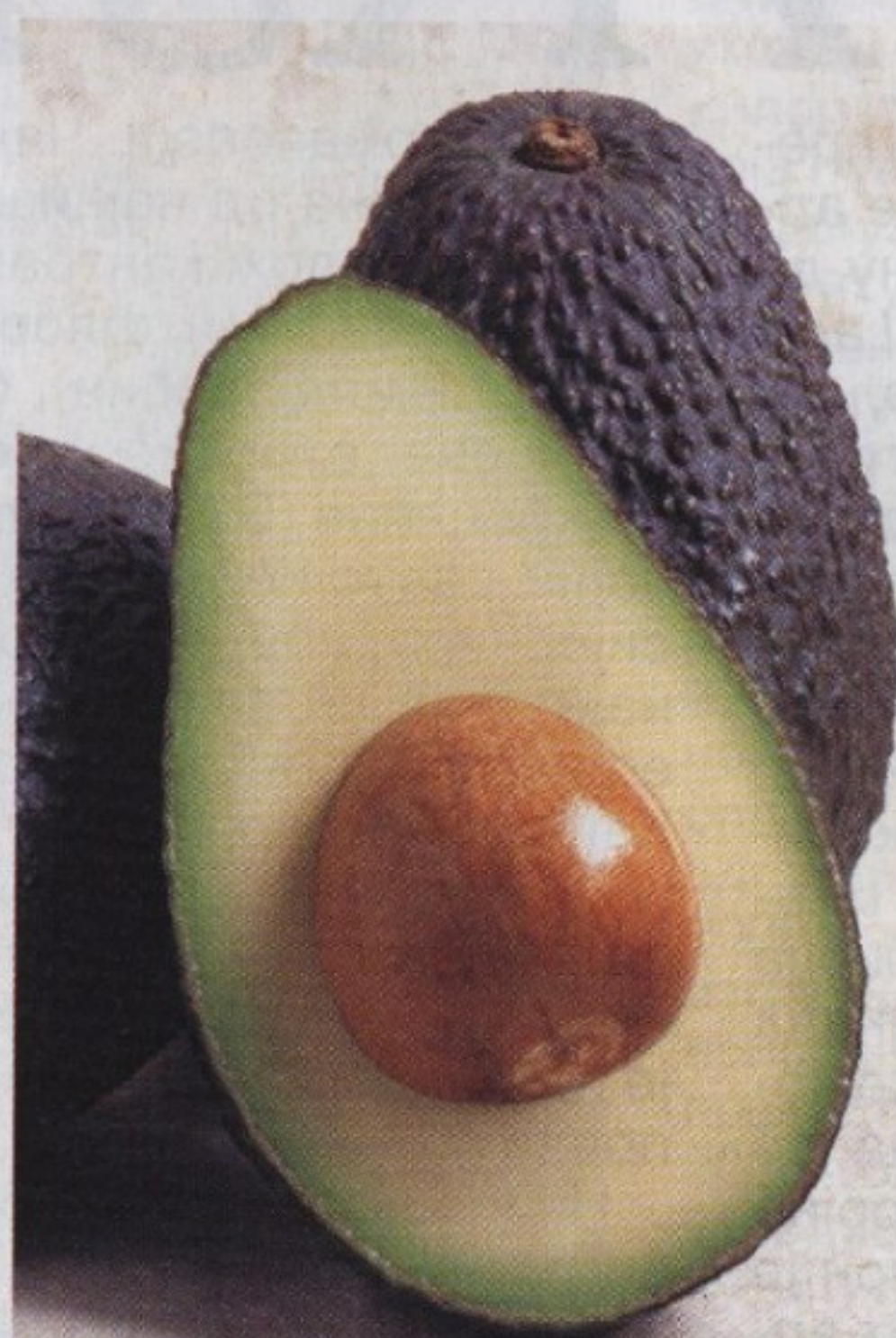
Астроном Фред Хојл био је први који је истакао да бисмо васиону досегли за један сат кад бисмо могли да возимо кола увис, брзином од 100 километара на час. Да истим превозним средством и брзином стигнемо до Месеца, требало би нам ипак мало више времена будући да је Месец удаљен 400.000 километара – око десет пута обим Земље. Према томе, требало би нам колико и да обиђемо планету десет пута – мање од шест месеци. Но, у подухвату вожње до Месеца вреба једна озбиљна зачкољица (ако занемаримо недостатак кисеоника за дисање и сагоревање бензина) – успут нема бензинских пумпи за допуну горива (а ни тоалета) ■

ДА ЛИ СУ ОЛОВКЕ ПРАВЉЕНЕ ОД ОЛОВА?

Назив очигледно упућује на олово. Римљани и Египћани користили су оловне писаљке за писање на папирусу. Међутим, дрвене оловке одвајкада садрже графит. Првобитни извор биле су непрегледне наслаге графита откривене у 17. веку. Био је толико чист да је просто сечен на штапиће који су уметани у дрвене омотаче. Касније се графитни прах мешао с различитим количинама глине да би се добиле оловке променљиве тврдоће. Постоји начин разврставања оловака по коме се зна колико је која тврда. HB је ознака уобичајене тврдоће, док је 9H најтврђа оловка ■

МОЖЕ ЛИ ЧОВЕК ДА ЖИВИ ОД САМО ЈЕДНЕ ВРСТЕ ХРАНЕ?

Кад би неко желео да се храни сваког дана само једном храном, најбоље би било да у ту сврху употреби авокадо. Он садржи угљене хидрате, масти и беланчевине (укључујући и све важне аминокиселине), као и витамине и већину минерала од животне важности. Но, ови састојци нису садржани у одговарајућим размерама. На пример, да би човек извукао потребне количине калцијума из авокада, морао би да поједе десет килограма дневно, што је 16.000 калорија ■

КАКО РЂА ИЗЈЕДА ОЛУПИНУ БРОДА?

Наслаге рђе које подсећају на сталагмите нахватају се по олупини брода кад бактерије које воле гвожђе навале на бродски челик. Ови „потоци рђе” пролазе боковима брода („Титаник” је најчувенији пример) и садрже десетине подврста микроорганизама који се хране гвожђем. Једног дана потпуно ће изјести брод, међутим, научници се не слажу око брзине којом ће до тога доћи ■

ОДАКЛЕ БОЈА У МЕХУРИЋИМА ОД САПУНИЦЕ?

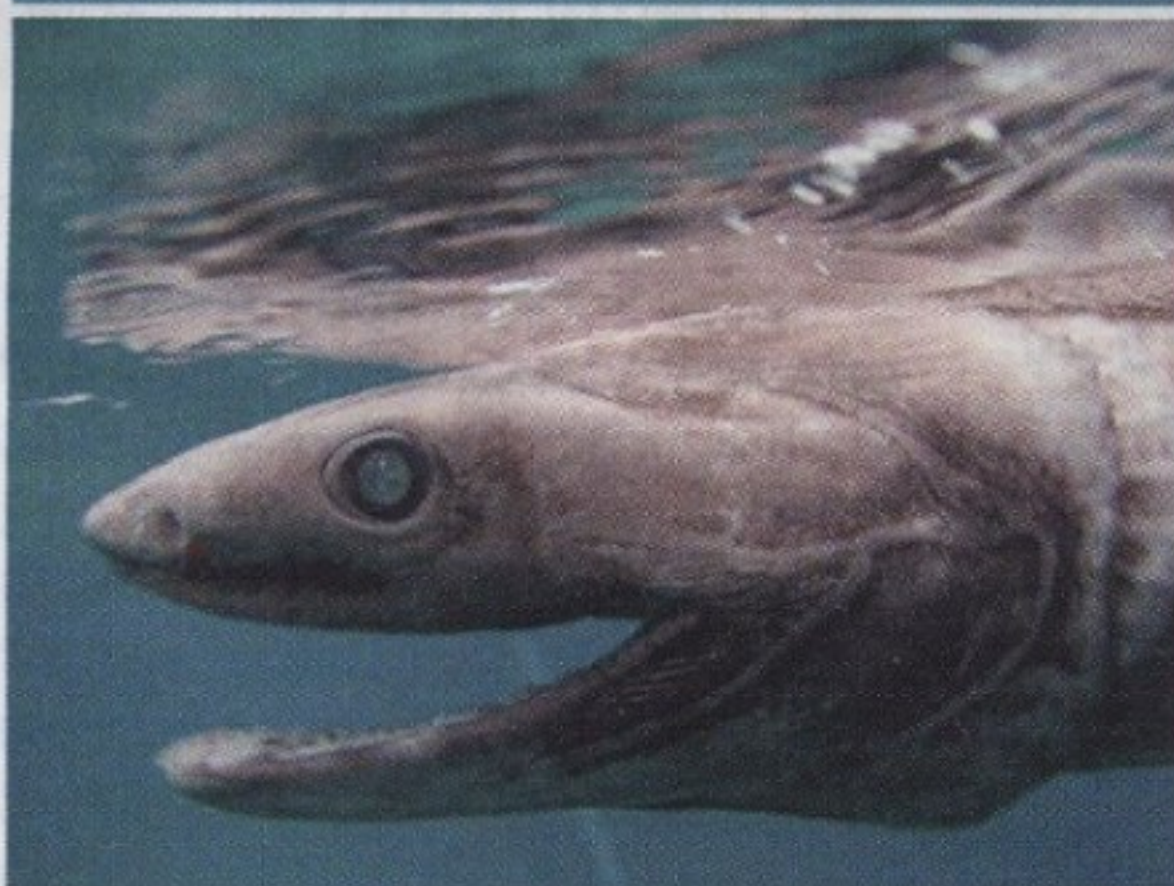
Боју у мехурићима од сапунице видимо захваљујући светлосним таласима који се одбијају од наспрамних страна танког зида мехура и мешају једни с другима. Неке таласне дужине (боје) потиру једна другу, а друге се појачавају. Зид мехура је у суштини танак слој воде између два слоја молекула сапуна који га подупиру са обе стране. Које боје ће се јасније видети зависи од дебљине воденог слоја. Ако пажљивије загледате мехурове од сапунице док

се купате, уочићете да се боје постепено мењају како се слој воде суши под дејством гравитације. Исак Њутн уочио је ту појаву док се купао једног дана и огледом испитао шта се дешава кад се сва вода исуши с врха мехурића. Она оставља црну тачку која се састоји од само два слоја молекула сапуна (данас се зове Њутнов црни слој). Пратећи промену боје, Њутн је успео да израчуна величину молекула сапуна – заиста изузетан и домишљат подухват ■

КОЈА ЈЕ НАЈГЛАСНИЈА ЖИВОТИЊА НА СВЕТУ (СРАЗМЕРНО ВЕЛИЧИНИ)?

Најгласнија животиња на свету је плави кит – његово оглашавање јачине 188 децибела може да се чује на удаљености од 160 километара! Но, с обзиром на то да је плави кит истовремено највећа животиња на свету, то је свега 0,0012 децибела по килограму телесне масе. Најгласнија копнена животиња је мајмун дрекавац који се оглашава крицима јачине 88 децибела. То је задивљујућих 11 децибела по килограму – готово 10.000 пута гласније по јединици масе од плавог кита. Међутим, све то није ништа спрема рачића из породице Alpheidae. Премда је у питању звук много више фреквенције и прелази свега неколико центиметара, шкљоцање његових клешта јако је 190 децибела. Будући да рачић тежи у просеку свега 50 грама, добија се несразмерних 3800 децибела по килограму телесне масе ■

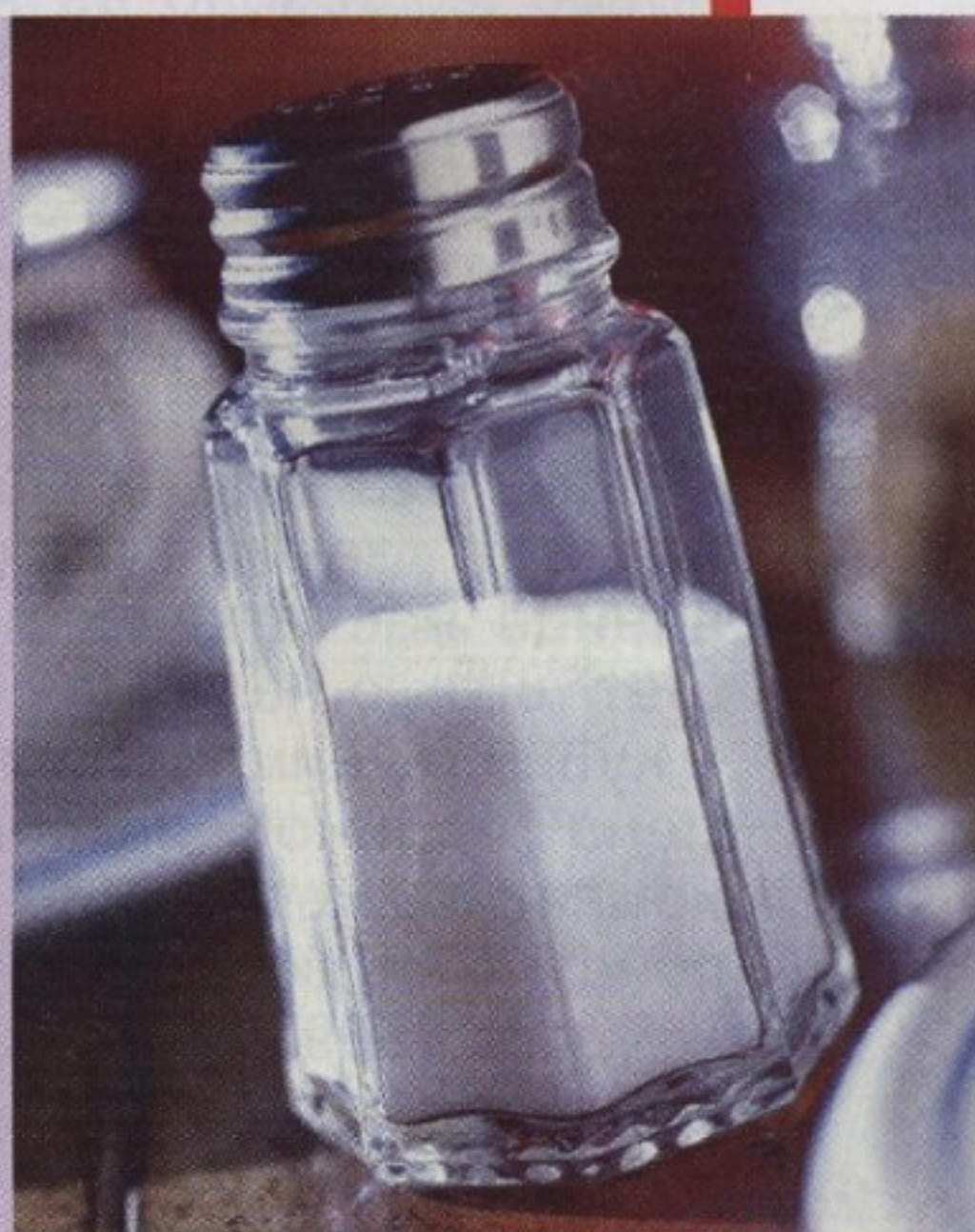

КОД КОЈЕ ЖИВОТИЊЕ БРЕМЕНИТОСТ НАЈДУЖЕ ТРАЈЕ?

Бременитост женке афричког слона траје 22 месеца и најдужа је кад су у питању копнени сисари. Међутим, то је ништавно спрема једне врсте ајкула. Надомак обала Јужне Африке и Чилеа живе наборане јегуљасте ајкуле *Chlamydoselachus anguineus*. Јапански научници установили су да женка ове рибе може да носи младе и до 42 месеца. То је можда последица изузетне хладноће у дубинама у којима обитава ова животиња, због чега је њен метаболизам изразито успорен. Нагађа се да је тако и с другим рибама које живе на тим дубинама ■

КОЛИКО СОЛИ САДРЖИ ЉУДСКО ТЕЛО?

Људско тело садржи разне соли од којих је главна натријум-хлорид (кухињска со) која чини 0,4 одсто укупне телесне тежине. Њена концентрација у људском телу приближна је концентрацији соли у морској води. Особа тешка 50 килограма има у себи 200 грама натријум-хлорида – око 40 кафених кашичица. С обзиром на то да са сваком капи зноја губимо со, морамо непрестано да је допуњујемо ■

ШТА СЛУШАЈУ ЖИВОТИЊЕ?

ПЕТОВЕН ЗА ПСА И МАЧКУ

Пре доста година Џо Прокопио радио је у својој кући у Чепл Хилу. Седео је за клавиrom и компоновао. У први мах није обратио пажњу на необичне звуке. Онда је схватио. Кад свира тонове у високом регистру, из кухиње се чује комешање. Шта ли је посреди, питао се. Прокопију је напакон синило. Из кухиње су се оглашавале зебе. Чим би чуле високе тонове, птице његове кћерке почињале су да креште и гласно цвркућу. Џо Прокопио дошао је на необичну замисао: зашто неке од мелодија не би прерадио и створио јединствену музику намењену животињама?

Симфонија за четвороношце

Џо Прокопио био је до тада само један од многобројних музичара. Компновао је, свирао на концертима Тонија Бенета и Арете Френклин, радио као шеф оркестра средње школе у Чепл Хилу, граду у Северној Каролини. Онда је смислио животињску музику и назвао је **петовен**: занимљива кованица настала од речи „пет” што је на енглеском – кућни љубимац и презимена великог немачког композитора с краја 18. и почетка 19. века.

Кад је 1999. године снимио и издао **петовена**, тираж није био велики, само неколико хиљада. Баш зато Прокопио се пријатно изненадио кад су задовољни купци почели да му се јављају и захваљују. Међутим, Прокопио постаје омиљен тек пошто

Ако сте помислили да смо направили грешку у наслову, преварили сте се. Џо Прокопио намерно је искористио име немачког композитора и створио музику за Пилицу, Фифија, Мицка

је Дејвид Моје, новинар из Сан Дијега, написао рубрику о петовену и насловио је „Симфонија за псе и мачке”. Име Џоа Прокопија прочуло се широм Америке, а и света. Од тада је прошло десет година, а петовен и даље не оставља јавност равнодушном.

Једном приликом, кад су Прокопија позвали да гостује на Радио Минеаполису, у програму „Ван и Черил шоу”, телефоном га је позвао један од организатора:

– Џо, хајде да направимо малу пробу! Маргарет, једна од наших новинарки, има Малколма, једног веома тужног и нервозног пса. Шта кажеш на то да твоју музику испробамо на њему?

И за самог Прокопија била је то новост, али је пристао из радозналости: како петовен делује „на даљину”? Пустио је музику, а Малколм ју је слушао тако што му је власница прислонила слушалицу на ухо. Десило се нешто што нико није очекивао. Познат по томе што стално цвили, лаје и режи, пас је прво наћулио уши, а онда се нагло смирио. Легао је на под и заспао. Сви у студију били су у шоку. Организатор је направио шалу, озбиљним гласом питао је

Прокопија: „Да ли можда компонујеш музику посебно намењену и таштама?”

Кад га критикују и прозивају што се заноси да компонује само за животиње, Џо Прокопио има спреман само један одговор. Свестан је да је загазио на сасвим неистражен простор. Јер, не постоји научно заснована теорија која би дала одговор на питање – ако животиње уопште воле да слушају музику, која би то врста мелодија била?

Волите ли Бетовена?

Животиње углавном имају боља чула – јасније виде и њух им је оштрији од људског. А кад је у питању звук, мачке и пси чују тонове високе фреквенције и до тридесет хиљада херца, док је човеков слух ограничен до око шеснаест хиљада. Постоје посебне пиштаљке чији звук пас може да препозна, док га човек уопште не чује.

Волт Шотвел, један од новинара који је интервјуисао Прокопија, поставио је занимљиво питање: уколико животиња заиста чује тонове нечујне човеку, како онда човек може да зна да његов пас или мачка уопште нешто и слушају? И да ли Прокопио снимио и звуке у регистру ван човековог слушног дома-

шаја? Прокопио је имао само један одговор. Нико, па ни он, не може да одговори да ли животиња прати неку мелодију и да ли јој пријају одређене ноте. То се само потврђује на сваком појединачном примеру. Као у случају пса Малколма.

Па ипак, да је петовен делотворан Прокопио сазнаје из многобројних писама које прима. Један човек каже да ће му бити захвалан до краја живота. Написао је и зашто. Сваки пут унапред је страховао уочи пута који је једном годишње требало да превали аутомобилом од Калифорније до Њујорка. С њим су обавезно путовале и две мачке. Већ и иначе нервозне и нимало љубазне, мачке су од дугог и напорног пута постајале немогуће – непрекидно су мјаукале, фрктале, оштриле канџе на седишту. Све се променило откако је човек почео да им пушта звуке петовена – целим путем су мирне, изваљене на седишту, само се нечујно оглашавају предењем.

Без обзира на такву врсту прича, Прокопио је желео да добије и неку врсту научне потврде. Обратио се Роберту Каритерсу који је у том тренутку радио као професор на ветеринарском факултету. Иако је професор Каритерс био веома сумњичав, напакон је пристао да испита дејство петовена. На крају је признао да је остао без одређеног одговора, не одбацујући могућност да петовен можда ипак благо-

Илустровао
Добросав
Боб
Живковић

творно делује на слух животиња.

Џо Прокопио, који је годинама радио као шеф школског оркестра, на крају закључује:

– Искуство ми говори да постоје ученици, исто као и одрасле особе, којима је свеједно да ли им пуштам Бетовена, петовена или неку сасвим десету музи-

ку. Ако је и чују, она им једноставно ништа не значи. По томе су човек и животиња слични. Као што има људи, тако има и паса, мачака, птица које ће обо-

жавати Бетовена или петовена, док постоје и оне особе, као и животиње, које ће на те исте ноте остати сасвим равнодушне ■

В. Софреновић

МИША У КУПОВИНИ

1 Купујући различиту робу, Миша је у првој продавници потрошио половину својих динара и још 100 динара, у другој је потрошио половину преосталих динара и још 200 динара, док је у трећој потрошио половину остатка и још 100 динара. По изласку из треће продавнице није му остало ни динара. Колико је Миша имао динара при поласку у куповину? ■

ИСТО ПРАВИЛО

2 Користећи за сваки правоугаоник исто правило, нађите бројеве који недостају ■

A		
3	2	10
1	4	?

B		
4	3	14
1	1	?

C		
2	6	16
3	5	?

D		
5	4	18
2	3	?

УМЕТНИЧКА ЛИВНИЦА

3 У уметничкој ливници изливено је 12 већих и 20 мањих кутија, при чему је утрошено укупно 72 килограма легуре. За 5 мањих кутија утрошено је легуре као за 3 веће кутије. Колико је утрошено легуре за све веће кутије? ■

ЗАМЕНИТЕ УПИТНИК!

4 Нађите број који замењује упитник ■

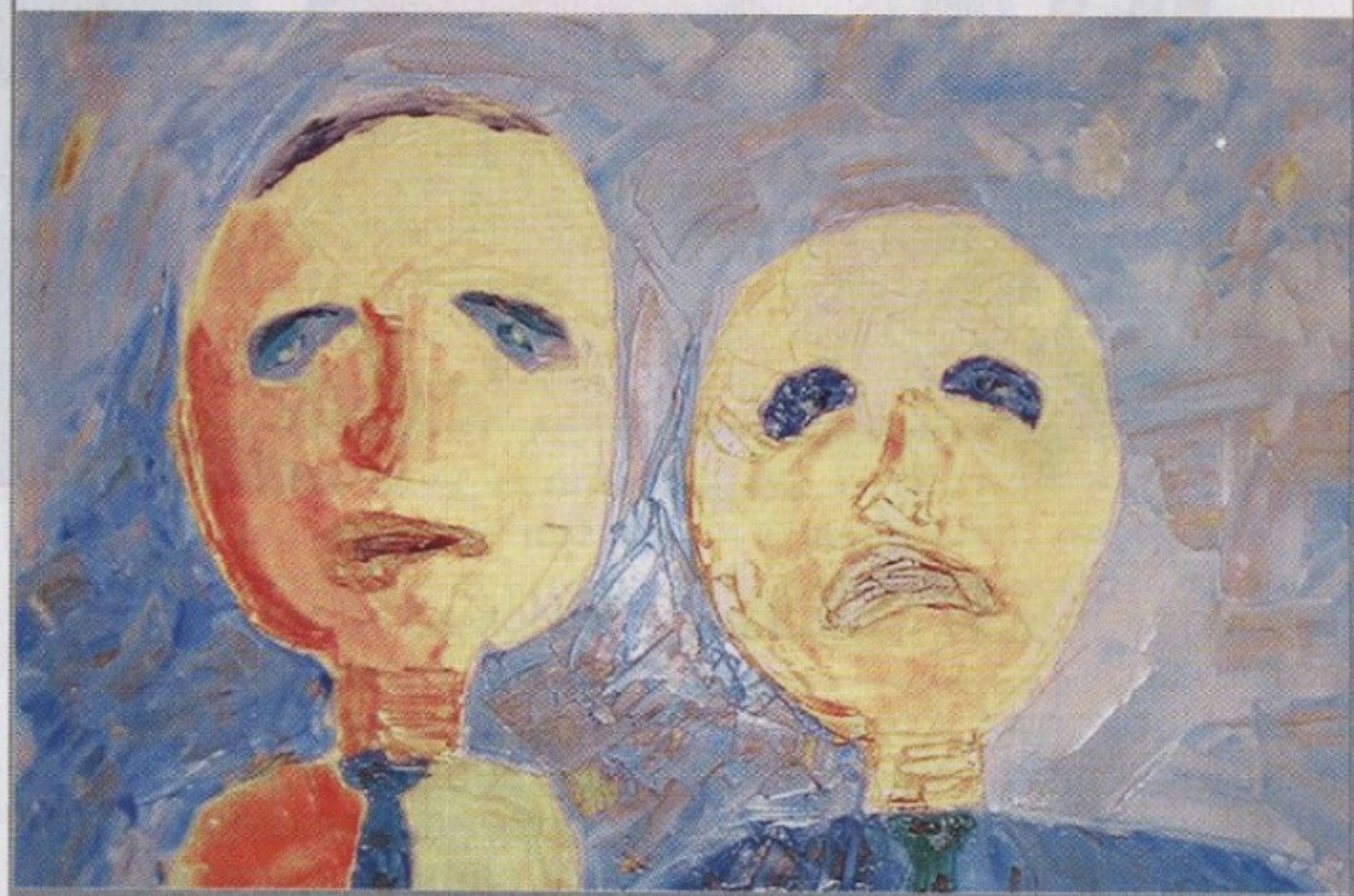
1	2	2	3
3	12	18	4
5	24	?	24
4	3	14	16

РАША И ГАША

5 Пријатељи Раша и Гаша пребијали су дугове. Прво је Раша дао Гаши део новца, затим је Гаша дао Раши, па опет Раша Гаши. На крају је Гаша новац дао Раши после чега је сваком остало по 1600 динара. Давана сума била је сваки пут једнака суми новца коју има онај који је новац примао. Колико је новца на почетку имао Раша, а колико Гаша? ■

МИКА И ЖИКА

6 Мика сада има двоструко више година него што је имао Жика кад је Мика имао онолико година колико сада има Жика. Они заједно имају 70 година. Колико година има сваки од њих? ■

ИЧКЕ загонетке

СТОГ СЕНА

7

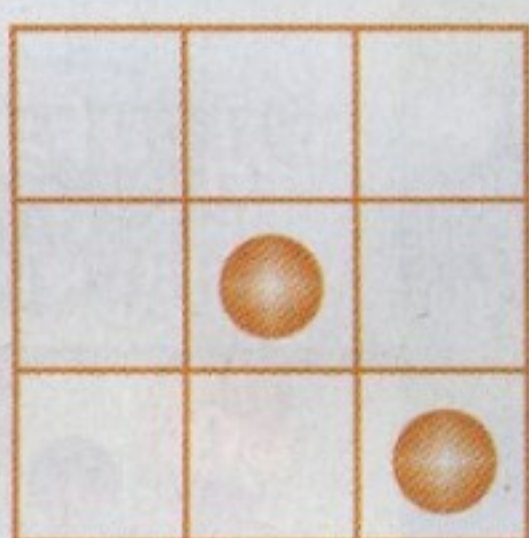
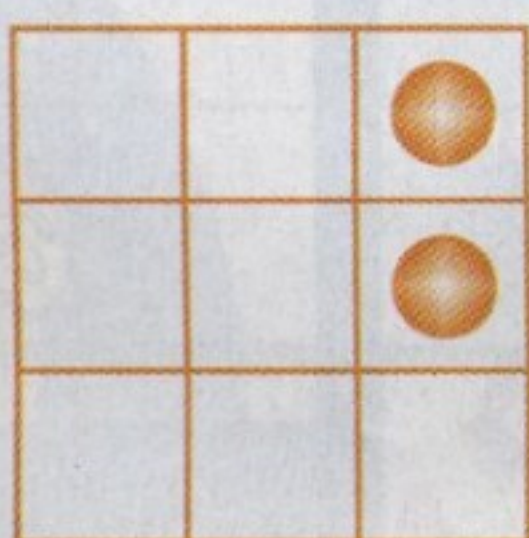
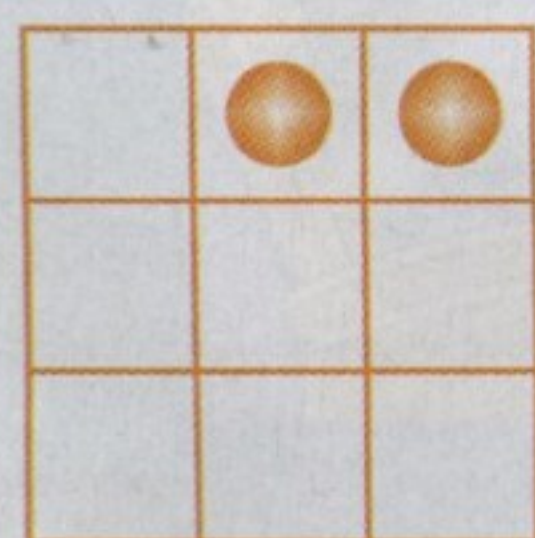
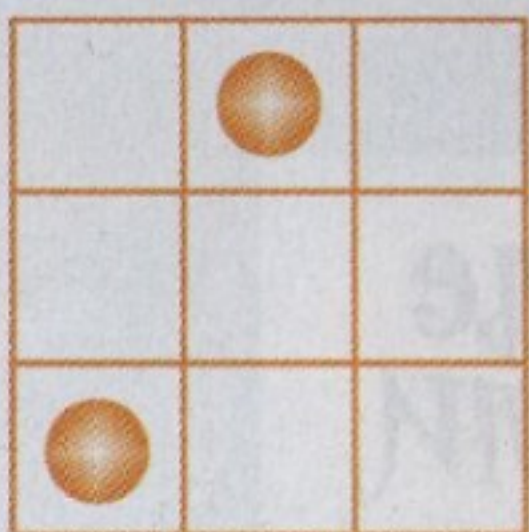
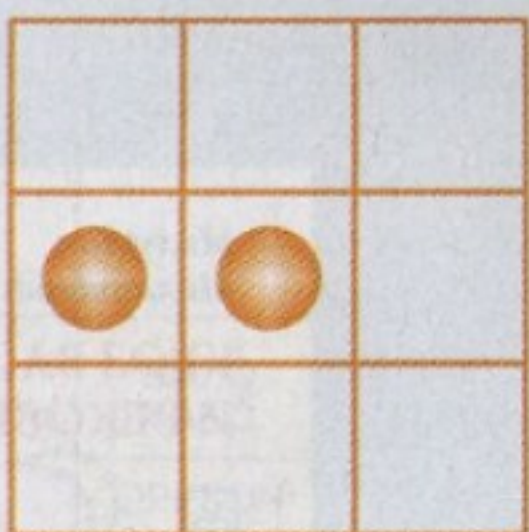
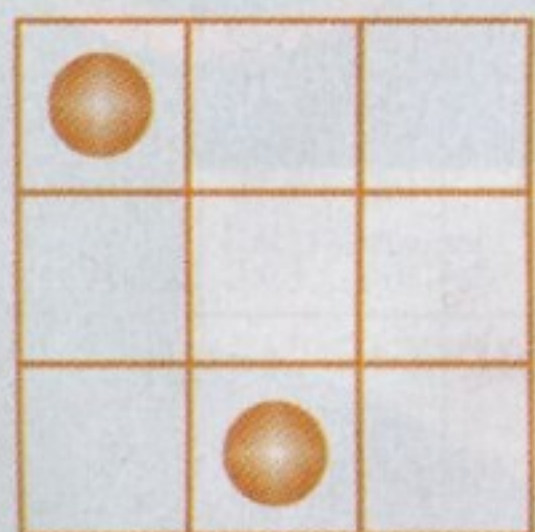
Овца поједе стог сена за четири месеца, коза за два, а крава за један месец. За које време ће крава, коза и овца заједно појести стог сена? ■

НАСТАВИТЕ НИЗ!

8

Која од фигура А, В, С наставља низ? ■

A

B

C

КОЈИ БРОЈ НЕДОСТАЈЕ?

9

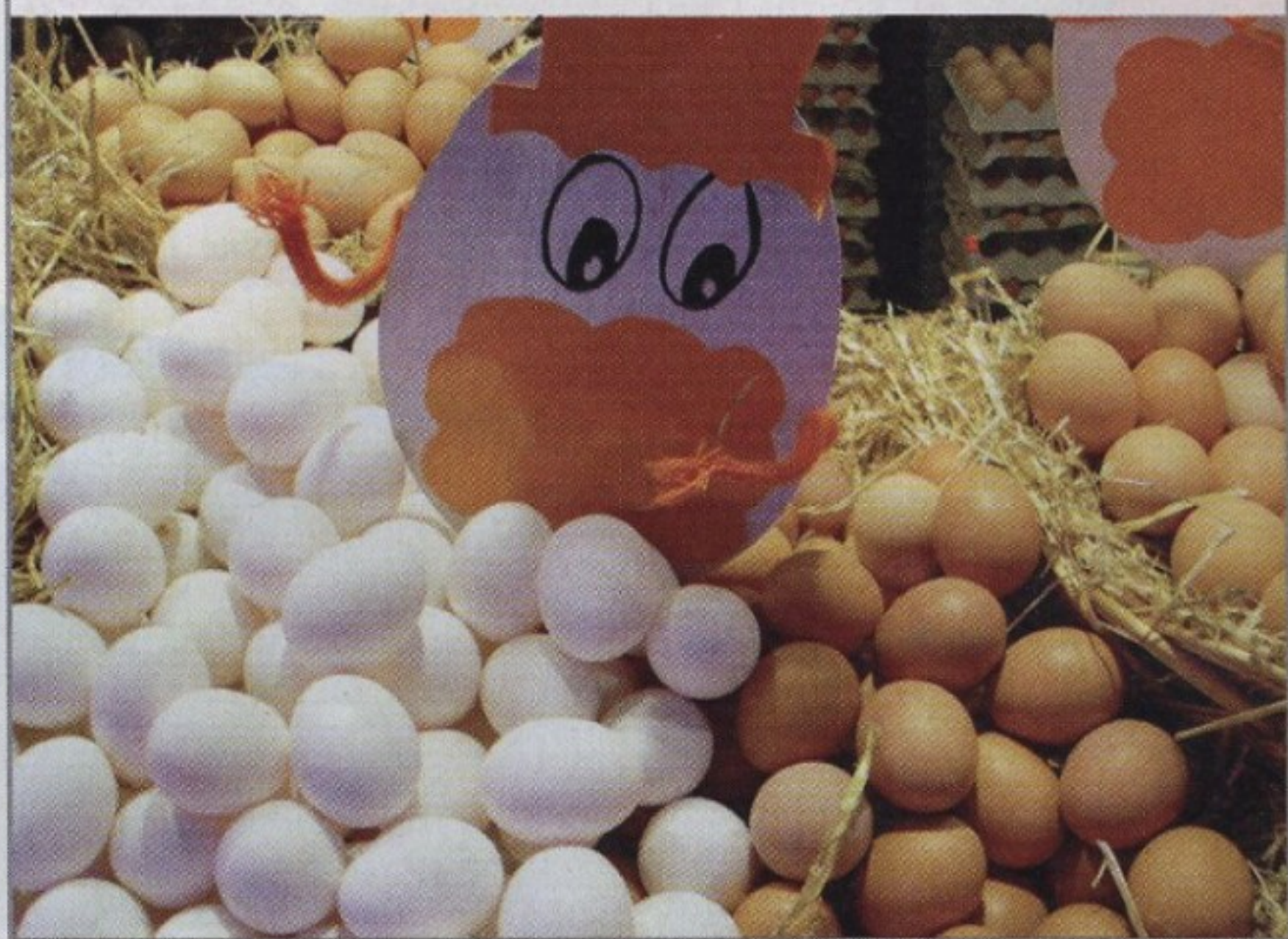
Уочите законитост и замените знак питања одговарајућим бројем ■

6	10	8
7	?	6
5	3	2

МАЈА, КАЈА И ЈАЈА

10

Сељанке Маја и Каја продавале су на пијаци 100 јаја. Мада су их продавале по различитим ценама, исто су зарадиле. У повратку с пијаци Маја је рекла Каји: „Да су твоја јаја била моја, добила бих за њих 450 динара.“ На то је Каја одговорила: „А ја бих за твоја јаја добила 200 динара.“ Колико је јаја имала свака од њих? ■

КЊИЖАР ПЕРА

11

Кад књижар Пера пакује по две књиге, остане му једна, кад пакује по 3 – остану две, кад пакује по 4 – остану 3, по 5 – остану 4, по 6 – остане 5, док кад их пакује по 7 остатка нема. Колико је књига паковао Пера? ■

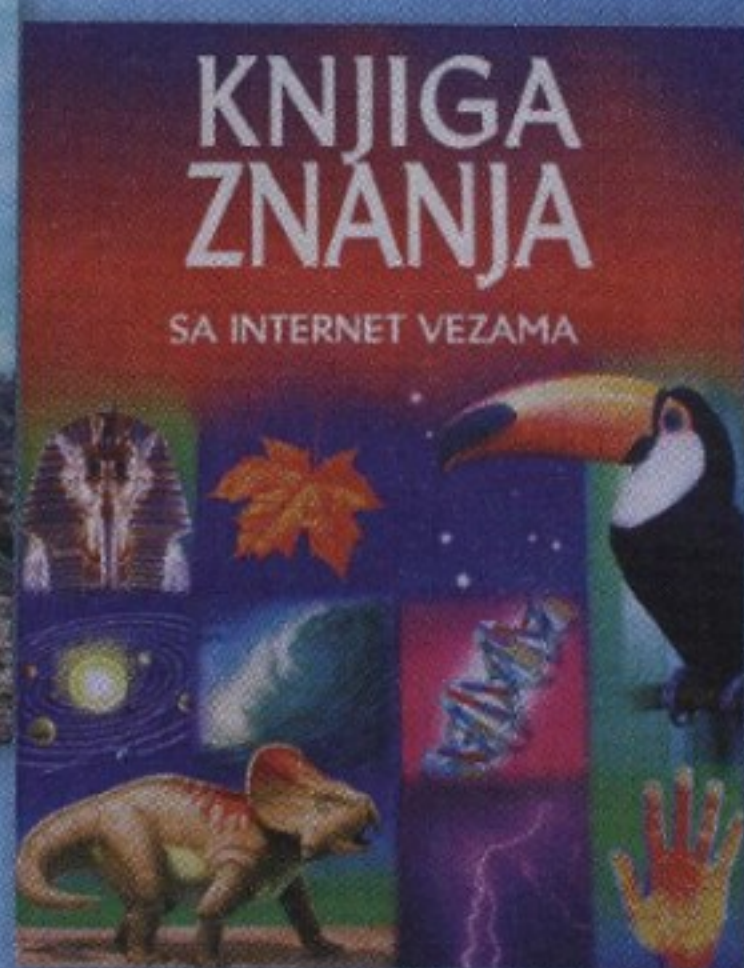
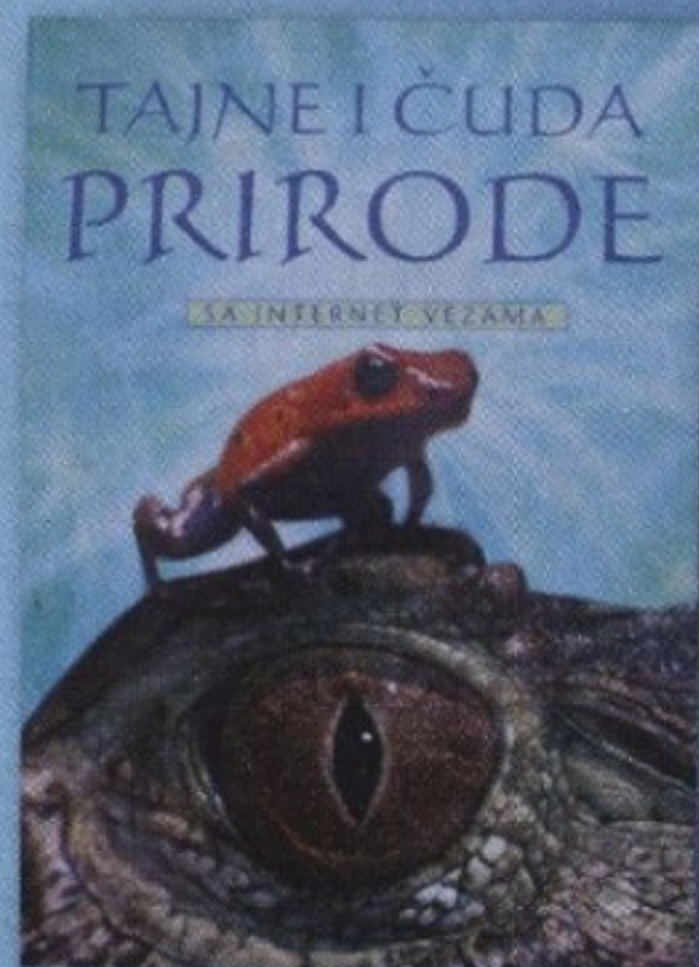

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

Уређује
Радивоје Грбовић

1305 издања
на попусту
до 40%

383 наслова
од 20 до 150 динара

Нови Сад
Сремска 7
021 6624433

Ниш
Трг краља Александра 3
018 511428

Косовска Митровица
Владе Ђетковића 1
028 425111

Београд
Облићев венац 5
011 2630763; 2638405
Косовска 45
011 3227088
Краља Милана 19
011 3235409
Вукасовићева 50
011 3594835

Интернет продаја
www.zavod.co.rs
e-mail: prodaja@zavod.co.rs

**ЗАВОД ЗА
УЧБЕНИКЕ**

Кућа знања

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ЦРТА И ПИШЕ Л. СРЕДАНОВИЋ

СИРЕНУ САМ КУПИО ОД ЈЕДНОГ
МОРНАРА! ДОНЕО
ЈУ ЈЕ СА
ГАЛАПАГОСА!

ЈА И ДАЉЕ
НЕ ВЕРУЈЕМ!

ПЛАТИ И ПОГЛЕДАЈ
КРОЗ РУПУ ПА ЋЕШ ВИ-
ДЕТИ ЧУДО НЕВИЂЕНО!

СТРИЧЕ, ДОЂИ
ДА ВИДИШ ШТА
САМ НАШАО!

III део

ШТА ЈЕ ОВО?
АЛАТ ЗА СЕЧУ
МИМОЗЕ!

ЦЕПАМ ДРВА ПО
КУЋАМА! НЕДОВОЉНО
ЗАРАЂУЈЕМ НА ОВОМ
ПОСЛУ СА СИРЕНОМ!

ТО ЋЕШ ДА ОБЈАСНИШ
ВЛАСТИМА! ДИКАНЕ,
ПРЕГЛЕДАЈ ДОБРО
САНДУК!

ИМА ЛИ КОГА
УНУТРА?

НЕМА!

ДОБАР ДАН, ЛЕПОТИЦЕ!
ДА ЛИ СИ ТИ СИРЕНА СА
ГАЛАПАГОСА?

НЕ! ЈА САМ ИЗ МОЈДЕЖКА*
И НЕ ЗНАМ ДА ПЛИВАМ!

ОВО ЈЕ САМО
КОСТИМ! ПРИМОРАНА
САМ ДА РАДИМ ОВАЈ
ПОСАО!

ЈА НЕМАМ ВЕЗЕ
СА УНИШТАВАЊЕМ
МИМОЗЕ!

Е, АКО НЕМАШ – ЗНАШ ЛИ
КО ТО РАДИ И ЗА КОГА?

ХЕЈ, ДИКАНЕ, КУДА
ЋЕШ СА СИРЕНОМ?
СМЕСТА ДА СИ СЕ
ВРАТИО!

НОСИМ ДЕВОЈКУ ДА
СЕ ПРЕСВУЧЕ, У ОВОМ
КОСТИМУ НЕ МОЖЕ
ДА ХОДА!

*СЕЛО КРАЈ НОВОГА

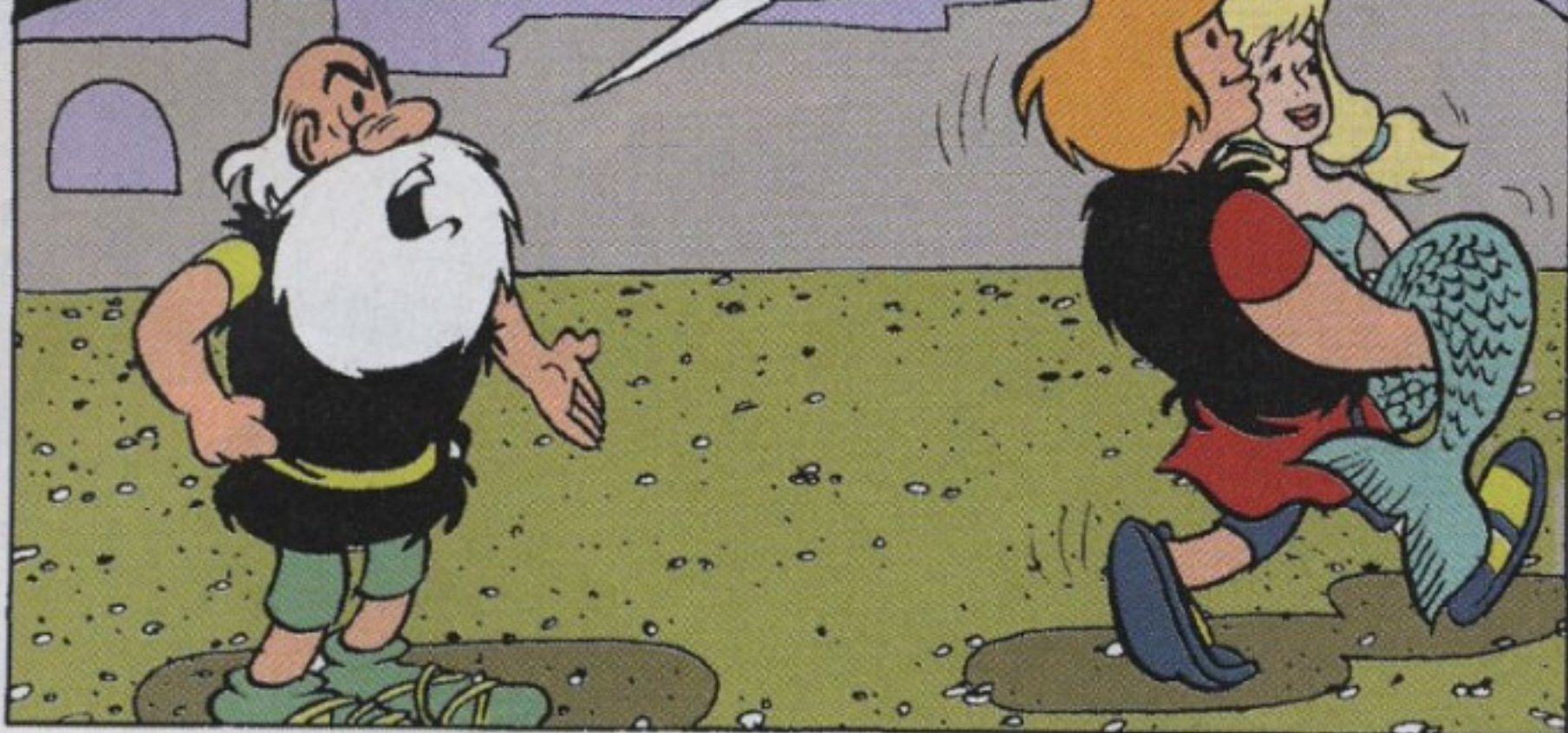
ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

1. 5. 2009.

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ЦРТА И ПИШЕ Л. СРЕДАНОВИЋ

ДИКАНЕ, НЕ ЗАПОЧИЊИ
НОВУ ПРИЧУ! ТИ ЗНАШ
КОЈА ЈЕ НАША УЛОГА
У ОВОЈ
ЕПИЗОДИ!

Л. СРЕДАНОВИЋ

НЕ ОСЕЋАМ СЕ ДОБРО!
ПОЧЕЛЕ СУ ДА МИ СЕ
ПРИВИЋАЈУ
ЖЕНЕ-РИБЕ!

КРАЈЊЕ ЈЕ ВРЕМЕ
ДА ПОСЕТИМ
ЛЕКАРА!

ДОКТОРЕ,
ПРИВИЋАЈУ МИ СЕ
МОРСКЕ
СИРЕНЕ!

ДА ЛИ СТЕ
УЗИМАЛИ
АЛКОХОЛ?

ЈА ЋУ ВАМ ИЗ ГЛАВЕ
ИЗБАЦИТИ ТЕ ГЛУПОСТИ!
ВИДЕКЕТЕ ДЕВОЈКЕ,
АЛИ БЕЗ РЕПА И
КРЈУШТИ!

АКО ВАМ НИЈЕ БОЛЕ
ДА ПОНОВИМО ТЕРАПИЈУ?

ИПАК
НЕ БИХ!

НЕ СВИЂА МИ
СЕ ОВАЈ ДОКТОР!
ПРОБАЋУ КОД
ДРУГОГ!

ДОКТОРЕ, ИМАМ
УТИСАК ДА САМ ВАС
ВЕЋ НЕГДЕ ВИДЕО!

СТАЛНО САМ ЗАПОСЛЕН
КАО ЦРНИ МАГ! ОВО МИ ЈЕ
ХОНОРАРНИ ПОСАО!

22

ГДЕ СИ ДО
САДА? ЧЕКАМ
ТЕ ДВА САТА!

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ЕВО НАС, СИРЕНА СЕ
ПОНОВО ПРЕТВОРИЛА
У ДЕВОЈКУ!

ДЕВОЈКА СЕ
ЗОВЕ ЈАСНА!

А ОВО ЈЕ
МОЈ СТРИЦ
ВУКОЈЕ!

ИМАМ ИДЕЈУ! НА ОБАЛИ
ИМА МНОГО НАРОДА!
ХАЈДЕ ДА СЕ ЗАБАВИМО!

МА КАКВА ЗАБАВА, МОРАМО
ДА УХВАТИМО ЧОВЕКА КОЈИ
УНИШТАВА МИМОЗУ! ЈЕДИНО
МИ МОЖЕМО ДА
ГА ПРЕ-
ПОЗНАМО!

МОЖДА ЋЕМО
СРЕСТИ БЕГУНЦА
У ТОЈ ГУКВИ!

МОЖЕМО И ДА ГА
СРЕТНЕМО! АЛИ ТИ ГА
НЕ БИ НИ ВИДЕО! САМО
БУЉИШ У ДЕВОЈКУ!

ОВО МОРА ДА ПРЕСТАНЕ!
ПОТПУНО ЈЕ
ПОЛУДЕО!

ДИКАНЕ, ПАЗИ, ШКОЉ-
КЕ! ДА ЛИ ВЕРУЈЕШ
ДА СЕ МОГУ ЧУТИ
МОРСКИ ТАЛАСИ?

НЕ ЧУЈЕМ НИШТА! У ОВОЈ
ШКОЉКИ ЈЕ БОНАЦА!

КАКО
ДА ЧУЈЕ! ЊЕМУ
СУ ОТКАЗАЛА
СВА ЧУЛА!

НАРОДЕ! ИСПРОБАЈТЕ СНАГУ!
У БУРЕТУ ЈЕ ТРИ СТОТИНЕ ЛИТАРА
ВИНА! КО ПОДИГНЕ БУРЕ — ЊЕГОВО
ЈЕ ВИНО! УПИШИТЕ СЕ У КЊИГУ
РЕКОРДА!

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ЦРТА И ПИШЕ Л. СРЕДАНОВИЋ

АЛА ЈЕ ОВО
ТАЈАНСТВЕНО МЕСТО!
ГДЕ ЛИ ВОДЕ ОВЕ
СТЕПЕНИЦЕ? СВЕ ЈЕ
ВРЛО ЧУДНО!

ОВДЕ ЈЕ УШАО
ДРВОСЕЧА!

АКО
ПРОДУЖИМО ДАЉЕ
СТИЋИ ЋЕМО ДО
ФОРТЕ МАРЕ!

ПРЕГРАДНИ
ЗИДОВИ, КАО ДА
ОВДЕ НЕКО
ЖИВИ!

ЧУЈУ СЕ НЕКИ
ГЛАСОВИ!

САСТАНАК! ТУ ЈЕ И
НАШ ДРВОСЕЧА!

ЗАТВАРАМ ОТВОРЕНИ
САСТАНАК...
ИЗВИЊАВАМ СЕ...

...ОТВАРАМ ЗАТВОРЕНИ САСТАНАК
ГРАДСКОГ ЗЕЛЕНИЛА! ПАРДОН,
ГРАДСКОГ ПОДЗЕМЉА!

НИСАМ РАЗУМЕО,
ГРАДСКОГ ЗЕЛЕНИЛА
ИЛИ ПОДЗЕМЉА?

ПСТ... ТИШИНА!
ГРАДСКОГ ПОДЗЕМЉА!
НА ПРАВОМ СМО
МЕСТУ... СЛУШАЈ!

ВИ ДОБРО ЗНАТЕ
ДА СМО МИ ТАЈНА
ОРГАНИЗАЦИЈА И ДА НАМ ЈЕ
ШЕФ, ЧИЈЕ ЈЕ УМЕТНИЧКО
ИМЕ КИНГ-КОНГ, У ЗАТВОРУ
НА ОСТРВУ МАМУЛА!

МОРАМО ИЗВЕСТИ ДВЕ АКЦИЈЕ КОЈЕ
ЋЕ СЕ ЗВАТИ „ХОБОТНИЦА 1“ И
„ХОБОТНИЦА 2“! ПРВО ЋЕМО ИЗВЕСТИ
АКЦИЈУ „ХОБОТНИЦА 2“!

ИМАМ ЈЕДНО ПИТАЊЕ!
ЗАШТО НЕ БИСМО ПРВО
ИЗВЕЛИ АКЦИЈУ „ЈЕДАН“,
ПА ОНДА АКЦИЈУ „ДВА“?

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

„ХОБОТНИЦА 1“ ЈЕ АКЦИЈА
ОСЛОБАЂАЊА НАШЕГ ШЕФА
ИЗ ЗАТВОРА, А „ХОБОТНИЦА 2“
ЈЕ УНИШТЕЊЕ СВИХ САДНИЦА
МИМОЗЕ У ГРАДУ НОВОМ
И ШИРЕ!

РЕПЛИКА!
НИСАМ ДОБИО
ОДГОВОР!
ЗАШТО ПРВО
АКЦИЈА
„ДВА“?

НАШ ВЕЛИКИ ВОЂА КИНГ-КОНГ
БОЛУЈЕ ОД АЛЕРГИЈЕ НА МИМОЗУ!
ДОК ПОСЛЕДЊЕ СТАБЛО НЕ БУДЕ
УНИШТЕНО, ГАЗДА НЕ МОЖЕ
ДА ДОЂЕ У ГРАД НОВИ!

ТРЕБА РАДИТИ БРЗО,
ОПЕРАТИВНО И ПАМЕТНО!

ЈА БИХ МОГАО ДА ИХ
СРЕДИМ БЕЗ ПО МУКЕ!
НЕ ЗНАМ ЗАШТО ЧЕКАМО!

ТИ И ДАЉЕ
МИСЛИШ НА ФИЗИЧКИ
ОБРАЧУН! ТРЕБА
УХВАТИТИ ЊИХОВОГ
ВОЂУ, РИБА ОД ГЛАВЕ
СМРДИ!

СТОЈ!
УХАПШЕНИ
СТЕ!

ПОНОВО ХАПСИТЕ
ПОГРЕШНЕ ЛУДЕ! КО ВАС
ЈЕ ПОСЛАО ДА ТО
РАДИТЕ?

У ТВРЂАВИ СЕ ДЕШАВАЈУ
СУМЊИВЕ СТВАРИ! НАРЕДБА ЈЕ
ДА СВАКОГ КОГА УХВАТИМО
ОДВЕДЕМО У ЗАТВОР НА МАМУЛУ!

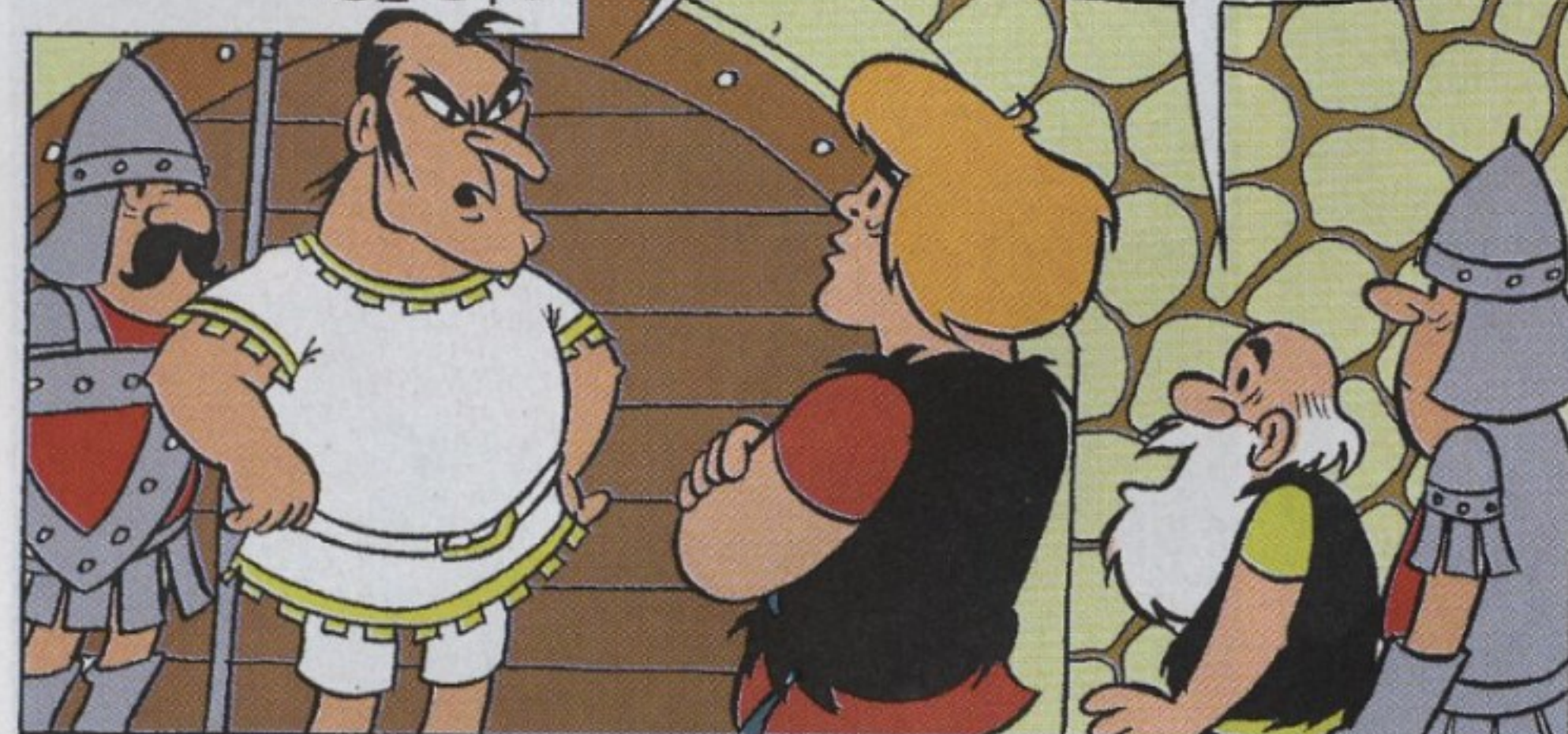
ОДЛИЧНО!
МИ И ИДЕМО НА
ОСТРВО, ИМАЊЕМО
БЕСПЛАТАН
ПРЕВОЗ!
ВОДИТЕ НАС!

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ЦРТА И ПИШЕ П. СРЕДАНОВИЋ

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ОПЕТ
ВАС
ДВОЈИЦА!

ОВОГ ПУТА ДОНОСИМО
ВАЖНЕ ВЕСТИ
У ВЕЗИ МИМОЗЕ!

МИМОЗУ УНИШТАВА
ОРГАНИЗОВАНА БАНДА!
ЊИХОВ ШЕФ НАЛАЗИ СЕ
У ОВОМ ЗАТВОРУ!

ОДЛИЧНО, КАЖИТЕ
КАКО СЕ ЗОВЕ?

НИКО ТО НЕ ЗНА!
ОВДЕ СЕ НАЛАЗИ
ПОД ЛАЖНИМ ИМЕНОМ,
А ЗА ЧЛАНОВЕ БАНДЕ ЗОВЕ
СЕ КИНГ-КОНГ! ВЕРОВАТНО
ЈЕ ОГРОМАН!

У ОВОМ ЗАТВОРУ ИМА
152 ЗАТВОРЕНИКА! КАКО
ДА ЗНАМО КОЈИ ЈЕ ПРАВИ?

КИНГ-КОНГ ЈЕ АЛЕРГИЧАН НА МИМОЗУ!
ТО ЈЕ РАЗЛОГ ШТО ЈЕ БАНДИТИ
УНИШТАВАЈУ!

ИМАМ ИДЕЈУ!
ДОНЕЋЕМО МИМОЗУ
У ЗАТВОР! КИНГ-КОНГ
НЕЋЕ МОЋИ ДА СЕ
УЗДРЖИ ДА
НЕ КИХНЕ!

ТО ЈЕ ДОБРА ИДЕЈА!
САМО, МИМОЗА
ЦВЕТА ТЕК ЗА
МЕСЕЦ, ДАНА!

ИМАМ ЈА ЧОВЕКА КОЈИ ЋЕ ДА НАМ
РЕШИ ПРОБЛЕМ! ИДЕМО У ЗАТВОРСКУ
ЛАБОРАТОРИЈУ!

ДОНЕСИТЕ МИ МИМОЗУ!
ЈА ЋУ ВЕШТАЧКИ ДА
ИЗАЗОВЕМ ЦВЕТАЊЕ!

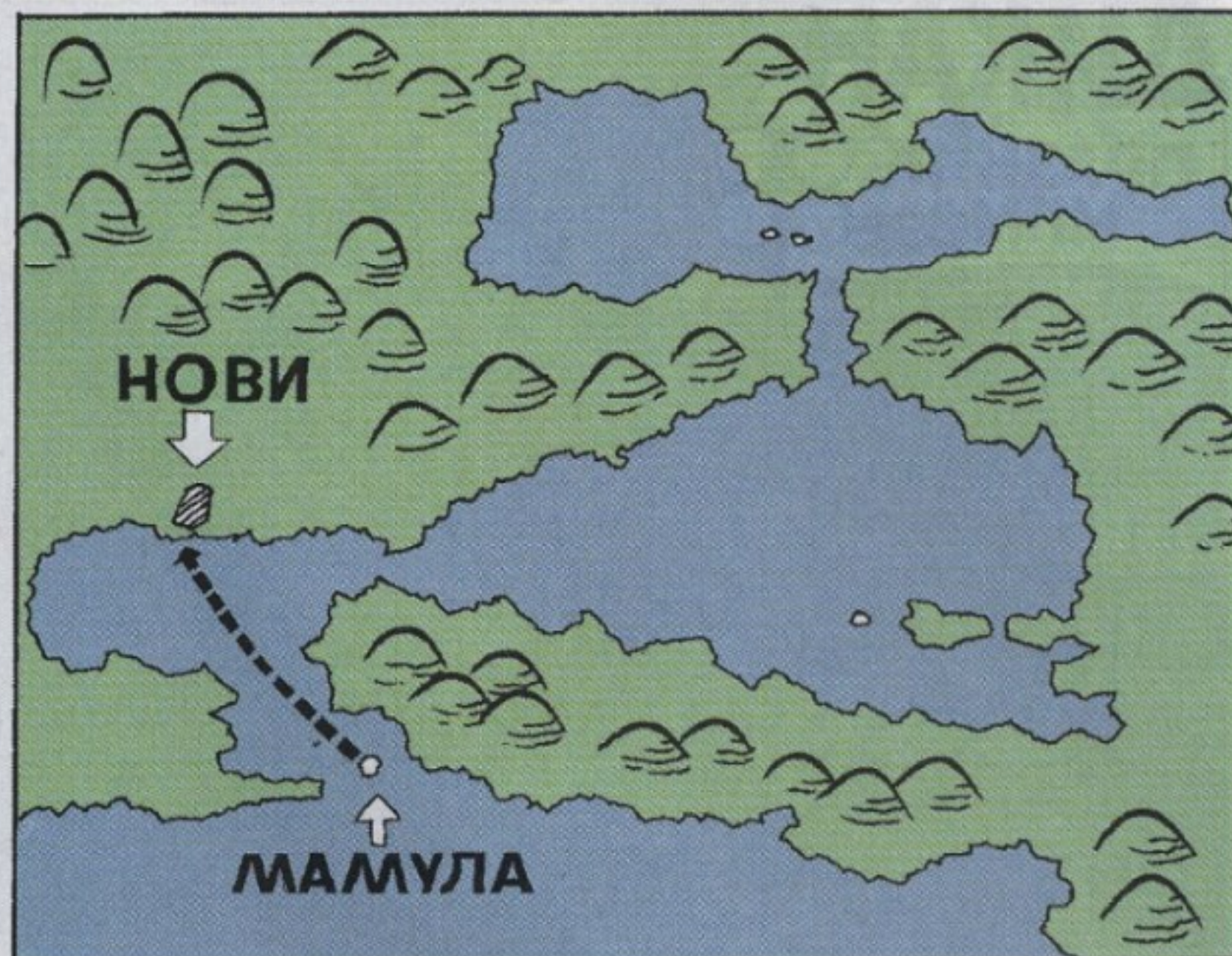
ОДЛИЧНО!!! ДАЈТЕ МИ СТРАЖАРА!
ЈА ИДЕМ У НОВИ ДА ДОНЕСЕМ ГРАНЕ
МИМОЗЕ!

ЗАШТО
БАШ
ТИ?

ЈА
НАЈБРЖЕ
ВЕСЛАМ!
ЕТО МЕНЕ
НАЗАД,
ЗАЧАС!

ДИКАН ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ДИКАН

ПРАЗНИК МИМОЗЕ

ЦРТА И ПИШЕ Л. СРЕДАНОВИЋ

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

**34. Сусрет деце Европе
РАДОСТ ЕВРОПЕ 2009**

КРОЗ ВАСИОНУ И ВЕКОВЕ

**ПРВИ КОНКУРС
ЗА ИЗБОР ПРЕДСТАВНИКА СРБИЈЕ НА ТАЛА КОНЦЕРТУ
У САВА ЦЕНТРУ**

Конкурс је отворен до 18. маја 2009. године.

Све информације о конкурсy можете наћи на веб-презентацијама

Дечјег културног центра Београд: www.dkcb.rs

манифестације Радост Европе: www.joyofeurope.rs

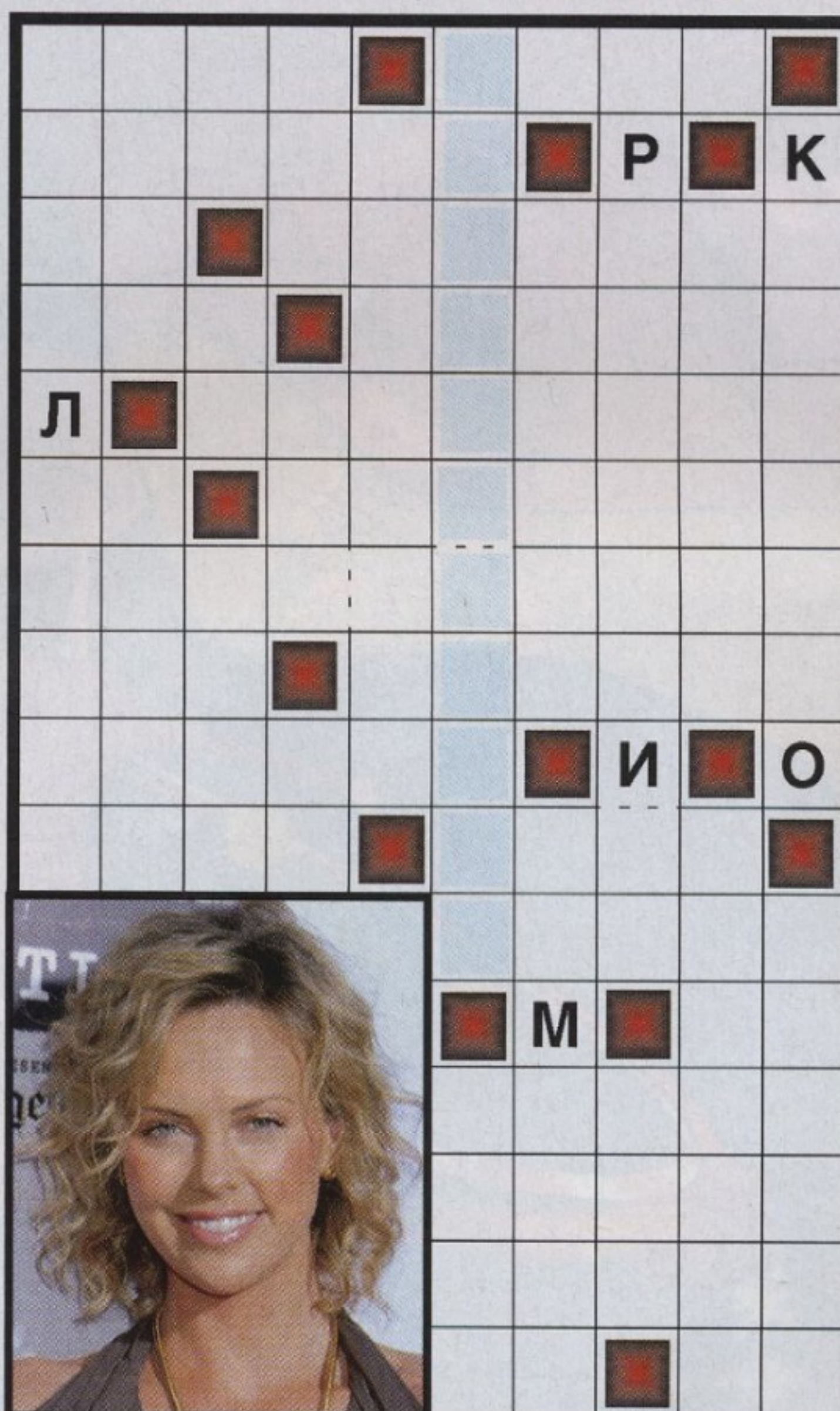
ФИЛМСКИ АНАГРАМ

САД ХВАЛИМ ЧИНИОЦЕ ВЕСТЕРН(А).

Анаграмирањем слова добићете наслов
чувеног вестерна ■

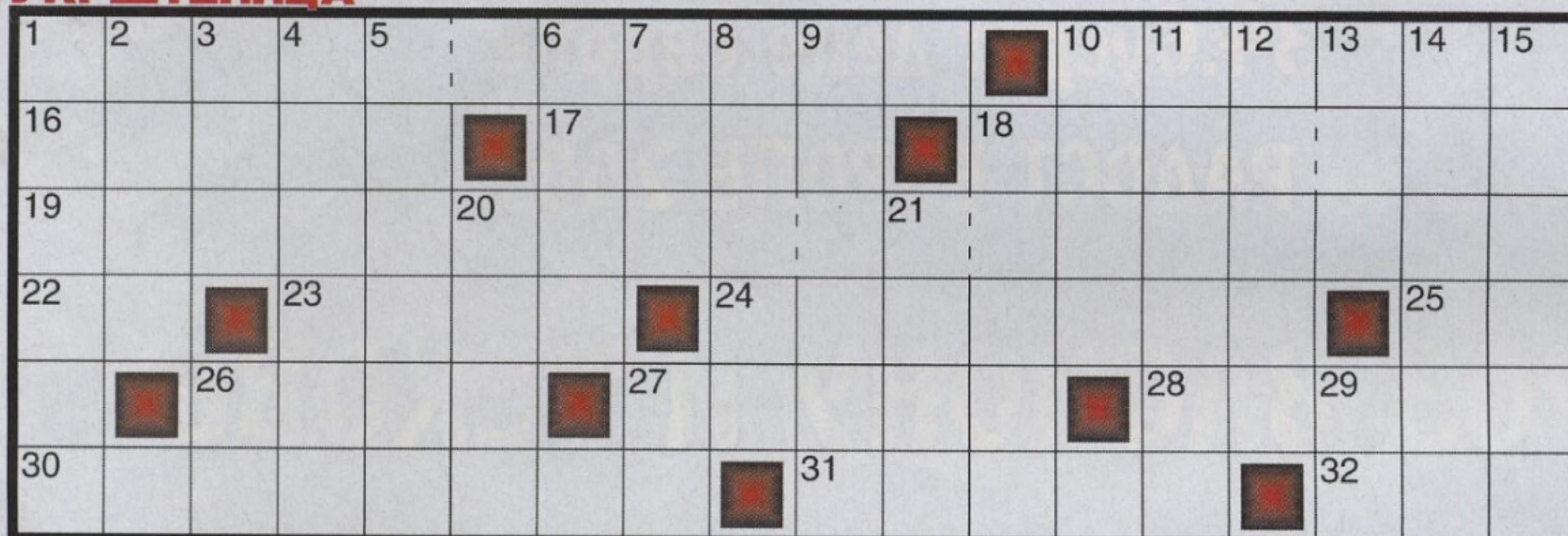
МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Задате речи
распоредите
водоравно
у укрштеницу,
а до усправних
појмова дођите
комбиновањем.
У означеним пољима
добићете **име**
и презиме глумице
са слике ■

АА
АГЕ
АН
АСТАНА
ЕТ
ИБЕРИ
ИНАТ
КОУ
МАРИНАДА
МАРСЕЛА
НН
НОЕМИ
ОЈАКО
ОКСА
ПАРИС
ПЛАМЕН
ПОЗДРАВ
ПРВА СТРАНА
РОМБ
СЛ
ТЕАТАР
ТИНТОР
ШАПА

УКРШТЕНИЦА

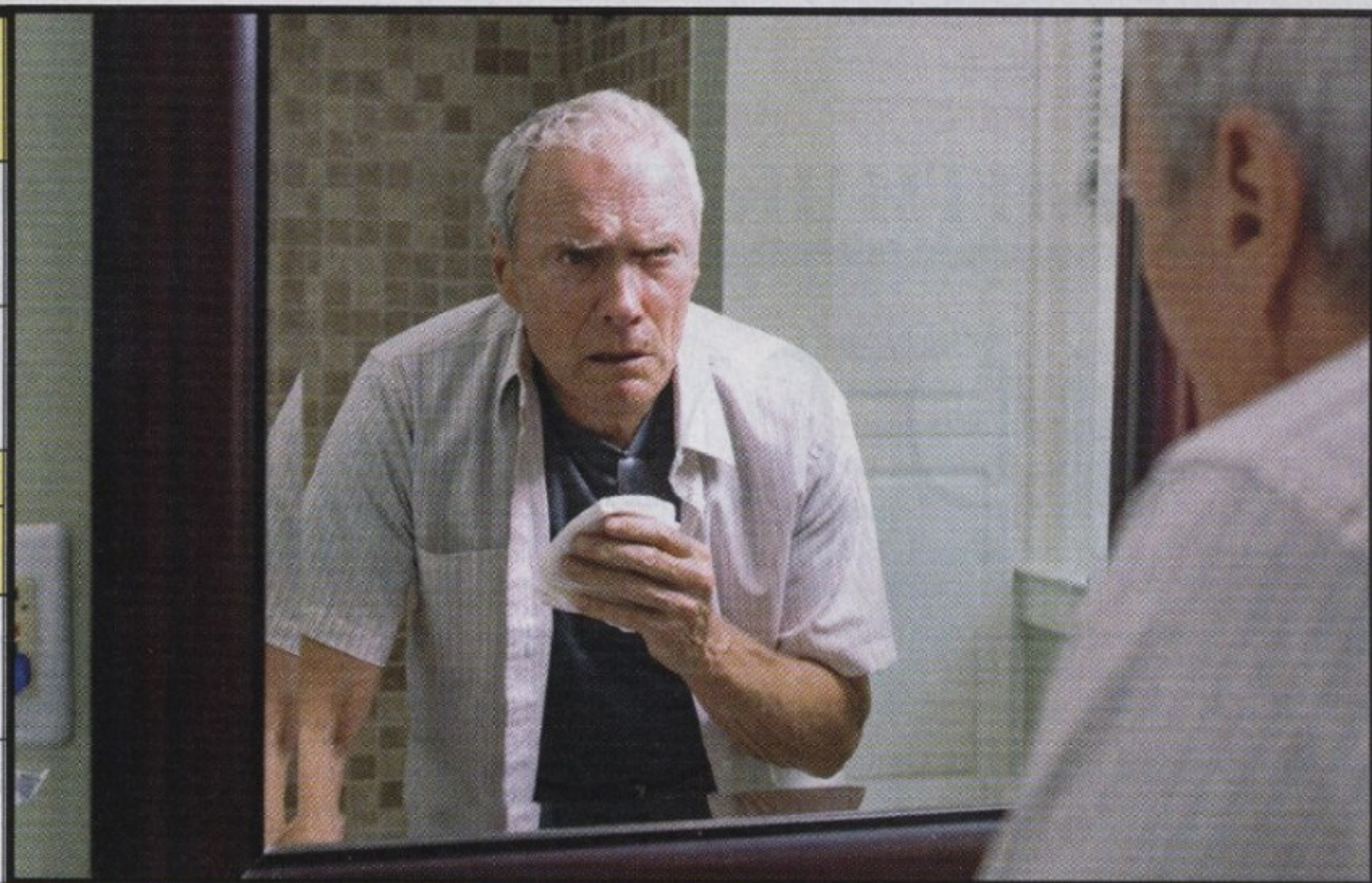
ВОДОРАВНО: 1. Име
и презиме шпанског
сликара, аутора слике,
10. Просути на све
страни, 16. Сазвежђе
северног неба,
17. Биљни орган,
18. Име и презиме
америчке певачице,
19. Назив слике,
22. Аутомобилска
ознака за Анкону,
23. Велика азијска река,
24. Широка градска
улица, 25. Иницијали
пијанисте Тасовца,
26. Филмска звезда,
27. Донети одозго,
28. Град у Чилеу,
30. Падати с нечега на
шта је било причвршћено,
31. Иза, после (предлог),
32. Име глумца Реноа ■

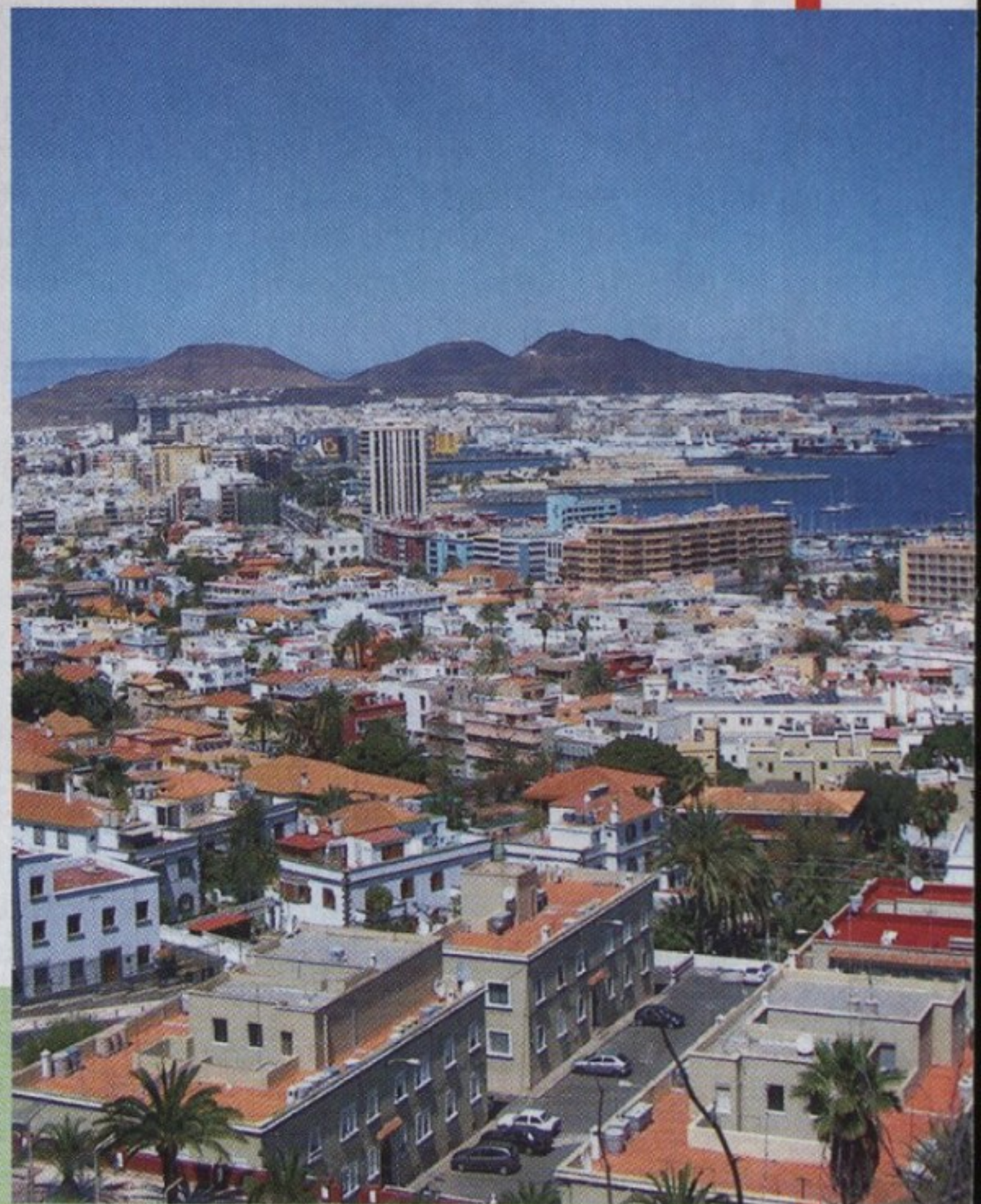
УСПРАВНО: 1. Опогањено,
2. Име фудбалера Винтера,
3. Позив за поновно
извођење на позорници,
4. Врста алатке, 5. Недавно,
6. Прастановник Балкана,
7. Културно-информативни
центар (скр.), 8. Савез
азијских земаља, 9. Име
редитеља Спилберга,
10. Река у Пакистану и
Индији, 11. Име кошаркаша
Комазеца, 12. Машталац,
13. Орган чула слуха,
14. Основни тон скале,
15. Свадљив, 18. Снег
погодан за санкање, 20. Име
песника Јакшића, 21. Река у
Црној Гори, 26. Иницијали
глумца Поатјеа, 27. Симбол
силицијума, 29. Острво
у Јадранском мору ■

СКАНДИНАВКА

	ГЛУМАЦ И РЕДИТЕЉ СА СЛИКЕ	ПРЕМДА, МАКАР	НОВИ ФИЛМ ГЛУМЦА СА СЛИКЕ	ЕВЕНТУАЛНО (скр.)					
НЕКАДАШ. ФУДБАЛЕР КЕВИН									
ФАЗА У РАЗВОЈУ ИНСЕКТА (МН.)									
МЕСТО КОД ОПАТИЈЕ					МЕТАР				
ЖЕНСКО ИМЕ, НОНА					ПЕРЧИН КОСЕ				
ТОНА		ПЕСНИК УЈЕВИЋ							
		ДОВОЉНО ИЗРЕЗАТИ							
МОНАХ					ЛУКА У ЦРНОЈ ГОРИ	СПРАВЕ	НАРОДНА РЕПУБЛИКА	АУСТРАЛИЈСКИ ДИВЉИ ПАС	КАРИКА ЛАНЦА
СТАРИ ШПАНСКИ ПЛЕС									
ПРОСТ БРОЈ									
					ЧЕТВРТИ МЕСЕЦ				
					СКИЈАШИ-ЦА ХЕС				
ПЛАНЕТА СУНЧЕВОГ СИСТЕМА							НИКШИЋ		
							БИЛО КАД		
ОНО НА ШТА СЕ ТРЕБА УГЛЕДАТИ					ГЛ. ГРАД ЛИТВАНИЈЕ				
					КАМЕН				
ПОТВРДНА РЕЧЦА			БИЛО КАКО						РЕКА У АУСТРИЈИ
			ОРЕГОН						
	МУЗИЧКА КОМПОЗИЦИЈА						ИСТОК		
	ПАРА						ОБИМ		
ЛЕК РОТИВ ГРОЗНИЦЕ									

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

ОПИСНА ОСМОСМЕРКА

						1	2	3
4				5			6	
7				8				
	9				10	11		
12					13			14
		15						
16		17	18	19			20	

Уместо пописа речи дати су описи. Појмове упишите у неком од осам смерова. Број у загради показује колико је слова у тој речи. Ако осмосмерку исправно решите, сва поља биће попуњена, а у означеним пољима добићете **назив града на Канарским острвима (слика)** ■

- Људождер (7)
- Речна риба, буљеш (4)
- Бројем означен степен знања у школи (5)
- Тркач на 42195 метара (9)
- Ограда од летвица (6)
- Главни град Турске (6)
- Град на Неретви (6)
- Четврти месец (5)
- Уметност самоуких уметника (5)

- Привремена кућица (6)
- Свемир, васиона (6)
- Новац у Босни и Херцеговини (5)
- Згуснута пара у атмосфери (5)
- Збирка географских карата (5)
- Спортска одећа (4)
- Вика (6)
- Амерички глумац, Силвестер (7)
- Притока Дунава код Београда (4)
- Врста морског рака (5)
- Име тенисерке Навратилове (7)

ТАЈНЕ ИЗ АНТИЧКИХ ВРЕМЕНА

НАРОД КОЈИ ЈЕ ВОЛЕО КРВ

Да су пре два и по миленијума постојале кладионице, Санити би сигурно били у предности према Римљанима са изгледима пет према један да ће они освојити италијанско полуострво. Али, као што коцкари добро знају, ниједан „фикс“ није сигуран. Иако су Римљане понизили у нарочитим дрвеним јармовима (отада су „forche caudine“ у италијанском језику попримиле значење „понижавање“, „понижење“) и први пут у историји под именом Италија ујединили средишње области јужног дела полуострва (почетак „саре“ на „италијанској чизми“, део између Напуља и Фође, Тиренског и Јадранског мора), ови одлични ратници никад нису успели да коначно победе своје заклете непријатеље.

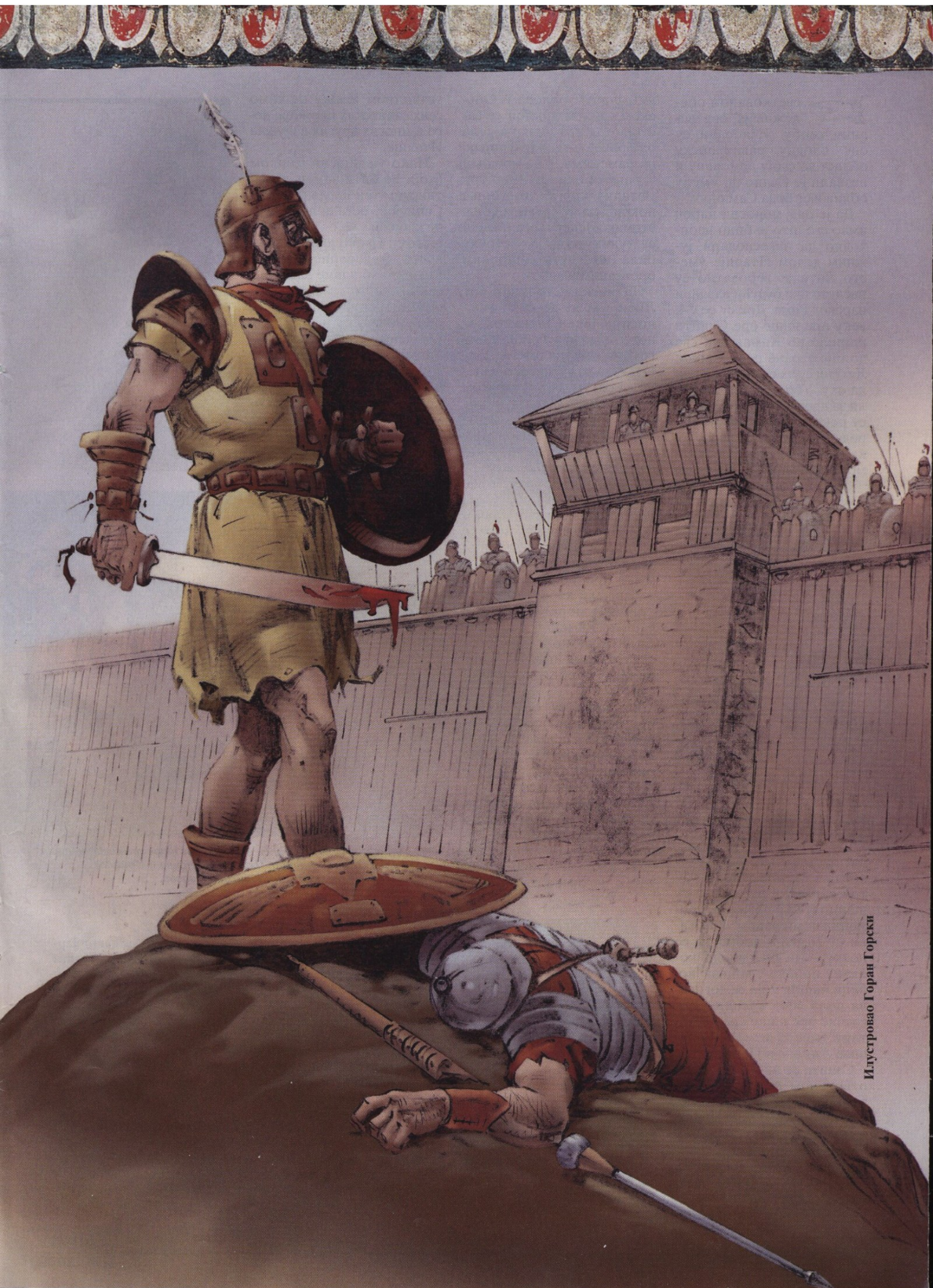
Напротив, доживели су тужан крај, јер их је 82. године пре наше ере потпуно уништио римски генерал Сила, пошто су подржавали његовог противника Гаја Марија у грађанском рату који је у Риму избио између две завађене партије око освајања власти. Иако је њихова судбина била слична осталим италским племенима која су истребљена или утопљена у царство, нико Римљанима није задао толико муке као санитски ратници.

Прилично јогунасте и одлучне природе, Санити су насељавали планинска под-

ручја која се налазе између данашњих провинција Молизе, дела Абруца, Пуље, Кампаније и Базиликате. Били су подељени у четири веће племенске групе: Пентре, Каричине, Каудине и Ирпине, а њима су се касније придружили и Френтани, народ који је живео с јадранске стране планина. Одакле су дошли? Историчари кажу да су се Санити као племе јасно издвојили током 5. века пре наше ере а након дугог процеса који је почео два века раније. Људи из античких времена гледали су на њихово појављивање као на последицу сеобе обављене на посебан начин и назване „*veg sasmus*“, „свето пролеће“. Наиме, по легенди је седам хиљада младих Сабина посвећених служењу италском богу рата Мамерту (код Латина је то био Марс), напустило завичај у потрази за новим стаништем, а у походу ка југу предводио их је свештеник Комио Кастролио.

Од светог језерцета Кутилија (данашње подручје Ријетија), следећи светог вола кога је послало божанство, стигли су до земље Осција (данашњи Молизе). На извору реке Тифернус (данас Биферно), животиња се зауставила да пије воду. Номадска група ту је основала Бовијанум (данашњи Бојано у провинцији Кампобасо) где и данас сваке друге недеље у мају

Пре 2500 година између италијанских области Кампанија и Молизе живели су Санити, ратнички народ који је стално био у сукобу с Римљанима. Запамћени су и по томе што су измислили кладијаторе. И уостало, ко је на Ајенинском полуострву живео поред Латина и какви су им били обичаји?

светковином обе-
лежавају ову ве-
лику сеобу. Изабрали су
ову плодну равничарску
област за своју домовину и
назвали је Санио по имену
оближњег брда Самнијум.

Да је овај поносни народ
имао све што је било неоп-
ходно да загосподари ју-
жним делом Италије уме-
сто Латина, вероватно су
наслутили и будући владари
царског Рима. Док су се у 4.
веку пре наше ере Санити
ширили по Кампанији све
до оне стране реке Сарно,
Латини су их стално држали
на оку. Убрзо су се одлучи-
ли за превентивни рат, како
су рекли, због одбране на-
рода Кампаније. А заправо,
као и увек, заступали су са-
мо своје интересе, с циљем

ним перјем орлова и коњ-
ском гривом. Оклоп се са-
стојао од два једнака дела
од бронзе и гвожђа спојена
на раменима, и на предњој
страни обично је имао три
метална круга: два горња
покривала су груди, а доњи
стомак. Испод њега носили
су тунику која је у струку
била стегнута широким
бронзаним каишем.

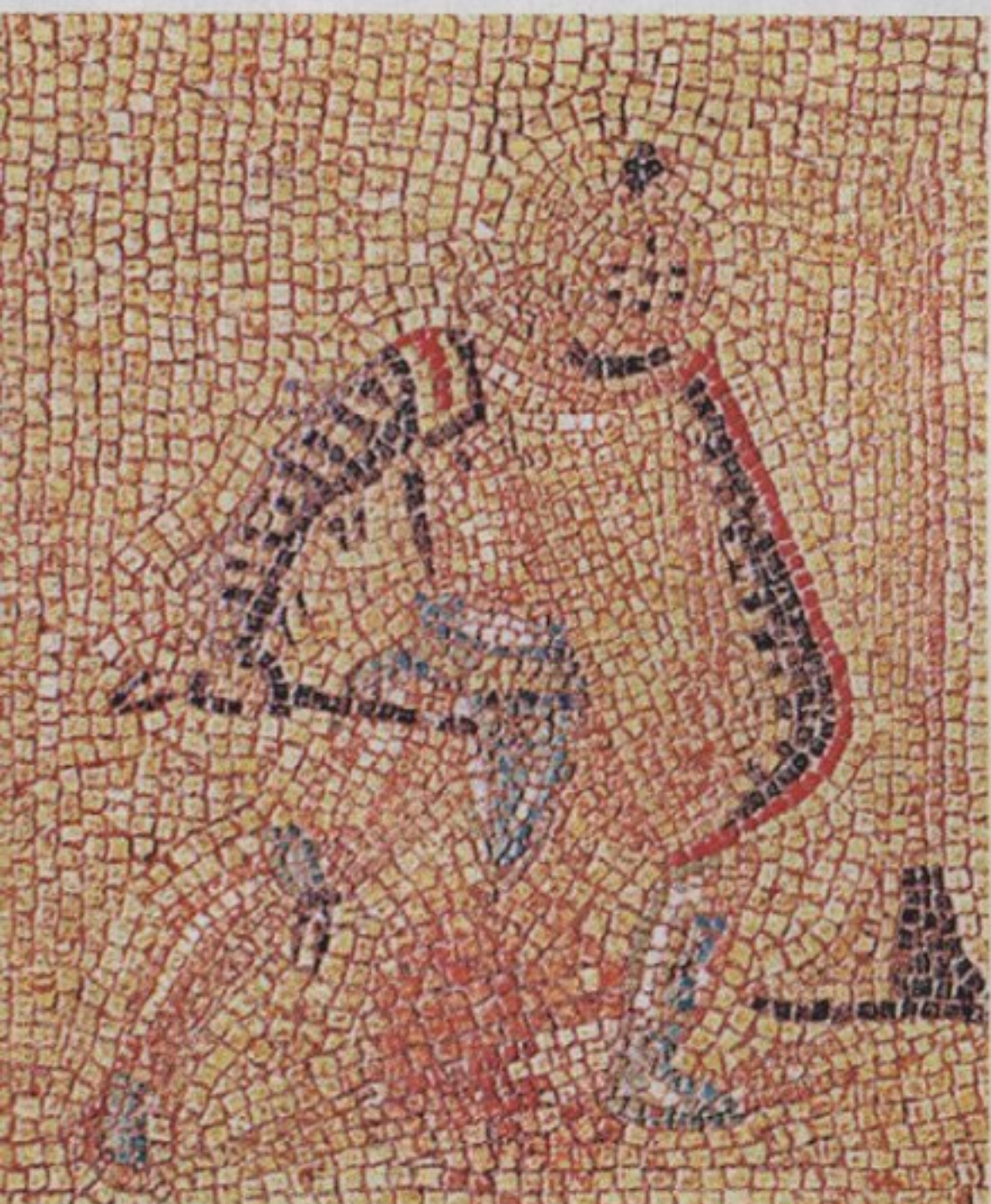
Латински историчар Тит
Ливије каже да су обично
носили један штитник за
ноге, мада су у гробницама
готово увек налажена два.
Изгледа да су толико воле-
ли да ратују да би се током
светковина у част неког
покојника из задовољства
борили у импровизованим
аренама, само да би пока-
зали своју снагу. Пошто су
им се допала надметања
Санита, Римљани су од
њих направили свој нацио-
нални спорт: заробљенике
би прогласили за гладија-
торе и слали их да се боре
један против другог да би
забављали народ. А кад су
коначно морали да уђу у
састав Римског царства,
Санити су постали праве
звезде овог примитивног
начина борбе слободним
стилом.

Римљани су од Санита
преузели још једну врсту
представе – *fabulae atellane*,
позоришни род који је био
омиљен у Санију, а име је
добило по кампањском граду
Атели крај данашње Авер-
се. Реч је о простачким,
неотесаним комедијама ко-
је су изводили улични глум-
ци. Они су непристојне до-
сетке изговарали на оску,

званичном језику не само
свих санитских племена, не-
го и многих других из јужне
Италије.

Иако уједињени језиком
(који ће бити замењен ла-
тинским тек после ратова),
Санити су остали прилично
независни у политичком
животу. Санио је била нека
врста федералне државе
где је свако племе живело у
својој „*touto*“, малој ауто-
номној републици која је
била подељена на области.
Ове мање јединице ускла-
ђивале су друштвени и вер-
ски живот, водећи рачуна и
о најудаљенијим селима та-
ко што су правиле густу
мрежу путева.

Тек после првих сукоба с
Римљанима, Санити су из-
градили огромне камене

Римски мозаик с гладијатором

да зауставе њихово напре-
довање. Био је то почетак
три санитска рата, које су
непријатељи водили с про-
менљивом срећом. Римља-
ни су морали добро да се
потруде да би однели ко-
начну победу у такозваној
бици нација која се догоди-
ла пола века касније, 295.
године пре наше ере у Сан-
тину (место између дана-
шње Анконе и Перуђе).

Санити се нису борили на
отвореном пољу. Њихова
тактика састојала се у изне-
надном удару и повлачењу,
па им је и опрема била при-
лагођена томе: лака, с ко-
пљима, кратким мачевима
и штитовима. Њихова војна
опрема била је веома гизда-
ва, са шлемовима украше-

Срце Италије: област коју су у 5. веку пре наше ере наситањивала
племена Каричина, Пентри, Каудина и Ирпина,
као и неки њихови прадови.

Римљани који су подвргнути
понижењу повлачења испод
дрвеног јарма.

ВРХУНСКО ПОНИЖЕЊЕ

Кад Италијан каже да је прошао испод „каудинског јар-
ма“, то значи да је доживео крајње понижење. Овај израз
потиче од једног догађаја из другог санитског рата, још
тачније – из пораза који су Римљани доживели 321. године
пре наше ере. Посматрајући са својих утврђења покрете
римских легија, Санити су успели да чак двадесет хиљада
војника сатерају у кланац Каудио (између данашњих про-
винција Напуљ, Беневенто и Авелино). Деблима дрвећа и
стенама затворили су оба излаза. Кад су Римљани током
ноћи схватили да су их опколили санитски одреди, прео-
стало им је само да се предају. Но, непријатељ им је при-
редио изненађење: пошто би разоружани и вероватно го-
ли прошли испод једног дрвеног јарма, римски војници пу-
штани су на слободу. Зашто? Неки историчари сматрају
да су одустајањем од масакра Санити хтели да избегну
устанке других латинских племена, док други мисле да су
тако само желели да их понизе и покажу ко је најјачи ■

Ратници насликани на зидовима гробнице зване „црни виџез“ у Песћуму (4. век пре наше ере): одећа је веома једноставна, као и код других околних племена.

зидине, дугачке шест до седам километара, високе неколико метара и широке више од једне руке. Утврђења с кулама коришћена су као привремена склоништа током рата и за људе, и за стоку и за робу. На капијама су стражу чували „*verehia*“, момци из неке врсте државног омладинског друштва које је подучавало војним вештинама. Кад не би водили ратове, Санити су се посвећивали лову и сточарству. У планинским областима, где су живели, пољопривреда је давала једва колико да се народ прехрани. Истраживачи су сазнали да су се хранили веома оскудно: мало пшенице, овса, пасуља, боба.

Иако бисмо ми данас за овај јеловник рекли да је здрав, људи антике нису били баш дуговечни. Можда зато што су се много физички трошили. Мушкарци су се бавили пословима ван куће: ратовањем, сточарством, ловом, а жене су израђивале керамичке предмете, обрађивале кожу, преле вуну и шиле одећу за укућане. На сву срећу, мужеви нису имали неке велике прохтеве: кратка туника и широки каиш довољно су истицали њи-

хов крупан стас. И жене су имале једноставан стил: тунике су украшавале брошевима, носиле су понеки привесак, прстен или наруквицу. На ногама им је била обућа причвршћена узицама.

МАЛО ХРАМОВА, МНОГО БОЖАНСТАВА

За разлику од грчких, санитска божанства нису била љубоморна једна на друге. Света места на којима су их у најстарије време славили била су пренасељена: понуде су се доносиле за чак двадесетак различитих богова и нимфи. На сваке две године верници би одржавали светковине с понудама једном од петнаест жртвених олтара који су се уздизали у светом ограђеном простору, а изван њега су се славили обреди у част Флоре. Пошто су били веома религиозни али не и великодушни, Санити су посете светилиштима дозвољавали само онима који су плаћали таксу за њихово одржавање ■

Како је време пролазило а Санити с планина полако силазили према мору, укус им је постајао све истанчанији: такав је случај с племеном Френтани који су освојили један узан излаз на море што им је омогућило да ступе у везу с грчким колонијама у Италији. Од њих су научили да уживају у животу на банкетима, да воде мало више рачуна о свом изгледу и да мало улепшају обреде. Подражавајући старе Хелене, они су у 3. веку пре наше ере своја једноставна светилишта на отвореном заменили каменим храмовима.

Ту су удобније могли да се одају обожавању својих богова, пре свега Ераклуа, заштитника стада стоке. Али, било је и других божанстава сличних онима

које су поштовали Римљани и Грци. Понекад је обожавање богова прерастало у сујеверје или празноверје. Санити су, наиме, много користили амулете и магијске формуле да би се умилили својим заштитницима: будућност су „читали“ из лета птица и утробе жртвованих животиња. Током обреда, Ирпини су босоноги ходали по ужареном угљу, као да су факири. Из вере је произлазила и њихова ратна снага – *lex sacra* – та био је израз за свечано обећање дато божанствима које је људе обавезивало да нешто ураде (на пример, победе у бици) по цену смрти. То правило важило је у свим италским племенима, али су изгледа само Санити показивали да у њега истински верују ■

З. М.

Санитско позориште у Пјетраротон, које је у 3. веку пре наше ере коришћено за свечовне представе. Архитектонски, оно као да спаја грчке и римске делове.

Свирачица и виџез с једне фреске у Песћуму из 4. века пре наше ере. Изгледа да су још тада наставили турнири на којима су се војници надмештали, а жене забављале мушкарце.

СЛОВО О ЈЕЗИКУ

А

Б

В

Илустровао Растко Ћирић

Ко
чита
ПОДИТКИН
ЗАБАВНИК
тај
и
зна

Језик којим се
говори у већем делу
северозападне Кине
назива се:

- а) Кантарионски
- б) Мондријански
- в) Мандарински

Матерњи језик
племена Туарег је:

- а) Тамашек
- б) Томахавк
- в) Тамарикс

Широко
распрострањен
вештачки језик који
је створио лингвиста
Лазар Заменхоф
(1859–1917) зове се:

- а) Лазарик
- б) Есперанто
- в) Ескобар

Становници Израела
свој језик зову
иврит. Ми га
преводимо као:

- а) Јидиш
- б) Израелски
- в) Хебрејски

Слова која су
користили Викинзи
називају се:

- а) Варуне
- б) Руње
- в) Струне

Нoћ музеја

16. мај 18-02ч
2009

Одличан
проводу
музејима!

национални спонзор и покровитељи

Telekom Srbija

mic ic

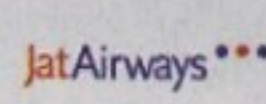
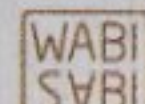
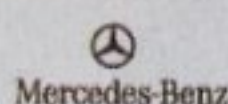
www.nocmuzeja.rs

Карте у продаји од 4. маја на Билет сервису
и осталим продајним местима ИПС-а.

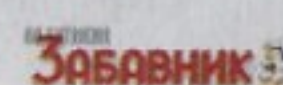
београдски спонзор

спонзори

медијски спонзор

Званични језик
којим се говори
у Пакистану
зове се:

- а) Урду
- б) Арда
- в) Орка

У већем делу
Африке званични
језик је:

- а) Самбукту
- б) Свастика
- в) Свахили

Плеће Ођибва
из Северне Америке
употребљава језик:

- а) Чихуахуа
- б) Чипева
- в) Чивава

Језик Ескимана
назива се:

- а) Инуктитут
- б) Инискилин
- в) Икалуит

Слова коришћена
код неких старих
народа (Хетита,
Египћана, Маја)
називају се:

- а) Картуши
- б) Хијероглифи
- в) Карактери

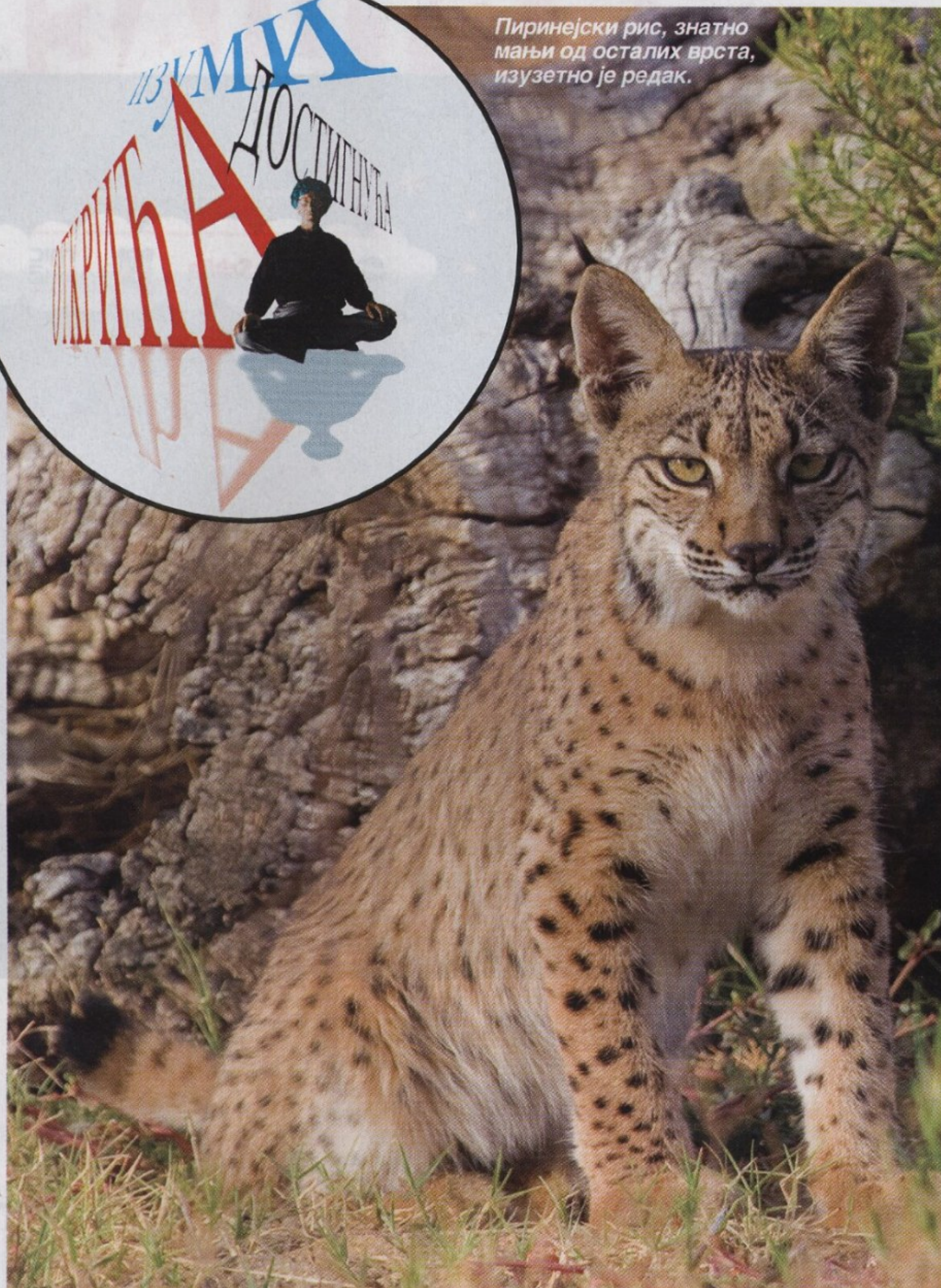
РЕШЕЊА
НА СТРАНИ 65

Ј. К.

четрдесет седам

Пиринејски рис, знатно мањи од осталих врста, изузетно је редак.

ПУТ КРОЗ ЗЕМЉУ РИСЕВА?

Судских спорова око незаконите градње има и у Шпанији. У питању је 19 километара дуга деоница аутопута М-501 која повезује југ и запад покрајине Хаен у Андалузији. Европско удружење за заштиту угрожених животињских врста захтева да се обуставе сви радови на овом путу и он премести на друго место. Наиме, у овом делу земље направљен је резерват Доњана, површине шест хектара, у који је смештено стотинак пиринејских рисова, *Lynx pardinus*, ретке и најситније врсте ових мачака, као и неколико парова црних рода и царских орлова. Иако поднебље у потпуности одговара рисовима и под заштитом је, 2000. године направљен је план о изградњи деонице која захвата овај природни парк. Радови су почели, па су прекидани неколико пута све док крајем 2008. године државни суд Шпаније није утврдио да за изградњу те деонице аутопута нема правоснажних одобрења. Радови су коначно обустављени готово пред самим крајем и природњаци тврде да су услови у резервату поремећени и да ће бити потребно време да се животињама врати мир. Према сазнању стручњака, на тлу Шпаније преостало је само око двеста рисова ■

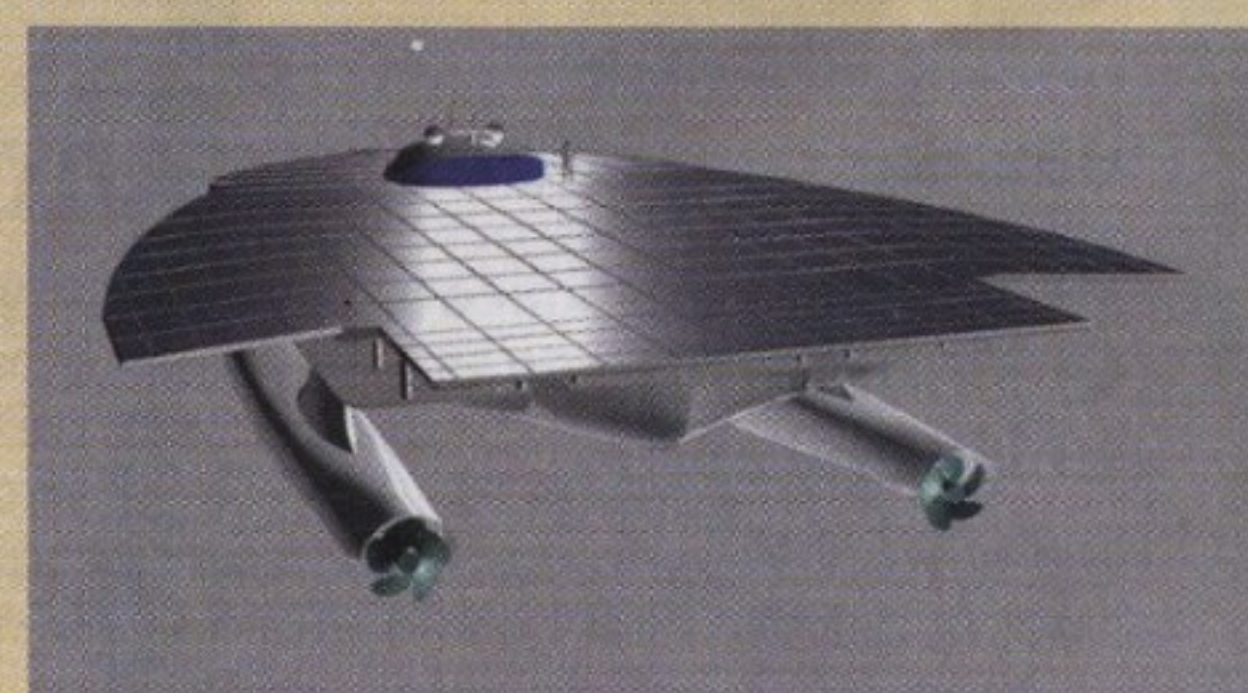
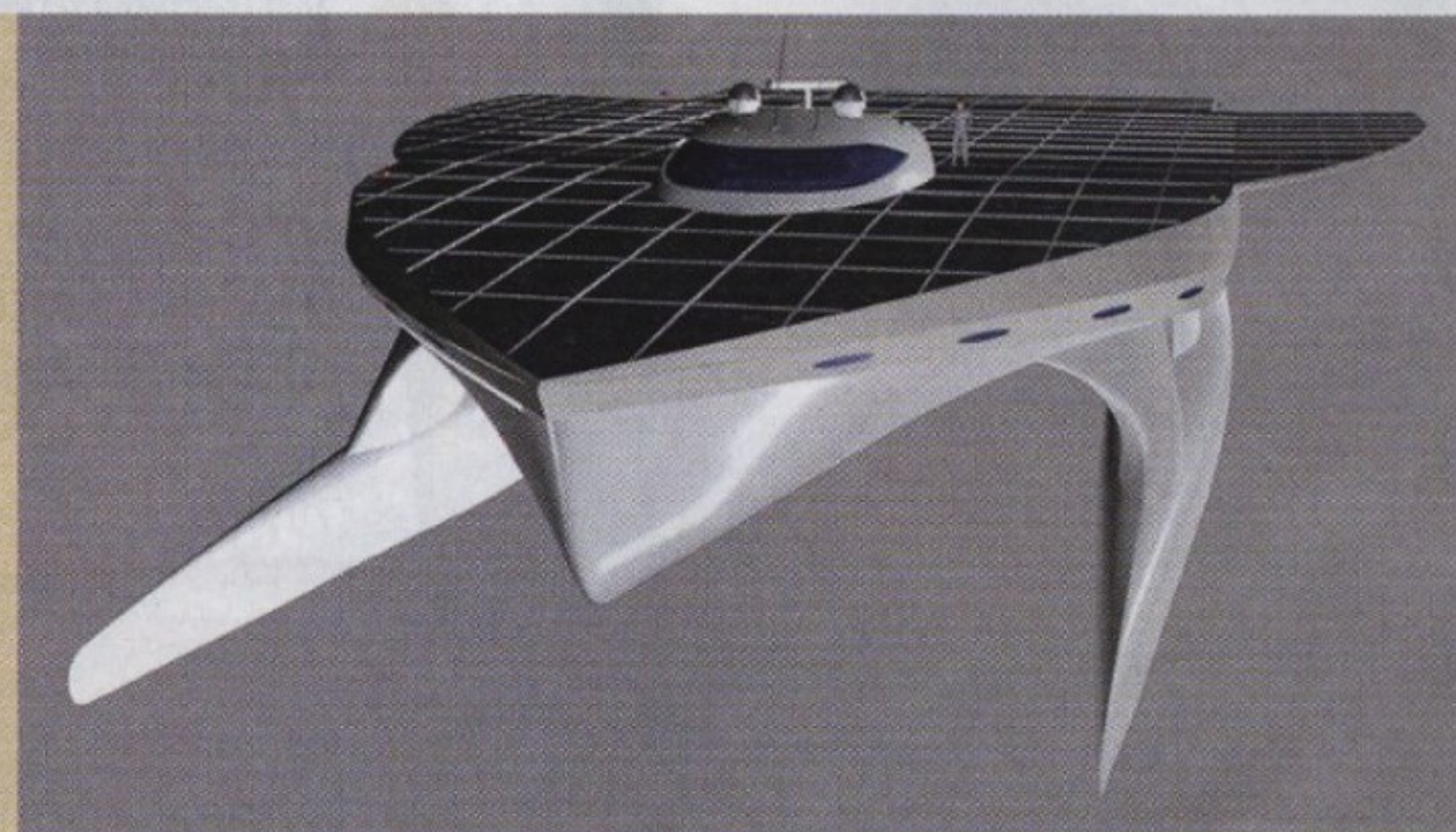

НА СУНЧАНИ ПОГОН ОКО ЗЕМЉЕ

Французи Жерар Абовил и Рафаел Домжан, заљубљеници у морска просторства, најавили су да ће на пут око света да се отисну у броду на соларни погон који су сами направили. Приказали су модел брода којим намеравају да оплове Земљу. Необичан троугли катамаран има палубу површине 180 квадратних метара која је снабдевена фотоволтажним соларним модулима. Сунчева енергија биће искоришћена за све потребе брода од покретања мотора до осветљавања ■

Француски конструктори с моделом свог катамарана на сунчев погон.

И ТО ЈЕ МОГУЋЕ

Померена на северозапад, у залив Хулхуле, престоница Хулхумале биће смештена на осам квадратних километара и у њој ће моћи да живи око 150.000 становника

Нова престоница Хулхумале биће издигнута неколико метара изнад површине мора.

Главни град Мале био је 2004. године погођен цунамијем који је поплавио готово две трећине града.

Република Малдиви, острвска држава у Индијском океану, простире се на површини од непуних 300 квадратних километара и има око 300.000 становника. Главни град Мале покрива целу површину истоименог острва смештеног на атолу Кафу. Мале је главно политичко, економско, трговачко и саобраћајно средиште.

У плану је да се средиште свих збивања и намена главног града пребаци у залив Хулхуле, 1,3 километра северозападно од престонице Мале, где се до сада налазио међународни аеродром. На површини од осам квадрат-

них километара подићи ће се нови главни град Хулхумале. Та одлука донесена је још 16. октобра 1997. године, пре цунамија који је, изазван подводним земљотресом у Индијском океану децембра 2004. године, поплавио две трећине града.

Замисао је да се Хулхумале издигне неколико метара изнад површине мора што би отклонило опасност од поплава, али и од последица општег загревања и промена временских прилика.

План је дугорочан и до средине 21. века Хулхумале би поступно требало да се изграђује и употпуњује. Предвиђе-

но је да се на вештачком острву након изградње лукобрана, заштите за обале и луке за пристајање прекоокеанских бродова, уз тридесетак јавних, владиних и других установа, подигне 232 стамбене зграде, 280 зграда са апартманима за две до четири особе, основна и средња школа са двадесет одељења, болница са педесет кревета, мрежа асфалтираних путева дужине 12,5 километара. Наравно, у плану су и хотели и установе културе ■

Према предвиђању, до 2044. године Хулхумале би требало да буде насељен са око 150.000 житеља, што је половина садашњег броја становника Малдива.

О цени изградње нове престонице ове острвске земље само се нагађа. Зна се једино да се су главни извођачи велика грађевинска предузећа из Белгије ■

План града на острву Хулхула.

УЧИТЕЉИЦА

Уз обале Аделаиде, у Аустралији, направљено је уточиште за делфине. Ту се под заштитом налази по неколико примерака више врста породице Delphinidae. Међу њима се нашла и Били, женка кљунастог делфина која је осамдесетих година протеклог века била у месном делфинаријуму где је стекла неке акробатске вештине како би могла да увесељава посетиоце.

Све што је научила није ишчезло с њеним доласком у уточиште. Иако далеко од публике, животиња је не само наставила да изводи разне акробације, већ је почела и да подучава остале делфине вештинама које је стекла, првенствено „ходању“ по води. Исправљена, женка овог морског сисара креће се кроз воду управљајући репним перајем и подстичући и друге делфине да јој се придруже ■

„Учитељица“ Били

СУДБОНОСНО

Стајати испред оркестра, без обзира на то да ли тим оркестром диригујете, или сте солиста, или само слушате музику, подразумева посебан доживљај. Самим тим и навирање узбудљивих, непоновљивих осећања. Оно што то место чини посебним, јесте чињеница да је у потпуности окружено звуком музичких инструмената. Место диригента било је оно што је данас славни Кристоф Ешенбах прижељкивао још као дечак. Та жеља лако би се уклопила у читав низ општих места везаних за судбину музички обдареног детета и потоњи величанствен успех „рођеног“ диригента кад би се и Ешенбахова биографија могла сврстати међу уобичајене.

Уметник који се данас убраја међу најпознатије диригенте света, у шездесет деветој години и даље се најчешће враћа сећањима на рано детињство. Кроз бројна сведочења, а пре свега кроз аутобиографију, Кристоф Ешенбах не открива само колико необичне и тешке могу да буду људске судбине, већ и на који начин обдарени људи могу да претворе животне недаће у „гориво“ за стварање нових уметничких светова.

Пет година ужаса

Познати немачки диригент рођен је 20. фебруара 1940. године у некадашњем Бреслауу, данашњем Вроцлаву, у породици Немаца. Други светски рат који је започела Немачка, већ је буктао.

„Свет у коме не постоји мајка, то је сасвим различито место од оног које већина људи познаје. Свет без оца, такође...“, написао је Кристоф Ешенбах на самом почетку аутобиографије. „Читаваг живота прати ме снажно осећање кривице јер је моја мајка Маргарета Рингман, рођена Јарош, умрла рађајући ме. То је уједно и вечно питање и горко осећање. Мог оца Хериберта Рингмана, који је радио као професор музикологије на Универзитету у Бреслауу, нацисти су најпре протерали

**Славни диригент
био је
само једно
од многобројне деце
без родитеља
и једини који
од силног ужаса
који је преживео
није успевао
да изусти
ни једну
једину реч**

на село, а потом га мобилисали и послали на руски фронт као члана јединице кажњеника. Тамо су сви погинули. Чим је отац мобилисан као човек који није био присталица нацистичке власти, одвели су ме код баке. Она ме је, онако стара, свуда водила са собом склањајући се пред борбама, све док, изнемогла, није умрла од тифуса, у јануару 1945. године. Нисам још имао ни пет година, а био сам сироче, болестан од тифуса. Цео мој свет свео се на смрт и болест. Због свега тога, потпуно сам престао да говорим. Занемео сам.”

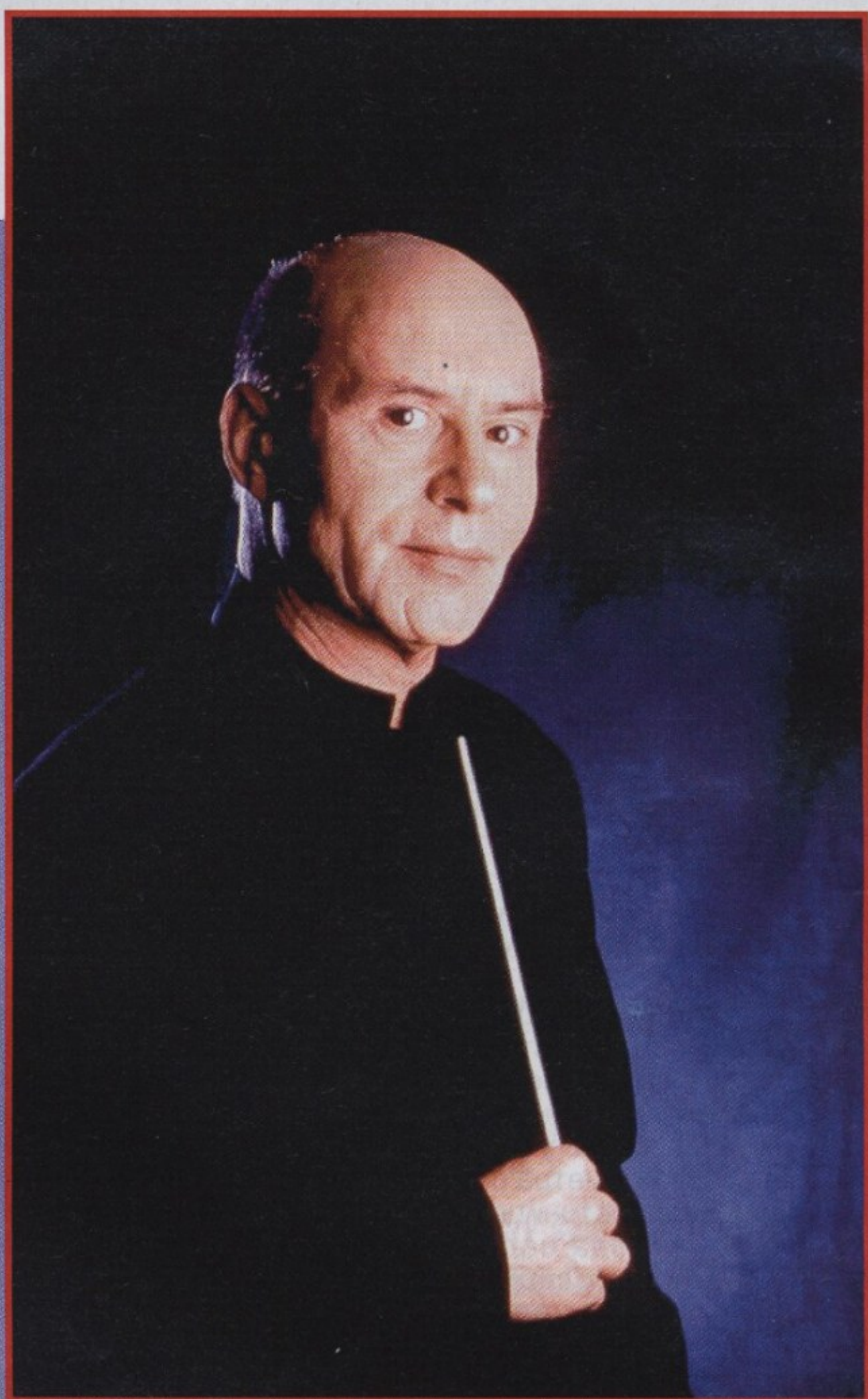
Последње дане бакиног живота, мали Кристоф провео је с њом, лежећи у истом кревету. Био је свестан да је бака веома болесна и да ће се ускоро заувек растати. Хтео је да што је могуће више одложи тај страшни тренутак. Болесног и онемелог дечака одвели су у сиротиште. Био је само једно од многобројне деце без родитеља. Међутим, једини који од силног ужаса који је преживео није успевао да изусти ни једну једину реч – потпуно нем.

Ешенбах пише:

„А онда је последњег дана јануара 1946. године почео мој опоравак. Тог дана у сиротиште је дошла мамина рођака Валидора Ешенбах. Ва-

лидора је била пијанисткиња, певачица и професор музике. У ствари, у њеној кући сам први пут и чуо музику. До касно у ноћ свирала је Бетовена, Шуберта, Шопена, Рахмањина и Баха. То је било окружење у коме сам после годину дана изговорио прву реч. Чинило ми се да је прошло много времена откако сам престао да говорим. Прва реч коју сам изговорио била је: 'Да' као одговор на њено питање: 'Да ли желиш да се бавиш музиком?' Целокупна моја прошлост вапила је за начином на који би могла да буде изражена, а музика ми је пружила ту могућност. У подједнакој мери, музика је за мене била одушак

за све што ме је током првих пет година притискало, колико и начин да све то разумем. Оно што би у уобичајеним околностима била тек знатижеља једног детета, за мене је постало опсесија која је мојој пробуженој жељи за животом дала смисао постојања. Осећао сам се не само спасен, већ поново рођен. С Валидором Ешенбах и њеном музиком која је врло брзо постала и моја музика, отворила ми се могућност да, у духовном смислу, вратим мајци оно што сам јој одузео. Мој живот је добио ново значење, а ја сам први пут доживео себе као целовиту личност.”

ПИТАЊЕ

Кристофа Ешенбаха, који је био дете музичара, судбина је у најтежим приликама опет навела на музички пут. Прве часове музике у

под управом славног Курта Фуртвенглера. Свирали су Бетовенову Четврту и Пету симфонију, као и његову „Велику фугу”.

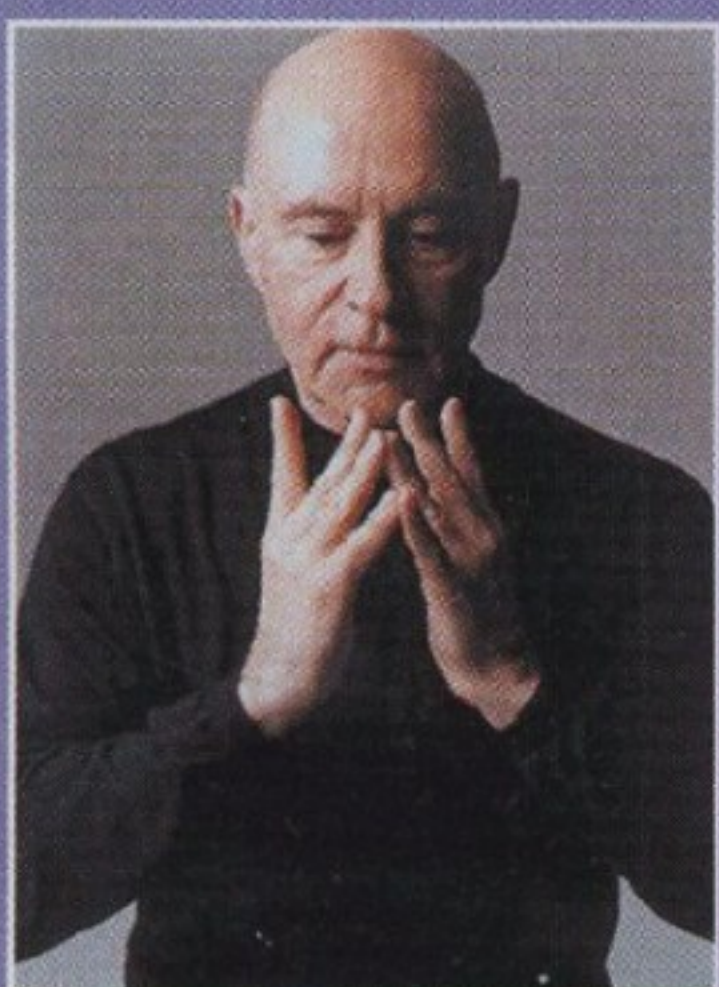
Седмогодишњи Кристоф свира клавир

У загрљају помајке Валидоре Ешенбах

Елиза Хансен Кристофова професорка клавира

Кристоф Ешенбах: снага срца остварује и неоствариво

ратом разореној Немачкој имао је у кући своје рођаке и помајке Валидоре Ешенбах. Наиме, кад је напунио осам година, она му је постала и први професор клавира. Три године уживања у учењу инструмента који је и помајка свирала као да су пале у заборав оног тренутка кад је први пут чуо звук симфонијског оркестра. Ко зна да ли би утисак који је мали Кристоф понео с тог првог концерта био тако дубок да су том приликом пред публиком у Килу свирали неки други извођачи. Срећом по младог Ешенбаха, наступао је оркестар Берлинске филхармоније,

„И данас могу да се сетим готово сваког тона који је те вечери одсвиран. Још могу да дозовем у сећање сваки Фуртвенглеров покрет, задивљујуће присуство тог великог чаробњака, човека који је био способан да запали цео ансамбл и доведе га до екстазе. Нису биле потребне речи да би моја помајка осетила колико сам очаран. Мислим да је непогрешиво знала да сам те вечери одлучио да постанем диригент и предложила да најпре почнем да учим неки оркестарски инструмент. Недељу дана касније имао сам први час виолине. Моја потреба да непрестано будем окружен звуком бивала

је додатно испуњена три пута недељно кад су у нашој кући приређиване вечери камерне музике. Окупљали су се породица и пријатељи и заједнички музицирали. Мој очух је, мада аматер, изврсно свирао виолину и виолу. Ја сам најпре свирао клавир, а потом виолину и виолу, уживајући што седим у средини гудачког квартета, у средишту музике. Али, недостајао ми је моћни звук оркестра. Као замену, нашао сам оргуље у оближњој цркви. Кад се мој професор разболео, преузео сам посао црквеног оргуљаша”, пише Ешенбах у аутобиографији.

Победе на такмичењима

Био је то уједно и крај детињства Кристофа Ешенбаха. Валидора Ешенбах увидела је да је Кристофу потребан нови професор клавира, те га је из Ахена, где су живели, послала у Хамбург, на Високу школу за музику, у класу угледне професорке Елизе Хансен. У пролеће 1951. године, победом на „Стенвејевом” такмичењу младих пијаниста, почињу да се ређају музички успеси Кристофа Ешенбаха који трају и данас. Године 1962. победио је на такмичењу Немачког радија у Минхену, а три године касније освојио прву награду на чувеном конкурс „Клара Хаскил” у Швајцарској. У међувремену снимио је прву плочу за дискографску кућу „Дојче грамофон”, а у децембру 1966. године за снимање у истој кући одабрао га је лично Херберт фон Карајан, његов потоњи покровитељ. Студирањем дириговања код Ђерђа Шела почиње остварење Ешенбаховог сна о дириговању. У аутобиографији је открио и шта је научио од ова два велика уметника: „Шел ме је научио дикцији, фразирању, јасноћи... Карајан боји, нијансама, променама атмосфере. Шел је цртао, Карајан сликао.”

У априлу 1972. године Кристоф Ешенбах коначно је у Хамбургу стао за диригент-

ски пулт. Тумачио је Брукнерову Трећу симфонију. Признаје да су све сумње које су га мучиле током припрема биле распршене већ током првих минута концерта. Још није окончао ни уводни одсек, а већ је био сигуран да је коначно ступио на пут за којим је чезнуо од једанаесте године.

Помоћ младим и обдареним

Каријера која је након тога уследила добро је позната: био је гост диригент оркестра Лондонске филхармоније, први диригент и уметнички директор оркестра Тонхале из Цириха, чак једанаест година исте дужности обављао је у оркестру из Хјустона...

Кад се приближио педесетој, као и многи, преиспитао је свој дотадашњи живот настојећи да закључи шта му је најважније. Схватио је да су му, подједнако као и дириговање, важни подухвати којима ће помоћи младим, обдареним музичарима. Прихватио се управљања музичким фестивалима у Равинији и Шлезвиг-Холштајну, а да би за то имао довољно времена, најавио је одлазак из два велика ансамбла – Филаделфијског симфонијског оркестра и Париског оркестра, где је радио као шеф диригент. Данас је шеф диригент Националног симфонијског оркестра из Вашингтона.

„Било да уклоните једног младог музичара у оркестарско друштво или да му помогнете да почне међународну каријеру, своди се на исто – наша је дужност да их охрабримо и да им помогнемо да прикупе све своје снаге у борби против света који променама пружа толико отпора. Морамо да им помогнемо да однесу победу у борби против устаљених навика. Снага и одлучност младог срца могу да остваре и неоствариво. Ако ја могу у томе да им помогнем, ту сам”, закључио је Ешенбах.

А да је и неоствариво понекад оствариво, Кристоф Ешенбах потврђује сопственим животом ■

М. Огњановић

„ЗАБАВНИКОВ” 300

САМОЗВАНИ ГОСПОДАР РЕКЕ

Иако наизглед незаинтересован,
нилски коњ је преузео улогу
чуvara нејаких животиња које,
ако се затекне на правом месту
у право време, одбрани
од природних непријатеља

Окршај између два нилска коња
веома је жесток, до њега долази
изненада и обично траје само
неколико секунди. Тело извију
из воде у настојању да противника
озледе очњацима. Понекад се догоди
да једна од животиња задобије
смртоносне повреде.

Мајмуни имају обичај да се хране слатким плодовима, чучећи на грани која се надвија над водом. Често забораве да могу да постану лак плен неком крокодилу који и вреба такву прилику сакривен у плићак. Међутим, ако се у том тренутку у близини затекне нилски коњ, умешаће се и отерати крокодила пре него што успе да зграби мајмуна јаким чељустима. Нилски коњ као да је преузео улогу господара реке који се брине о свим становницима с којима дели станиште.

Кад се зна да се нилски коњ убраја у једну од најкрволочнијих и најопаснијих животиња на тлу Африке, чуди улога коју је себи доделио. Иако је биљојед, овај велики сисар с лакоћом може да зада смртоносне угризе издуженим очњацима који се истичу у доњој чељусти. Човека, који му је уједно и један од ретких природних непријатеља, усмртиће без тешкоћа. А људи на Црном континенту, где су извори свеже воде малобројни, с нилским коњима неминовно морају да деле исто подручје.

Измет као саобраћајни знак

Одрастао мужјак нилског коња може да достигне тежину од преко три тоне. Тешко је схватљиво како његове мале, патрљасте ноге уопште издрже тако огромно тело. И не само да га издрже, нилски коњ ће, ако затреба, појурити веома силовито, брзином од тридесет пет километара на сат. Кад овај велики сисар потрчи, личи на пројектил који руши и ломи све пред собом.

Уколико није угрожен и не осећа опасност, нилски коњ време проводи загњурен у воду. Само му очи, као перископи, провирују изнад површине воде, а мале уши му непрекидно трепере. У води се охлади, кожа му се не исуши и, док мирује загњурен испод површине, чува неопходну снагу.

Мужјаци нилског коња, предводници крда које некад чине и три генерације, изметом обележавају посед који се протеже и на тридесетак квадратних километара. Док ходају, штрцају измет на све стране, а богато га избацују и у воду и муљ где се ваљају. Сасвим је уобичајено да се тим отпадом и хране јер, по свој прилици, и даље садржи хранљиве и њима неопходне састојке.

Нилски коњи дању обично мирују, готово читавог тела загњуреног у воду, а ноћу крећу у потрагу за храном, некад преваљујући и по шест километара. Док ходају, главу обично држе погнуту да би, љушећи преко измета траг претходних крда, стигли до траве која им је основна храна. Тада се обично раздвоје и свако креће у свом правцу, осим женки које имају младе од којих се не одвајају.

У рану зору, пре него што огреје сунце, полако се враћају и поново се склањају у воду. Кад „запече звезда“, ове грдосије сатима се не померају, чекају ноћ кад на само неколико сати оду у потрагу за храном. А у хладна зимска јутра нилски коњи леже на обали и уђу у реку тек кад се вода довољно угреје.

У зависности од подручја које настанују, број чланова групе се мења, од двадесетак па навише. У крду увек постоји мужјак предводник и главна женка. Ако предводник није ту, његове дужности преузима женка. Кад стекну зрелост, крдо не напуштају само мужјаци већ и женке и то се обично догађа кад нилски коњи напуне пет или шест година. Природа се очигледно побринула да одрасли нилски коњ створи ново крдо да се не би догађало да се мужјак предводник пари са сопственим породом.

Језик нилских коња

У једном тренутку нилски коњи око реке Тургве, на граници Зимбабвеа и Мозамбика, били су на ивици истребљења, што је нажалост случај и са онима у осталим деловима Африке. Кад је у те пределе 1991. године стигла Британка Карен Паолило, затекла је само тринаест

Већину времена нилски коњи проводе збијених тела, хладећи се уроњени испод површине воде.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Нилски коњ дневно поједе само четрдесетак килограма траве што је отприлике 1,5 одсто његове телесне тежине. Захваљујући животу који проводи углавном у ленчарењу, ова количина сасвим му је довољна ■

њу већ навикли, и Карен се у неколико наврата нашла, како јој се чинило, у безизлазној ситуацији готово уверена да неће извући живу главу. То се догађало само у тренуцима кад би је понашање неког нилског коња толико изненадило да је заборављала да прича. Једном се, на пример, сасвим приближила обали реке Тургве. Посматрала је крдо нилских коња, тела готово сасвим загњурених у реку.

нилских коња. Заједно са супругом основала је фонд за спасових јединствених сисара који, сад кад о њима има ко да брине, имају извеснију будућност. Иначе, људи су их до тада немилице убијали јер је месо нилског коња одувек било веома тражено међу афричким племенима. Лове их харпунима и копљима, из малих кануа. Убијеног нилског коња извлаче на обалу и тамо га оставе неколико дана да се осуши под тропским сунцем. Тек тада га распоре и често се почасте месом ту, на лицу места.

Карен Паолило већ скоро две деценије живи с овим грдосијама. Временом је схватила како да им се приближи и постане, на неки начин, саставни део њихове заједнице. Знајући колико нилски коњи могу да буду пргави, ћудљиви и непредвидиви, Карен је ипак успела да их „припитоми” и то – причом. Схватила је да може да их посматра и с веома мале удаљености, али само ако тихим гласом непрекидно говори. Шта им то Карен саопштава, остаће тајна коју деле само она и њени огромни љубимци. Међутим, без обзира на то што су се на

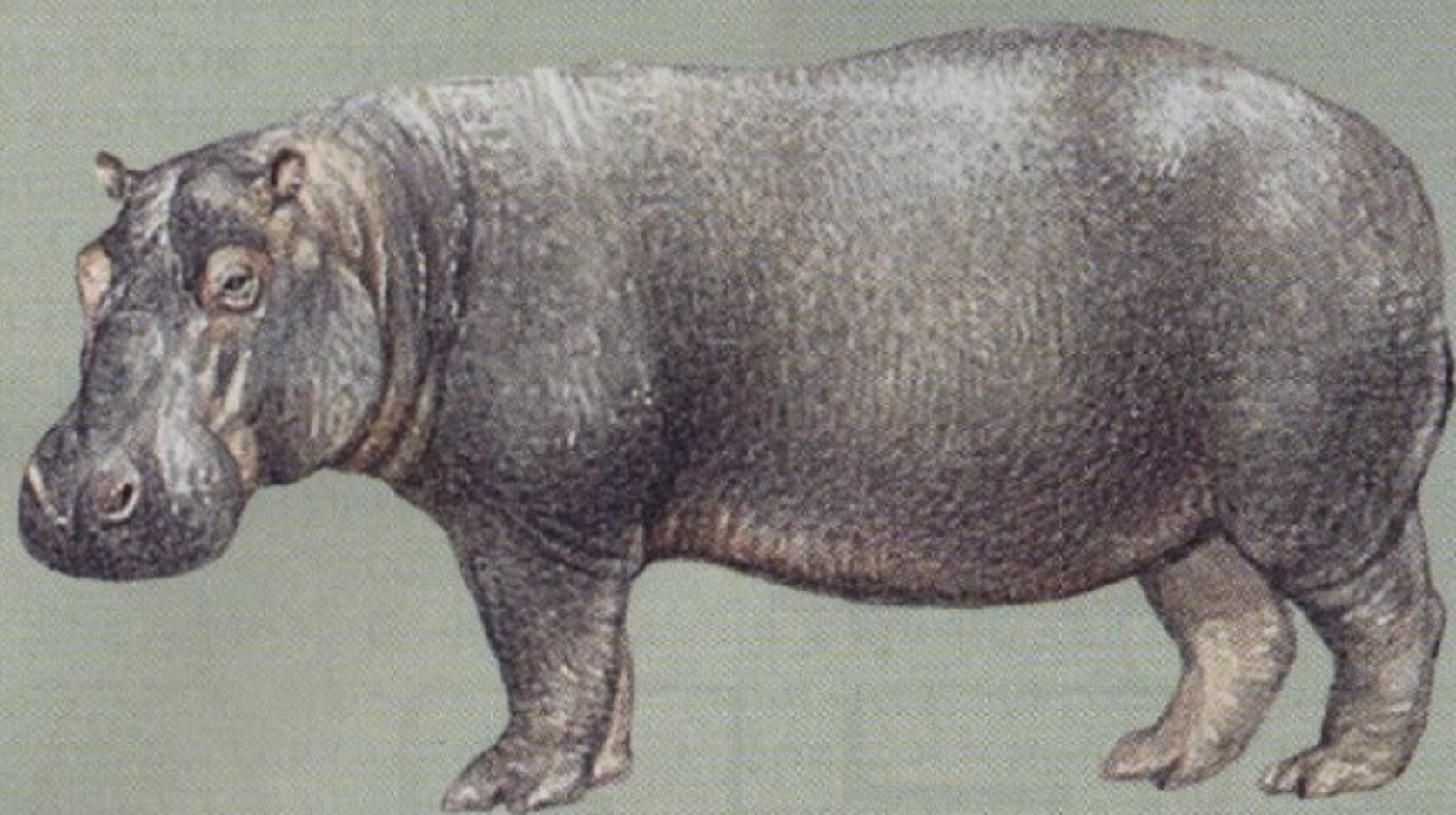

Младунче нилског коња треби реп крокодила, слично као што би чинио другим члановима своје породице.

У дубини, нилски коњи пливају ногама се отискујући о дно. Могу да постигну брзину од осам километара на сат. Младунци су спретнији пливачи, користе и предње и задње ноге и тако секу воду. Да би удахнули ваздух, одрасли морају да изроне сваких четири до шест минута, а младунци на два до три минута.

ЛИЧНА КАРТА

ОБИЧАН НИЛСКИ КОЊ (*Hippopotamus amphibious*)

Дужина: од 2,8 до 3,5 метара.

Тежина: мужјаци – између 650 и 3200 килограма; женке – између 510 и 2500 килограма.

Исхрана: трава, водене биљке и поједино воће.

Младунци: на сваке две године, после осмомесечне трудноће, женка на свет донесе једно младунче.

Станиште: дању време проводе уроњени у воду близу обала река и језера, ноћу одлазе у потрагу за испашом.

Распрострањеност: у тропским пределима Африке, углавном у источном и јужном делу.

Угроженост: нилски коњи убрајају се у веома угрожене врсте.

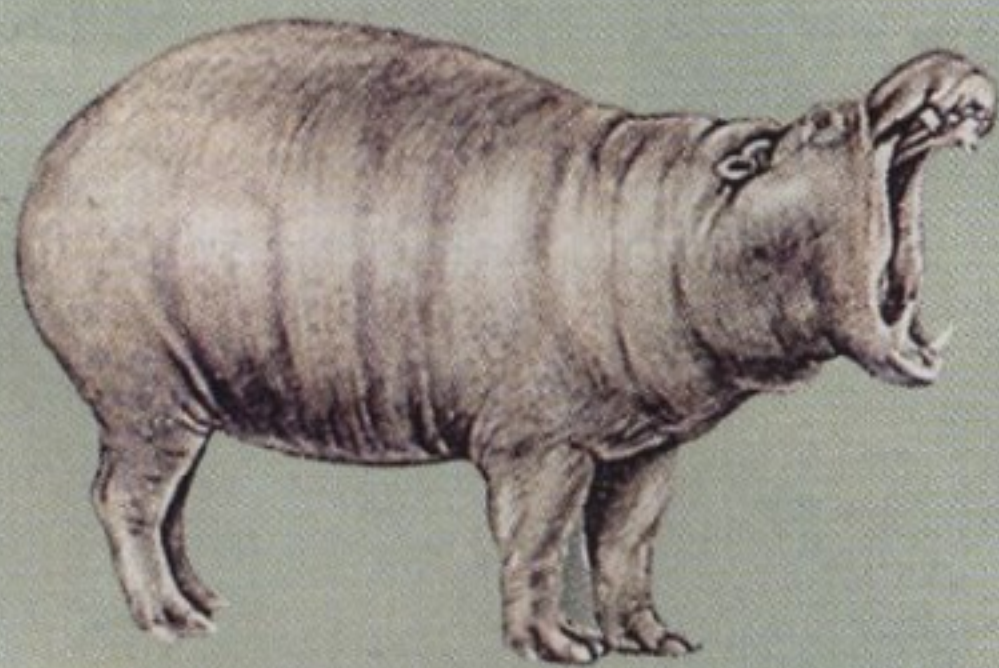
Порекло имена: нилски коњи некада су живели у Нилу, све до ушћа у Средоземно море. Били су познати као „хипопотами“, реч која је изгледа асирског порекла и значи чудовиште. У нашем језику остали су познати као „коњи с Нила“ ■

ПАТУЉАСТИ НИЛСКИ КОЊ (*Hexaprotodon liberiensis*)

Дужина: 1,5 до 1,7 метара

Тежина: 180 – 275 килограма

Младунци: женка на сваке две године после шест, седам месеци трудноће, добије младунче.

Станиште: издвојена подручја прашума, око река и бара.

Распрострањеност: на веома ограниченим подручјима западног дела Африке.

Угроженост: упркос заштити, број им се драстично смањује ■

НИЛСКИ КОЊИ С РЕКЕ ТУРГВЕ

У овом подручју, на граници између Зимбабвеа и Мозамбика, простире се долина Сејв, један од највећих приватних природних резервата на свету

ЛОБАЊА

Лобања нилског коња јасно одражава његову природу – биљојед прилагођен животу у води.

ВИЛИЦА

Јаки мишићи омогућавају да нилски коњ рашири вилицу готово до 180 степени.

КУЋЊАЦИ

Нилски коњ пасе користећи усне, потом храну добро сече задњим кућњацима.

НОЗДРВЕ

Смештене близу врха главе, ноздрве нилском коњу омогућавају да дише и кад је под водом.

ОЧЊАЦИ

Користи их само за одбрану и кад уђе у окршај с противницима.

У једном тренутку, не окрећући се, чула је како јој се неко приближава иза леђа. Није очекивала да се, очи у очи, нађе с мужјаком предводником за кога је веровала да је у реци с осталима.

Карен је помислила да је то крај. Исти тај мужјак сатерао ју је у ћошак много пута пре

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Стомак нилског коња састоји се из неколико делова. Сваки део садржи различиту врсту бактерија које производе одговарајуће ензиме да би животиња могла да свари тешко разградљиве целулозне материје ■

Лавице су савладале младунче нилског коња. Оно може да постане плен и хијена, леопарда и крокодила. Иначе, одрасли примерци, осим људи, немају природних непријатеља.

тога док се још нису сасвим навикли на њу, кад је морала да спасава живу главу пењући се на дрво. Овог пута муж-

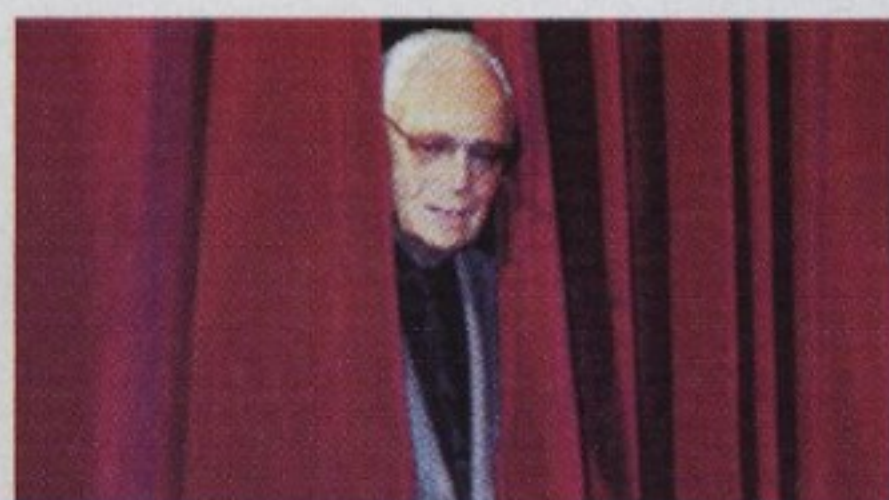
јак је само стајао неко време и помно је посматрао. Карен од страха није могла глас да пусти, појурила је и скочила

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Жлезде нилског коња луче материје за које се верује да имају улогу да га штите од Сунчевих зрака, а истовремено су и лековите и помажу у залечивању рана ■

у реку панично очекујући исход. Мужјак се није померао, стајао је и гледао у њеном правцу. Онда је лаганим кораком, готово се очешавши телом о Карен, ушао у воду и придружио се осталим члановима крда. За Карен је то била лична победа. Очигледно је успела да постигне немогуће – научила је језик нилских коња ■

В. Софреновић

Ефраим Кишон

УВРЕДА НА УВРЕДУ

„Љуби ближњег свог као самог себе!” гласи ајсурдна хебрејска зајовесџ којом се жели рећи да ближњем не треба чиниџи оно шџо не желиш да он учини шеби. Био би шџо добар закон кад би га сви џошџовали. Било како било, на основу ове зајовесџи никад не џозајмџуџе новац џријаџеџима, добрим џудима, јер сигурно не желиџе да некеме будеџе дужни, зар не?

7. сеџџембар. Данас сам у Пасажу срео Адалберта Тосканинија. Био је ван себе. Колико сам схватио, замолио је Биалазуркевича да му позајми 100 шекеља на неколико дана, а тај твор, то чудовиште, та хуља, тај шугави пас имао је толико дрскости да му каже: „Имам пара, али ти не дам!” Сад ће мало да причека да Адалберт опет проговори с њим.

Дакле, ето колико смо ниско пали! У овом трулом свету нема више ни сасвим обичне пристојности.

„Ипак је има!”, рекао сам и на лицу места дао тих тричавих сто шекеља Тосканинију.

„Конечно једно џудско биће!”, прошапутао је Адалберт уздржавајући се да не заплаче. „Не брини, вратићу ти новац за две недеље!”

По мишљењу моје супруге, ја сам идиот.

„Нисам хтео да од Тосканинија направим непријатеља”, објаснио сам јој.

18. сеџџембар. Срео сам Адалберта на Аленбијевој авенији. Ишли смо заједно неколико корака, али сам добро пазио да му случајно не споменем позајмицу. Живце је, међутим, изгубио Тосканини, па је просиктао: „Мирно спавај, вратићу ти тај твој проклети новац, до последње паре! Обећао сам да ћу ти вратити дуг за две недеље, две недеље још нису прошле, па шта онда до ђавола хоћеш?” Рекао сам му да нема никаквог смисла да се нервира због такве ситнице, на

шта је Тосканини утврдио да нисам ништа бољи од осталих, и окренуо ми леђа.

3. окџобар. Врло незгодан инцидент у кафани „Рио”. Адалберт Тосканини је седео за једним столом с Биалазуркевичем, не скидајући ни за тренутак поглед с мене. У њему је, очигледно, све кувало од гнева. Покушао сам да узвратим џубазним погледом, али је то било само доливање уља на ватру. После извесног времена Адалберт је устао и пришао мом столу. „Дакле, заиста!”, викнуо је тако да сви могу да га чују. „Касним с исплатом неколико дана, па да ли је то крај света?

Зашто ме гледаш као да сам убица?" Рекао сам: „Боже сачувај!", на шта је он узвратио изразом који није за књигу. Имам предосећање да се ствари компликују. Супруга ме је упозорила: „Зар ти нисам рекла? Видећеш, биће ту и насиља!"

11. октобар. Сазнао сам из добро обавештених кругова да Тосканини шири по граду гласине како сам наркоман и како су два позната адвоката покренула поступак против мене ради утврђивања очинства. Не треба ни спомињати да у свему томе нема ни трунчице истине. Ја чак и не пушим. Ипак, моја супруга сматра да би ради очувања свог душевног здравља требало да се одрекнем оних стотину шекела.

14. октобар. Данас сам срео Адалберта у реду испред биоскопа. Лице му је било плавичасто, очи су му светлוצале као жеравице, а мишићи на врату били су неприродно затегнути. „Слушај, Адалберте", рекао сам му љубазно, „с обзиром на тешку економску ситуацију, било би најбоље да заборавимо на новац. Да ли се слажеш?" Тосканини је плануо. „Не треба ми твоје увиђавности! Шта ми слиш, шта сам ја... крпа за брисање пода?" Никад га нисам видео тако изbezумљеног. Биалазуркевич, с којим је пошао у биоскоп, морао је да га држи да се не баци на мене. Отрчао сам право кући. „Зар ти нисам рекла?", рекла ми је жена.

29. октобар. Данас су ме неки људи питали је ли истина да сам хтео да ступим у Црвене бригаде и да су ме одбили као слабића. Дрска измишљотина, наравно. Добро ми је познато ко стоји иза тих гласина. Прошле недеље неки непознати људи поразбијали су камењем прозоре на мојој кући. Читав град прича о борби на живот и смрт између Тосканинија и мене. Пре два дана, кад сам дошао у „Рио", Тосканини виче: „Зар може овамо да свраћа баш свако коме год падне на памет? Шта је ово, прихватиште за пропалице?" Властник ме је брзо изгурао напоље не би ли избегао непријатности. „Прљави зеленашу! Крвопијо!", викнуо је Адалберт за мном. Супруга ме је лепо упозорила да ће тако да испадне.

8. новембар. Данас је свратио Аладар, мој најдражи рођак, и замолио да му позајмим десет шекела. „Имам, али не дам!", рекао сам му. „Носи се!" Волим тог младића и не желим да покварим наше пријатељство. Ионако имам довољно непријатности с Министарством унутрашњих послова. Неко је пријавио да имам баку аријевку па су ми одузели пасош. Тако је пропао мој план да побегнем у иностранство. Моја супруга, чија сам упозорења, сећате се, игнорисао, не пушта ме више самог из куће.

Отишао сам код психијатра. „Адалберт Тосканини вас мрзи, господине, због снажног осећања кривице", објаснио ми је доктор. „Типични очински комплекс кога се можете ослободити само пословичним оцеубиством као жртвом у знак помирења. Сасвим јасан случај." Указао сам му на чињеницу да сам још млад човек, пун живота. Психијатар ми је објаснио да ће Тосканинијева мржња буктати пуном снагом докле год постоји дуг, то јест докле год буде неспособан да га врати.

„Можда бисте могли анонимно да му пошаљете нешто новца?", рекао је. Отрчао сам у банку, подигао петсто шекела и убацио их у Тосканинијево поштанско сандуче.

11. новембар. Данас сам срео Адалберта на Аленбијевој авенији. Пљунуо је на земљу и отишао даље. Јавио сам резултат психијатру. „Шта да радимо!", рекао је. „Покуша-

ли смо, није успело." Из поузданог извора сазнао сам да је Адалберт купио лутку налик на мене и да свако јутро у њу забада игле. Полиција не жели да интервенише. Осећам болове у леђима.

20. новембар. Ноћу, претећи узвици пред кућом. „Ох, Господе!", молио сам се лежећи у болесничкој постели. „Тешко сам згрешио, позајмио сам новац пријатељу у Израелу! Зар ћу страшне последице те своје несмотрености носити до краја живота? Зар не постоји никаква могућност да избегнем ту страшну судбину?" Из висина ми је одговорио дубок, очински глас: „Не постоји!"

1. децембар. Пробадање се проширило и на груди. Ослањајући се на раме своје супруге, одвукао сам своје измучено тело, жртву очинског комплекса, до једног познатог лекара. На углу смо налетели на Биалазуркевича. „Ефраиме", шапнула је моја супруга, „он је управо идеална очинска фигура. Погледај му главу, типична очинска глава!" Појавила се искра наде.

3. децембар. Срео сам Тосканинија испред кафане „Рио". „Хвала за новац!", рекао сам брзо, пре него што је стигао да ме удари. „Биалазуркевич је исплатио твој дуг. Истина, замолио ме је да ти не кажем, али мислим да мораш да знаш каквог пријатеља имаш. И тако, одсад више ниси дужан мени него Биалазуркевичу." Адалбертово укочено лице се опустило. „Биалазуркевич је прави друг", шапнуо је једва задржавајући сузе. „Вратићу му дуг за неколико дана."

Спасен сам!

22. јануар. Док смо пролазили кроз Пасаж руку под руку, Адалберт ми је рекао: „Онај шугави пас Биалазуркевич ме ових дана тако посматра да бих га најрадије треснуо песницом по носу. Додуше, дугујем му, али то још не значи да морам да будем отирач. Та његова игра имаће жалостан крај!"

Али, то више није мој проблем ■

Илустровао
Душан
Павлић

Из збирке
„Нема нафте, Мојсије“
Превео с енглеског
Никола Кршић
Издање
BOOK MARSO 2000.

ФИЛМСКЕ ПРИЧЕ

На претпремијери „Несаломивих” нервозни продуцент почео је да се презнојава. Значи, старијим људима овај филм је досадан. А толико је коштао...

Прегледањем тек снимљеног (и монтираног) играног филма власници студија, филмски продуценти и критичари закључују да ли ће гледаоци добро прихватити то филмско дело

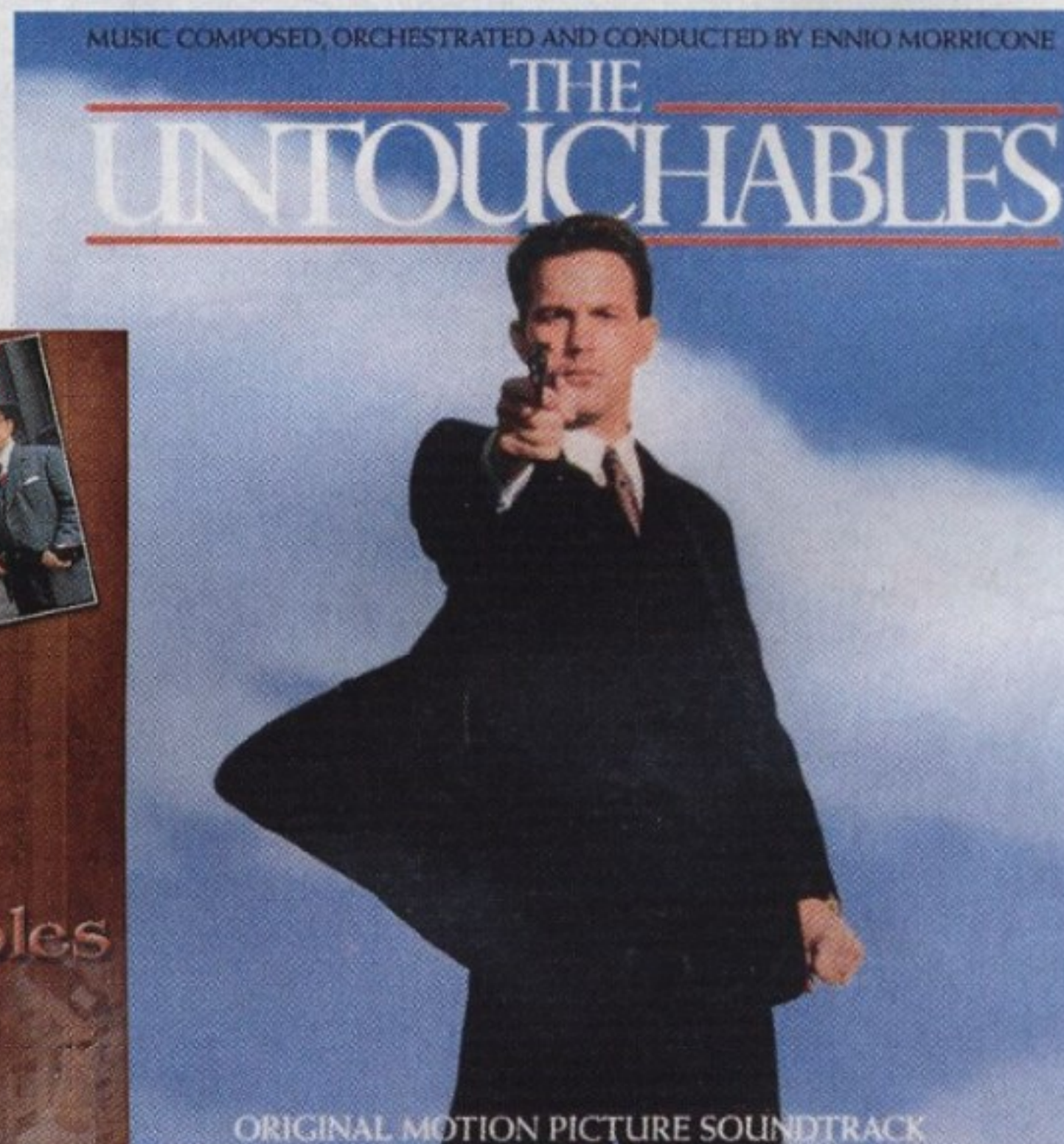
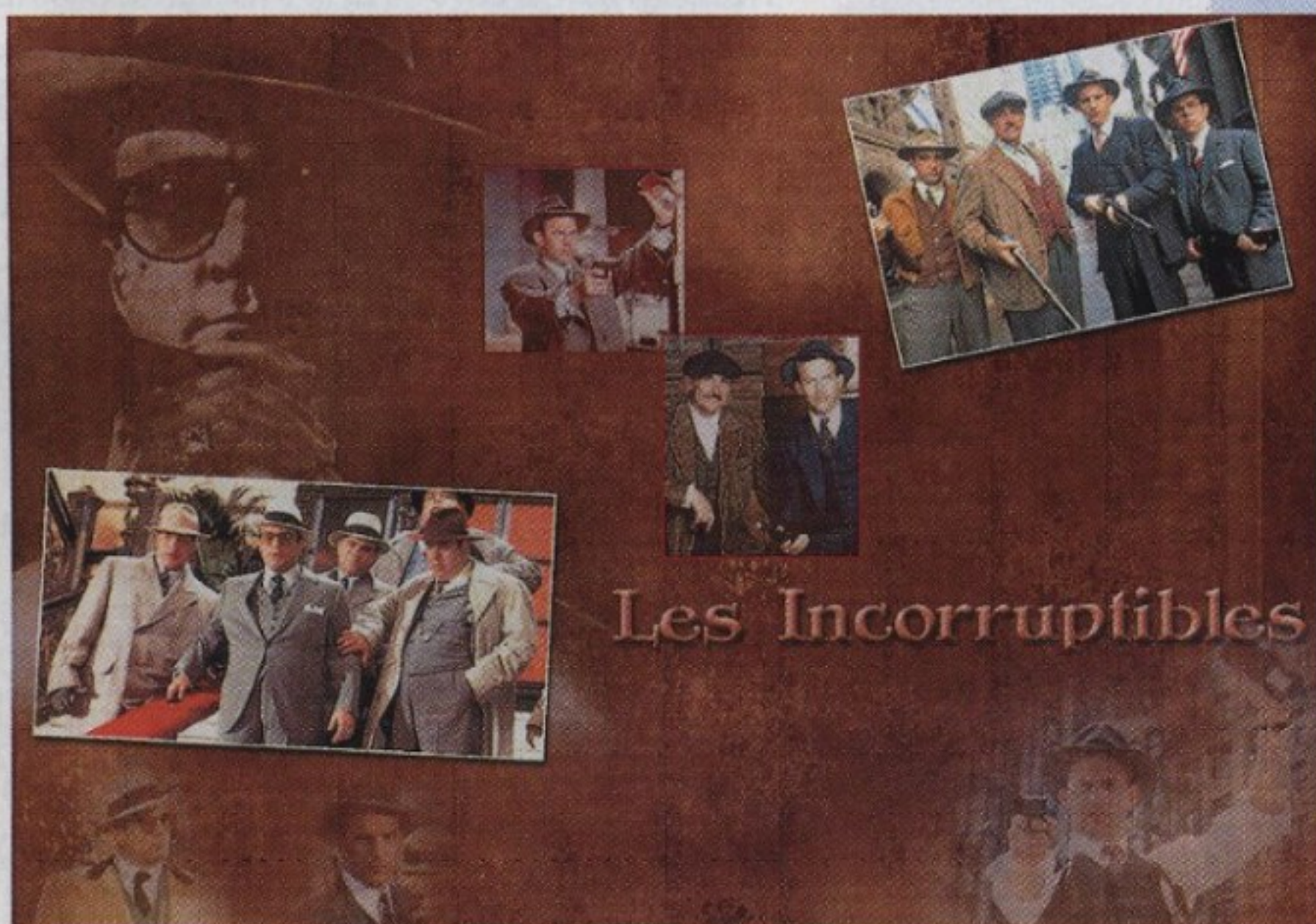
старију даму нижег раста јер је после само пет минута филма хитала ка тоалету. Сви људи из њеног реда морали су да устану. Десетак минута касније поново је пошла на исто место. Линсон

– Госпођо, мислите ли да нешто није у реду са овим филмом? Не ваља, је л’? – упитао је Арт Линсон једва прикривајући бес.

– Уф! – госпођа је само уздахнула.

ПУСТИТЕ БАКУ НА МИРУ!

или га одбацити. Тај тест често може да буде веома болан за продуcente који су у филм уложили силан новац. Прегледању филма присуствују, дакле, такозвани филмски радници, али и одабрана публика, и на крају приказивања свако је дужан да попуни упитник на основу кога се доносе одређени закључци. Понеки филм и не буде више приказан... Само тај један једини пут.

Претпремијера (односно прегледање) криминалистичког филма „Несаломиви” („The Untouchables”) Брајана де Палме одржана је у пролеће 1987. године у Њујорку. Главне улоге у филмској причи о времену прохибиције и сукобу између непоткупљивог полицајца Елиота Неса и гангстера Ал Капонеа, тумачили су Кевин Костнер (Елиот Нес), Роберт де Ниро (Ал Капоне), Шон Конери (Џим Малоне), Енди Гарсија (агент Џорџ Стоун) и други.

Кад су гледаоци већ ушли у салу и сва светла била угашена, нервозни продуцент Арт Линсон уочио је

је почео да се презнојава. Значи, старијим људима овај филм је досадан. А толико је коштао...

Кад је трећи пут устала и кренула из сале, продуцент је побеснео. Било му је савршено јасно да госпођа уопште не успева да се усредсреди на филм. Укратко, да јој се не допада. Тихо је устао, пришао чуварима и рекао да је зауставе кад се буде враћала на своје место. Желео је да открије зашто јој се филм не свиђа. Чинило му се да је то више него очигледно.

– Нешто свакако није у реду. Јасно је да вам се не допада. Сматрате ли да је за особе ваших година овај филм сувише насилан?

– Ма какви! – одговорила је спокојно старија дама покушавајући да га заобиђе и уђе у салу. Продуцент се није предавао. С двојицом чувара препречио јој је пут.

– Ваљда вам је јасно да сте овде како бисте нам помогли. Приметио сам да не успевате да останете на свом месту дуже од десет минута. Филм вам се не свиђа. Зашто? – у гласу продуцента осећало се већ и дрхтање.

– Напротив, баш ми се свиђа! – узвратила је госпођа.

– Уосталом, због чега сте одабрани да присуствујете претпремијери? Да ли сте били поклоник старе телевизијске серије?

– Нисам. Ако већ хоћете да знате, позвана сам!

– Учествујете у анкети?

– Молим?

– Госпођо, како сте уопште ушли у салу? – не суздржавајући се више повикао је продуцент.

– Мали, остави ме већ једном на миру и пусти ме да гледам филм! – једнако гласно узвикнула је госпођа.

– Ја сам бака Роберта де Нира ■

М. О.

Najstariji i najtiražniji
kompjuterski mesečnik u Srbiji

Na kioscima od 1. maja

www.sk.rs

2662

Kreativni centar

SMS KLUB ČITALACA

Važi za
sve mreže!

KAKO DA SE UČLANIM?

Pošaljite SMS poruku sledeće sadržine
na broj 6220:

PKKC_ime_prezime_datum rođenja_
mesto stanovanja_ulica_broj_e-mail

donja crta (_) označava
razmak i ne treba je kucati
u poruci; vidi sliku.

To: 6220

PKKC Milena Popovic
02101975 Beograd
PopLukina 24/3 milena@
abc.net

options Send close

NARUČIVANJE PUTEM SMS-a

Pošto postanete član SMS kluba, možete naručivati
naše knjige putem SMS-a uz popust od 20%, tako
što ćete na 6220 poslati poruku sledeće sadržine:

NAR_naziv knjige ili SMS šifra_broj komada

(spisak SMS šifara možete
naći u cenovniku na sajtu
www.kreativnicentar.rs)

To: 6220

NAR Mali bukvar 1

options Send close

ŠTA DOBIJAM?

- SMS poruku o novim izdanjima *Kreativnog centra* svakog meseca
- redovan popust od 20% za narudžbine putem SMS-a; detaljno uputstvo možete naći na sajtu www.kreativnicentar.rs
- **super popust** od 40% za pojedine naslove tokom posebnih SMS prodajnih akcija
- mogućnost da budete jedan od 10 srećnih dobitnika knjige; izvlačenje dobitnika svakog meseca; izveštaj o dobitnicima na sajtu www.kreativnicentar.rs
- mogućnost da svakog meseca učestvujete u SMS kvizu i budete jedan od 10 srećnih dobitnika knjige ako tačno odgovorite na kviz-pitanje; izveštaj o dobitnicima na sajtu www.kreativnicentar.rs
- mogućnost da se uključite u raznovrsne kreativne SMS akcije koje pripremamo samo za članove SMS kluba

Organizator SMS servisa: STARION
Telefon za reklamacije: 011/ 220 63 53

Cena svake poruke je
20 din. + PDV

OBAVEŠTENJE ZA ČLANOVE:
Članarinu nije potrebno obnavljati,
ona važi sve dok se ne odjavite

Kreativni centar, Gradištanska 8, Beograd
011/ 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659
e-mail: info@kreativnicentar.rs
www.kreativnicentar.rs

Kreativni centar

Kreativni centar 2009

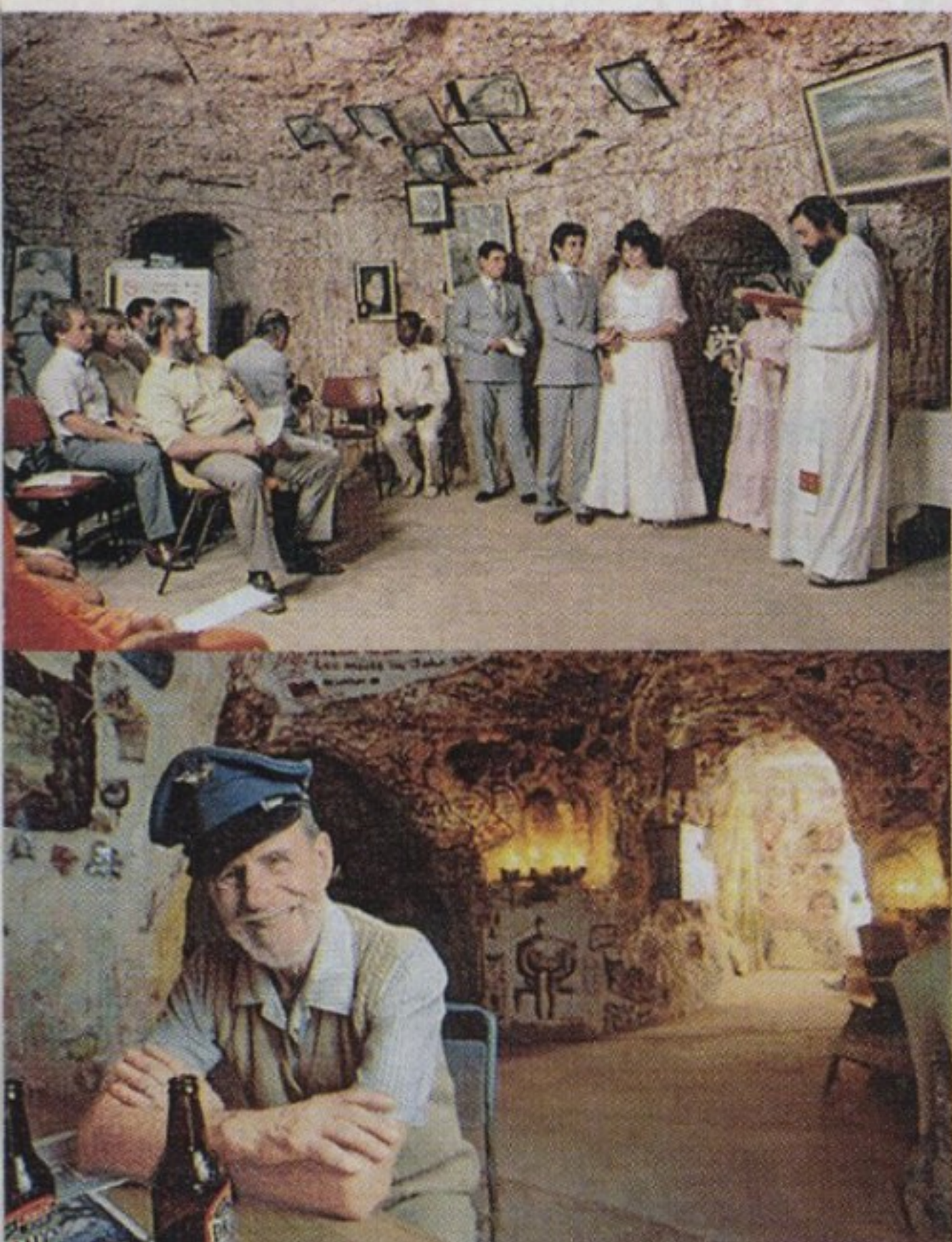
Priključite se društvu na forumu "Sveta kompjutera"
i razmenjujte iskustva, mišljenja i savete.

2663

2660

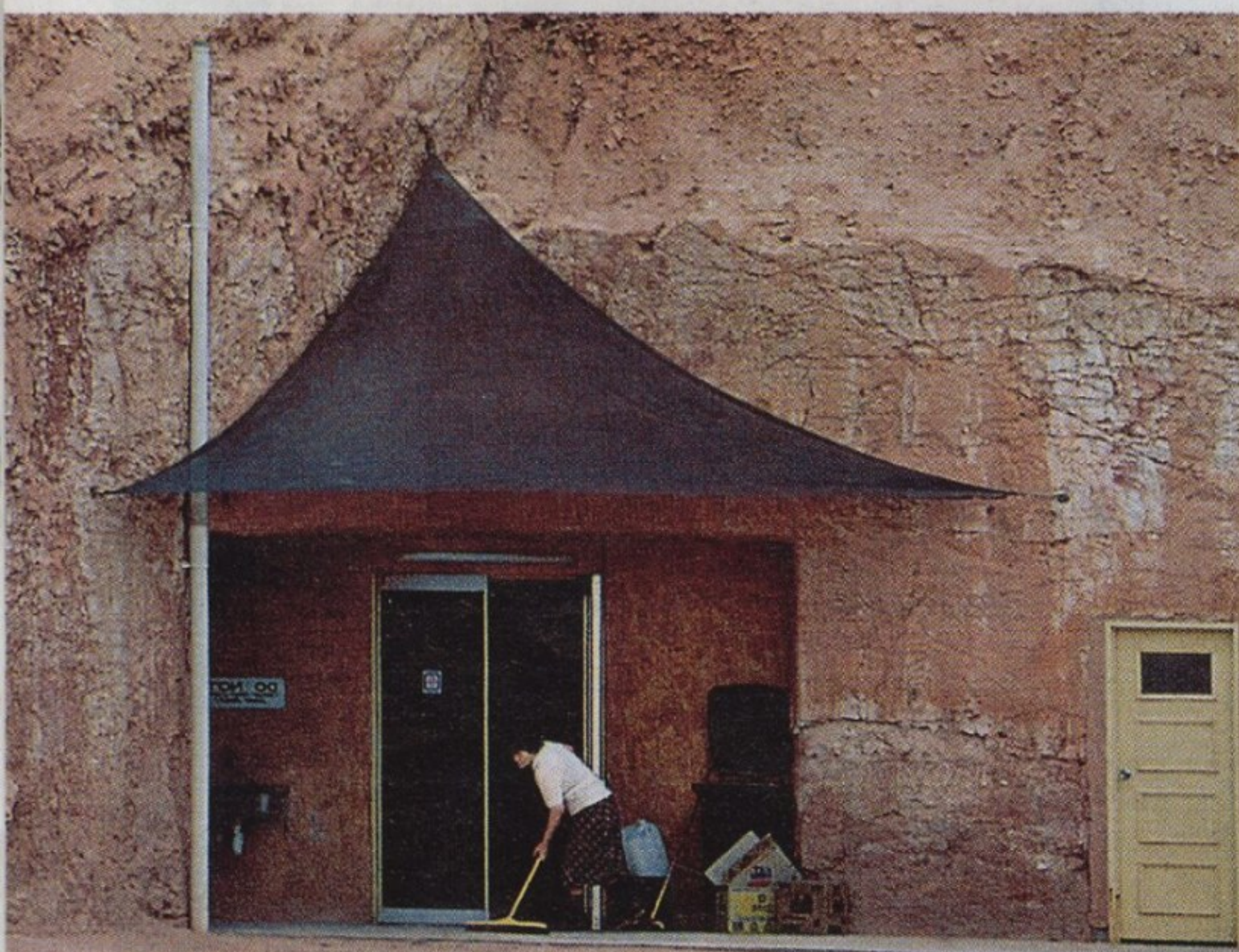
ГДЕ СВЕ ЉУДИ ЖИВЕ...

ДОМЕ, СЛАТКИ

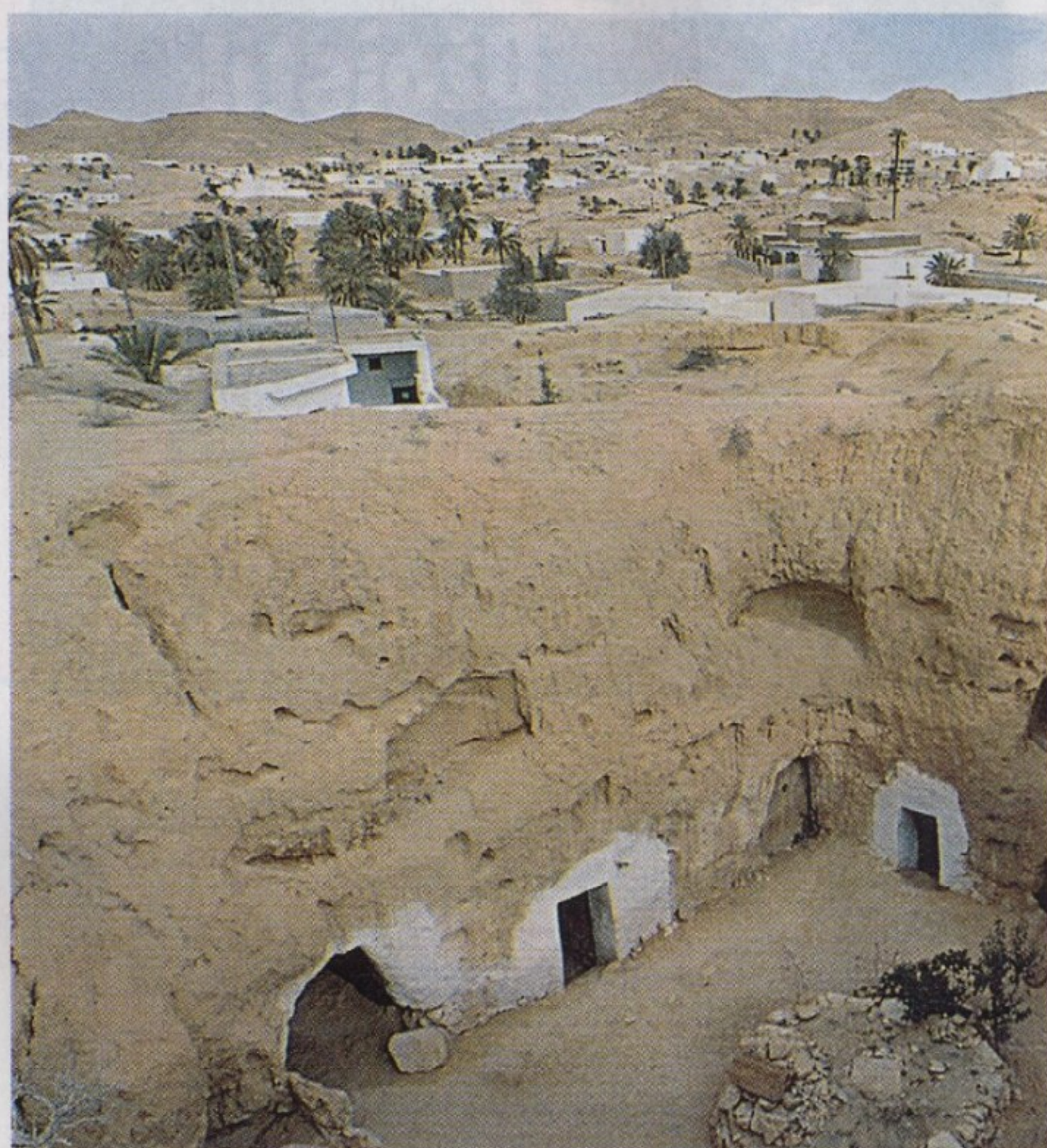

У руднику

Градић Кубер Педи на југу Аустралије познат је као светска престоница опала. Однедавно пажњу привлачи и његов јединствени начин становања – већина породица живи под земљом и ради у рудницима. Предност је у томе што је у тим становима температура увек иста, док је разлика између највише и најниже спољне температуре огромна. Осим станова, у подземљу се налазе и продавнице, као и цркве.

На води, под земљом, свуда где је то могуће. Станишта су од најдавніјих дана подизана на местима која су само наизглед негостољубива...

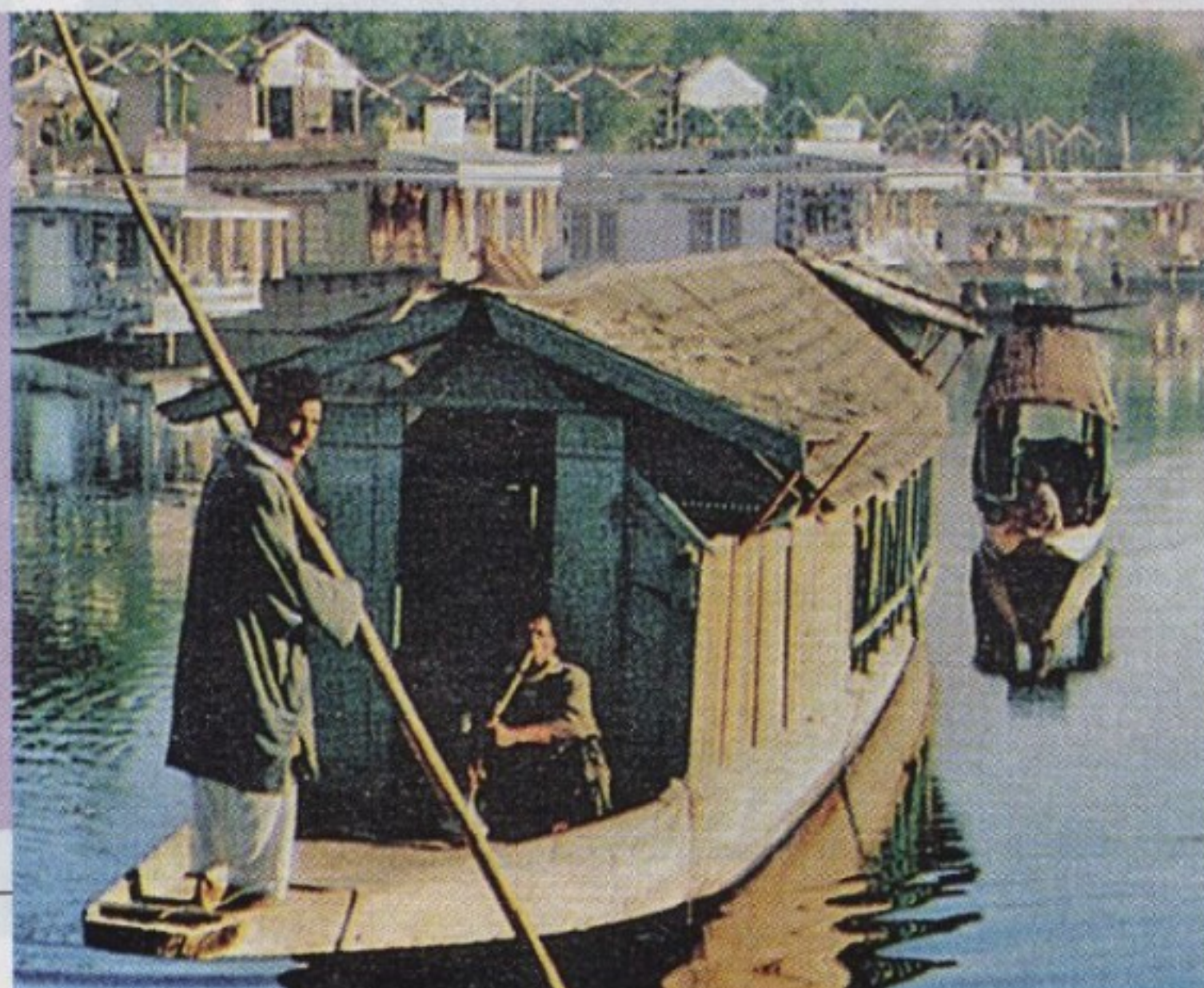

Под земљом

На југу Туниса има различитих врста подземних станишта. Због климе и састава земљишта, Матмата је за племена Бербера постала савршено склониште од врућина и непријатеља. Иако је данас познато туристичко одређиште, подземни станови још се користе за смештај робе или као склониште у тренуцима кад сунце пржи.

Куће на чамцу

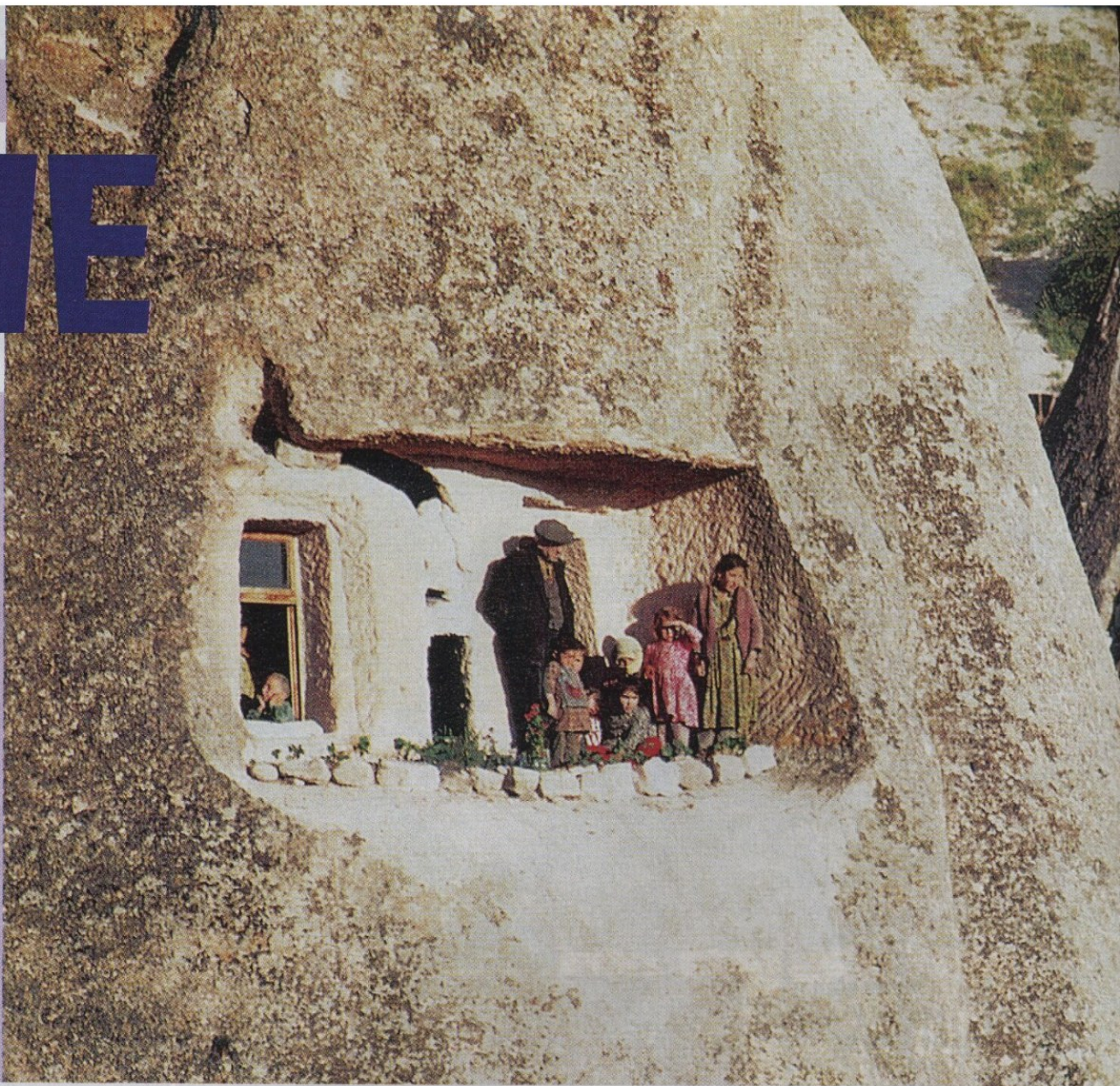
Начињене од добро исушеног кедровог дрвета, прве пловеће куће у Сринагару, у Индији (област Кашмира), биле су мале и веома покретне. Пловидбом до језера Вулар избегавале су се велике врућине. Данас су исувише велике за тако нешто. Могу да се виде на обалама језера Дал и Нагин, поређане у неправилним редовима. Нису нарочито привлачне, али има и оних за које би се могло рећи да су раскошне.

ДОМЕ

У куполама од пешчара

У долини Гореме,
у Турској,
људи већ
хиљадама година
копају простор
за становање у стенама
које су веома чврсте
али лаке за обраду.
У време Византије овде
су тако ницале капеле
и манастири.
Куће од пешчара имају
и по неколико спратова
и у њима се
и данас живи.

На отпадима

У селу Ал-Таџи на
северу Багдада
(Ирак) одрасли и
деца живе од тога
што сакупљају и
препродају отпад.
Воду за купање и
пиће доносе са
извора на којима
се напаја стока.
Људи који овако
живе надају се да
ће једног дана
моћи да купе
комад земље и
сазидају себи
праву кућу.

ДИС

И ДРЕСОВИ ИДУ У ПЕНЗИЈУ

Недавно сам чуо да је у Америци пензионисан дрес Владе Дивца. Шта то у ствари значи? Хвала унапред на одговору.

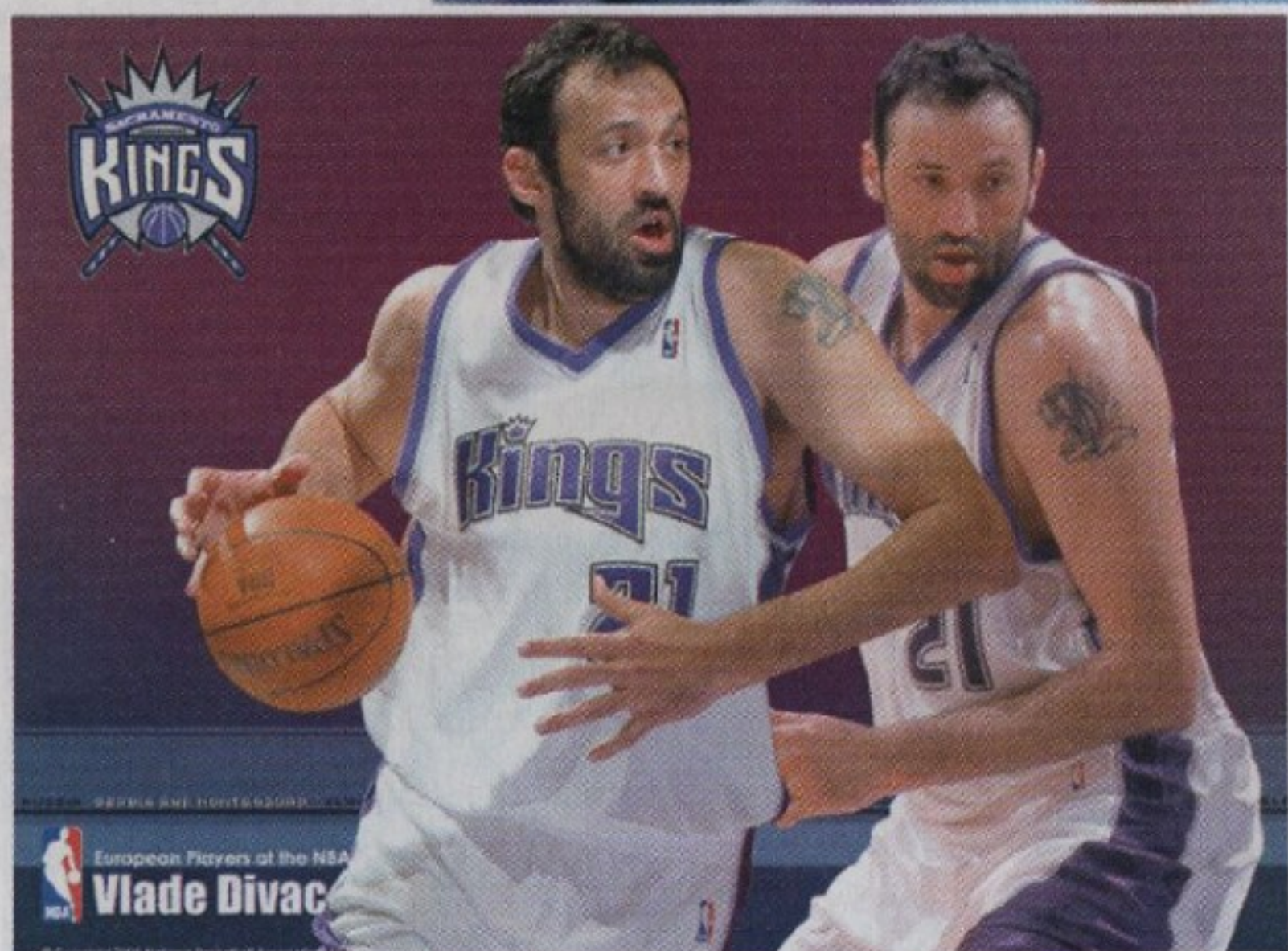
МИЛОШ Ћ.
Скадарлија, Београд

Уочи кошаркашке утакмице између NBA тимова „Сакраменто Кингс“ и „Њу Орлеанс Хорнетс“, одигране 31. марта 2009. године, дрес „Краљева“ с бројем 21, који је у раздобљу од 1999. до 2004. године носио наш прослављени репрезентативац Владе Дивац, повучен је из употребе, или, како се још каже, „пензионисан“. Српском играчу тако је одата почаст за све оно што је учинио за клуб из престонице Калифорније. Он је први наш сународник у историји NBA коме је тако нешто пошло за руком.

Пре Дивца, исто признање постхумно је припало Дражену Петровићу. После погибије у саобраћајној несрећи 1993. године, управа клуба „Њу Џерси Нетс“ за који је Петровић играо од 1991. до 1993. године, сматрала је да је повлачење његовог дреса (носио је број 3) најмање што може да учини у знак сећања на некадашњег капитена југословенске и хрватске репрезентације.

Иначе, највише дресова „пензионисао“ је седамнаестоструки (и садашњи) првак NBA лиге „Бостон селтикс“ – чак двадесет три. Што се тиче Дивчевих „Сакраменто кингса“, девет њихових бројева отишло је „у историју“, а рачунајући све NBA клубове, „Кингси“ су тек четврти тим који више неће имати двадесет једи-

шездесет два

ницу. Уз дресове Мича Ричмонда (2), Криса Вебера (4) и осталих, на врху „Арко арене“, дворане у којој играју, стајаће одсад и онај који је носио Владе Дивац.

Иако је у Европи можда најпознатији, обичај повлачења дресова из употребе није везан само за NBA лигу, већ и за друге северноамеричке лиге – NHL (хокеј), NBL (бејзбол), NFL (амерички фудбал). Занимљиво је да је неколико сличних поку-

шаја било и у Европи, а последњи је најава фудбалског клуба „Милан“ да ће после завршетка каријере Паола Малдинија, на крају сезоне 2008/2009, дрес с бројем 3 бити „пензионисан“. Ипак, постоји могућност да поново буде у употреби уколико неки од Малдинијевих синова уђе у први тим! А то се врло лако може догодити јер Кристијан, старији син, већ игра за омладинце „Милана“ ■

ОКАЧИ СЕ...

www.politikin-zabavnik.rs

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
1. 5. 2009.

АРАНЖМАН, ЗАЈАМ ИЛИ ЛЕТОВАЊЕ

Приметила сам да се често користи реч аранжман. Занима ме шта тачно значи та реч, јер се користи за различите ствари. Волела бих да знам и из ког језика потиче.

ЈАРМИЛА
Земун

кује од књижевног. У сваком случају, реч аранжман потиче од француске речи arrangement.

Дакле, постоји неколико значења речи аранжман: то је најпре договор, нагодба, споразум. Друго значење везано је за путовања која се често помињу уочи летње сезоне. Аранжман је и унапред одређено путовање које продаје нека туристичка агенција.

Цветне аранжмане не праве само мајстори икебанае, већ сви цвећари, па чак и они који нису цвећари. Дакле, то је одређен распоред украса, распоред детаља – као што пише у Великом речнику страних речи и израза Ивана Клајна и Милана Шипке. Наполетку, аранжман, тачније, музички аранжман је обрада одређене мелодије за оркестар или какав други музички ансамбл. Кад водитељ најављује неку песму у склопу фестивала, често напомиње ко је написао музику, а ко аранжман ■

Многе свакако збуњују економске вести о различитим „аранжманима“ које представници наше земље склапају с Међународним монетарним фондом и другим сличним организацијама. У ствари, мисли се на зајмове, али је вероватно лепше употребити реч аранжман, што, истини за вољу, може да значи и – споразум. А да би се дошло до зајма, треба постићи договор, односно, споразум. Уосталом, свима је познато да се дипломатски и политички говор разли-

НАРОД ИЗ ВРЕМЕНА СНОВА

Веома ме занима кад су Аборицини дошли на тло

Аустралије и одакле. Волела бих да знам и како су они живели у давно време.

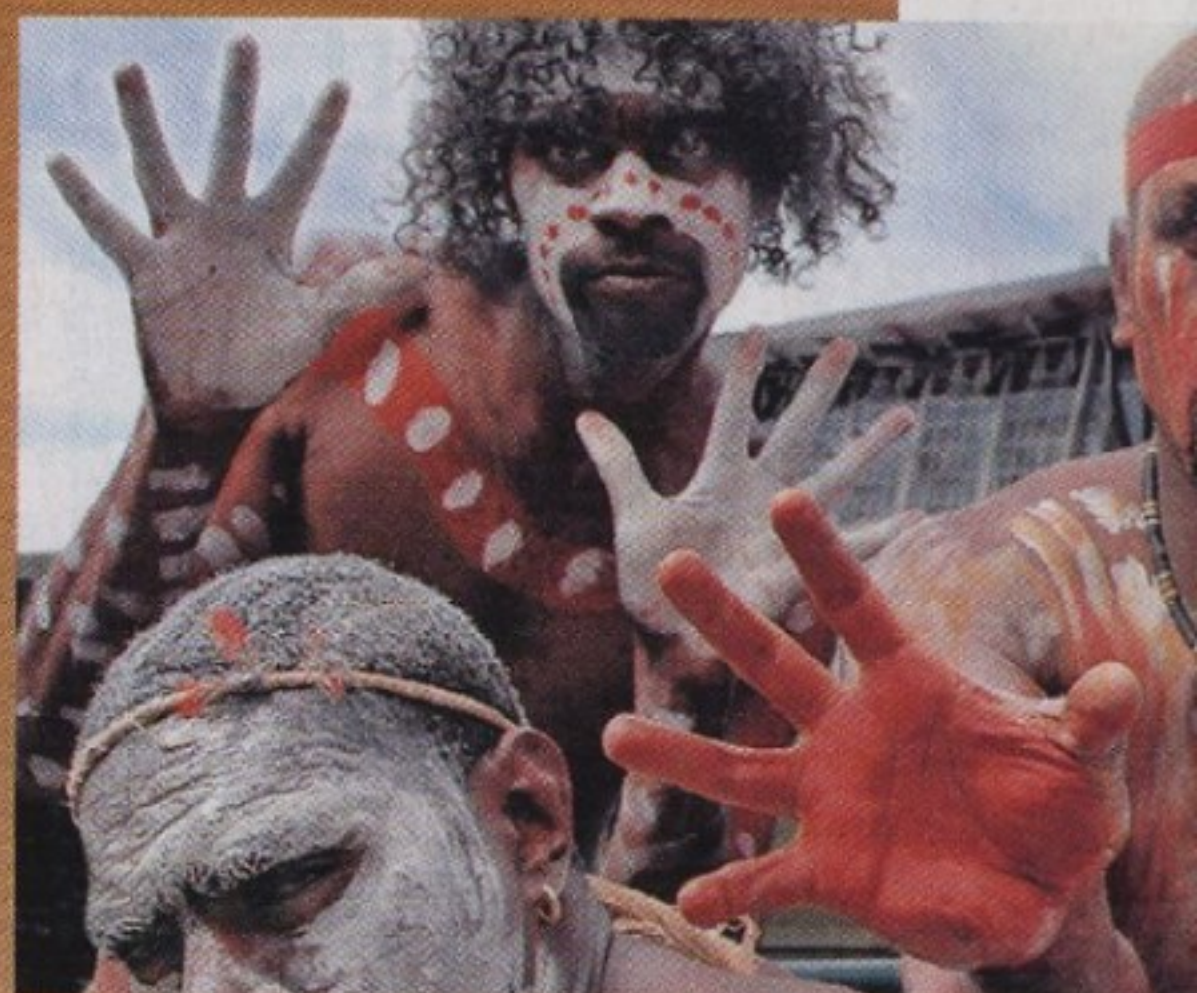
ЕМИЛИЈА УРОШЕВИЋ
Београд

Први становници Аустралије били су азијски насељеници. Верује се да су у Аустралију

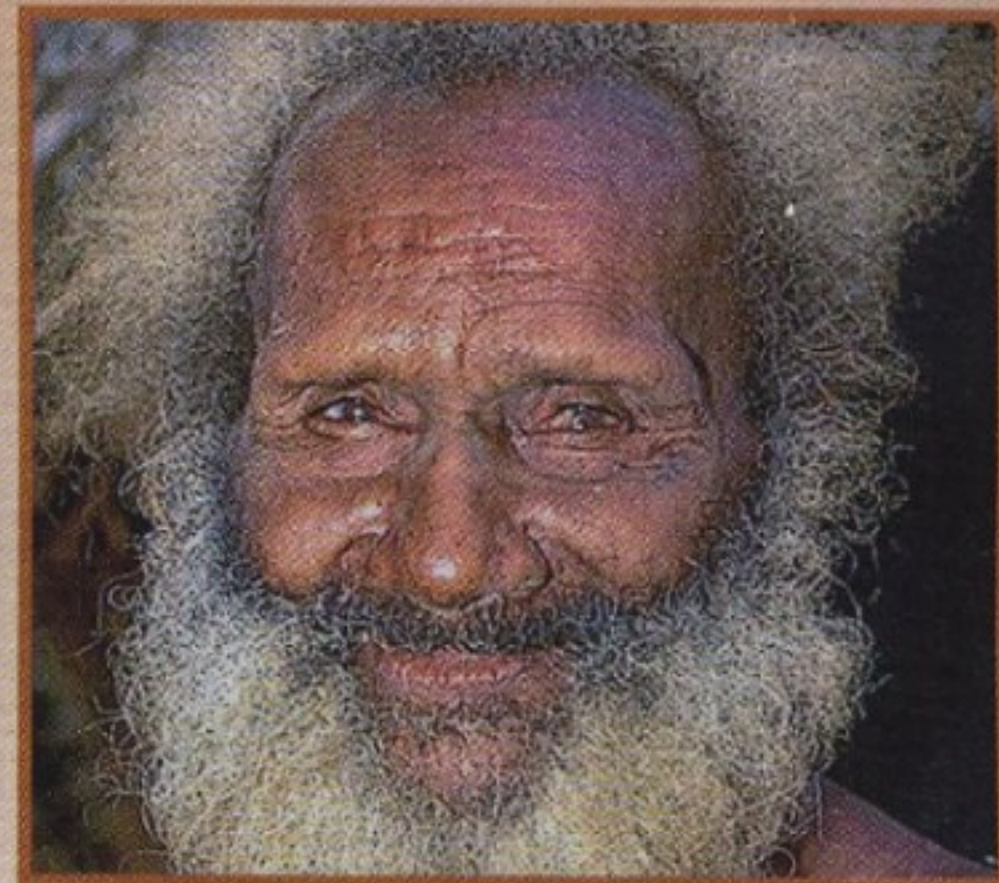
стигли пре отприлике четрдесет хиљада година. Додуше, неки налази указују да су на аустралијско копно стигли и много раније – пре чак шездесет хиљада година. Треба имати у виду да је низак ниво мора у то доба смањивао раздаљину између Азије и Аустралије и Нове Гвинеје.

Аустралијски Аборицини потичу, дакле, од древних народа из југоисточне Азије. Кад су ступили на аустралијско тло, прилагођавали су се природном окружењу ловићи дивљач и сакупљајући плодове. Занимљиво је да су изазивали пожаре како би из спаљене земље никла нова трава која је привлачила кенгуре и

друге животиње. То им је онда олакшавало лов. Животиње су убијали копљем или бумерангом. Правили су и замке за рибе у рекама и језерима. Жене су се углавном бавиле сакупљањем плодова, али су често користиле и камене секире како би се домогле малих сисара, као и кошница у стаблима. Диџериду, израђен од шупљег дрвета, један је од најстаријих данас сачуваних музичких (дувачких) инструмената, а Аборицини су га свирали током окупљања. Богата усмена баштина, једна од најстаријих у свету, повезује данашње Аборицине с првим аустралијским досељеницима.

Вера Аборицина заснивала се на веровању у Време снова. Реч је о вр-

ло сложенем погледу на свет где се мешају прошлост, садашњост и будућност. Аборицинско друштво није знало за вође, није било поглавица, нити племића, па ни друштвених лествица. Основно начело било је засновано на сродству. Од најранијег детињства Аборицини су учили сложена правила понашања која су се заснивала на поштовању старијих рођака ■

ЛАПОНАЦ, А НИЈЕ ЗАБОРАВАН

Драги Забавнице,

Јако волим животиње. Међу омиљеним су и пси. Желела бих да напишем нешто о Лапонском шпицу (Finnish Lapphund).

Унапред захвална:

Наташа (13,5)

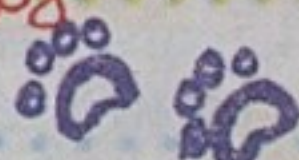
Вучићевит

Суботица

О.Ш. "Соња Маринковић"

7.4

Да ли вам се свиђа мој цртеж лапонског шпица?

Веома нам се допада твој цртеж лапонског шпица! Шпицеви наликују поларним псима, али им порекло није баш исто. Заједничко и за поларне псе и за шпицеве јесте да користе људима не само као друштво, већ за различите потребе. Често су обављали најтеже послове: чували су стада, куће и поседе, ишли у лов, преносили терет или вукли санке. Ноћу су у шаторима деци номадских племена служили као нека вр-

ста јоргана. Кад су преци ових паса почели да живе с људима, постали су врло прилагодљиви. Лапонски шпицеви истичу се као најчистији пси.

Добри су и привржени човекови пријатељи и занима их све што се догађа у кући. Изванредни су чувари, па често лају и на најмањи, стварни или случајни, веома удаљени звук. Јер, они одговорно штите дом свог господара или стадо које им је поверено. Спремни су да се сукобе, уко-

лико је то потребно. Према непознатим људима стога су врло суздржани.

Као што му име каже, лапонски шпиц потиче из Лапоније, односно Финске. Тамо углавном служи као гонич стада и чувар. Шведска је поставила стандарде за ову пасмину. Будући пас средње ве-

што се додуше не види од длаке. Јер, спољна длака (различитих нијанси) дугачка је и сјајна. Доња длака је густа и мекана. На глави и на предњем делу ногу длака лапонског шпица је кратка. Реч је о псу изузетне интелигенције – човек може да се поузда у њега. Веома је погодан за

ЛАПОНСКИ ШПИЦ

личине, може да достигне висину од четрдесет до педесет центиметара и тежину између седамнаест и деветнаест килограма. Глава лапонског шпица умерено је широка и није предугачка. Има крупне очи, некад тамносиве, а могу бити и тамносмеђе. Уши су му шиљате и стоје усправно, труп дуг, а стомак увучен,

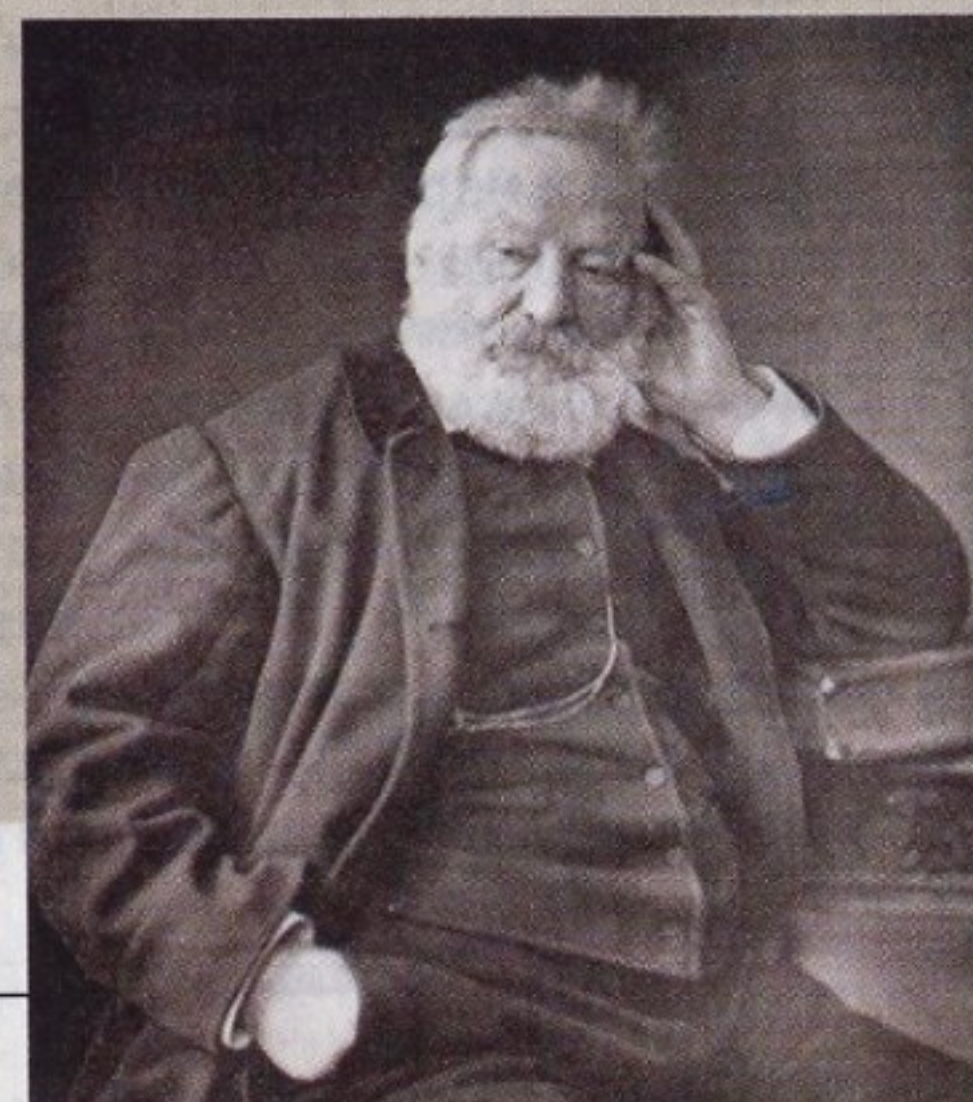
дресуру јер је у стању да научи много тога. Занимљиво је да нема изражен ловачки нагон иако га и за то користе. Лапонски шпиц може да живи од дванаест до четрнаест година. У земљи из које потиче, Финској (где му клима вероватно највише прија), може да живи и до седамнаест година ■

ИГООВА ДОСЕТКА

Да ли можете да ми одговорите ко је написао најкраће писмо?

ДРАГАНА Велика Плана

Чувени француски књижевник Виктор Иго био је познат и по томе што је, наводно, написао најкраће писмо у историји писмености. Он је, кажу, у жељи да сазна како се продаје његов роман „Јадници“, издавачу послао писмо у коме је стајало само: „?“ Духовити издавач одговорио му је истом мером: „!“ ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. МИША У КУПОВИНИ

Миша је пре одласка у куповину имао 1800 динара ■

2. ИСТО ПРАВИЛО

У сваком реду трећи број два пута је већи од збира прва два, те је $A = 10$, $B = 4$, $C = 16$ и $D = 10$ ■

3. УМЕТНИЧКА ЛИВНИЦА

За 5 мањих утроши се као за 3 веће, а за 20 мањих као за 12 већих, па ће за једну већу кутију бити утрошено $36 : 12 = 3$ kg легуре ■

4. ЗАМЕНИТЕ УПИТНИК!

У питању је број 108, јер је у сваком квадрату највећи број двоструко већи од збира преостала три броја ■

5. РАША И ГАША

Решење приказујемо табеларно

	Раша	Гаша
Почетно стање	2100	1100
Раша Гаши	1000	2200
Гаша Раши	2000	1200
Раша Гаши	800	2400
Гаша Раши	1600	1600

6. МИКА И ЖИКА

Нека је x број Микиних година, а у број Жикиних година. Мика је имао у година пре $x - y$ година. Тада је и Жика био за $x - y$ година млађи, те је имао $y - (x - y)$ година, то јест $2y - x$ година. Како Мика данас има двоструко више година него што је Жика тада имао, имамо да је: $x = 2(2y - x)$, то јест $4y = 3x$. Како је $x + y = 70$, то је $y = 30$, $x = 40$. Значи да Мика има 40, а Жика 30 година ■

7. СТОГ СЕНА

Овца за годину дана поједе 3 стога, коза 6, а крава 12, односно заједно за годину дана поједу 21 стог сена. То значи да ће за један месец заједно појести $12 : 21 = 0,57$, или за око 17 дана ■

8. НАСТАВИТЕ НИЗ!

Обележите поља бројевима од 1 до 9. Збир бројева поља где се налазе куглице је 9, те низ наставља фигура В ■

9. КОЈИ БРОЈ НЕДОСТАЈЕ?

У сваком реду (колони) други број је за 4 мањи од збира првог и трећег. Према томе, $? = 9$ ■

10. МАЈА, КАЈА И ЈАЈА

Нека је Каја имала за x пута више јаја од Маје. Тада је Кајина зарада 20x динара, а Мајина 45/x. Како су подједнако зарадиле, имамо да је $200x = 450/x$, односно $x = 3/2$. То значи да је Маја имала 1,5 пута мање јаја од Каје. Значи, Маја је имала 40 а Каја 60 јаја ■

11. КЊИЖАР ПЕРА

Пера је имао 119 књига ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Тир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Тирничко изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

ФИЛМСКИ АНАГРАМ

„Седморица величанствених” ■

УКРШТЕНИЦА

Пабло Пикасо, расути, Орион, лист, Сара Вон, „Госпођице из Авињона”, АН, Амур, авенија, ИТ, н, стар, снети, Арика, отпадати, након, Жан ■

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Ромб, шапа, Астана, р, к, сл, Марсела, Коу, пламен, л, маринада, аа, поздрав, прва страна, аге, театар, Тинтор, И, о, инат, Окса, Ноеми, м, ет, Ибери, Парис, ојако, нн, ан ■

СКАНДИНАВКА

Киген, ларве, Ика, м, Нонка, т, Тин, инок, сарабанда, три, април, Венера, НК, узор, Рига, да, икако, токата, и, пирамидон ■

ОПИСНА ОСМОСМЕРКА

Лас Палмас (канибал, окан, оцена, маратонац, тараба, Анкара, Мостар, април, наива, колиба, космос, марка, облак, атлас, дрес, галама, Сталоне, Сава, краба, Мартина) ■

С. Б.

Ко
чита

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

тај
и
зна

ТАЧНИ ОДГОВОРИ:

1 - в; 2 - а; 3 - а; 4 - в; 5 - б;
6 - б; 7 - в; 8 - б; 9 - а; 10 - б

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

БРОЈ 2986

ЗАБАВНИК

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника”
изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа ПОЛИТИКА АД
Цетињска 1, 11001 Београд

За издавача:
Милорад Гушавац
Генерални директор

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Заменик главног и одговорног уредника
Петар Милатовић

Гrafички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорана Грујић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тилев
Милован Зоре

Редакција ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
Цетињска 1/II
11001 Београд

Секретаријат 330-1452; 330-1456
Техничка редакција 330-1454
Претплата 330-1638; 330-1640; 330-1633
Огласни сектор 330-1186; 330-1426
Телефакс 011/337-3319

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец (4 броја) 356,40 дин.
3 месеца (12 бројева) 1.069,20 дин.
6 месеци (26 бројева) 2.316,60 дин.
12 месеци (52 броја) 4.633,20 дин.
Текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд: 205-16454-02

Претплату слати уз обавезну назнаку:
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група -
Европа: 120 EUR. II група - Азија - Африка:
126 EUR. III група - Америка - Аустралија:
132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I CORRESPONDENT BANK

SWIFT- BIC: DRESDEFF
Name: DRESDNER BANK AG
City, Country: FRANKFURT AM MAIN
GERMANY

II BENEFICIARY'S BANK

SWIFT- BIC: KOBBSBGXXX
Name: KOMERCIJALNA BANKA AD
BEOGRAD
Street: SVETOG SAVE 14
City, Country: BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

III BENEFICIARY

IBAN/ Account Number:
RS35205000702174700089
Name: POLITIKA AD - ZA NOVINSKO-
IZDAVACKU I GRAFICKU DELATNOST
Street: CETINJSKA 1
City, Country: 11000 BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА АД, Цетињска 1, Београд
Србија или на факс ++ 381 11 3373-160

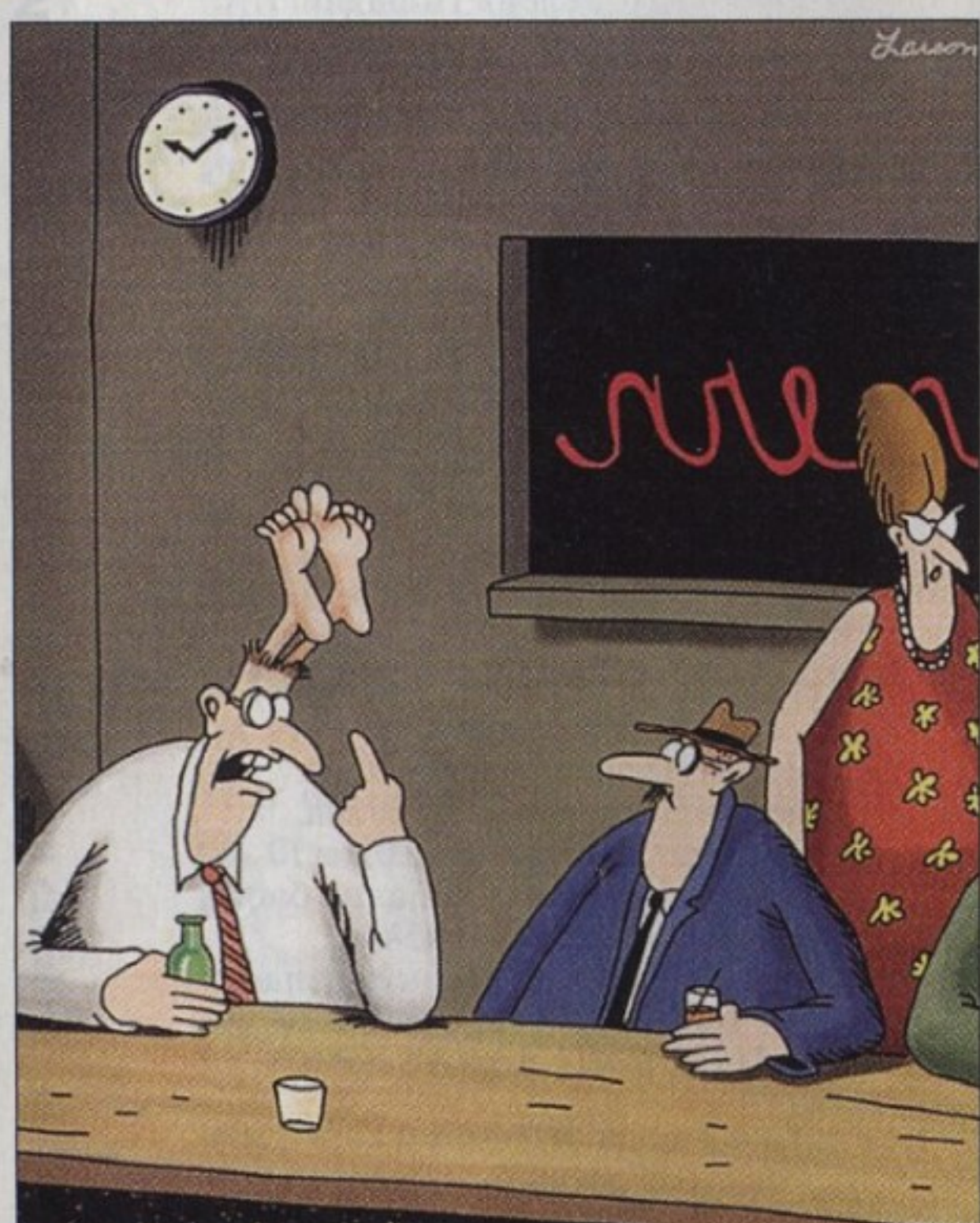
Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.rs
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika-ad.com

ЧУДЕСНИ СВЕТ

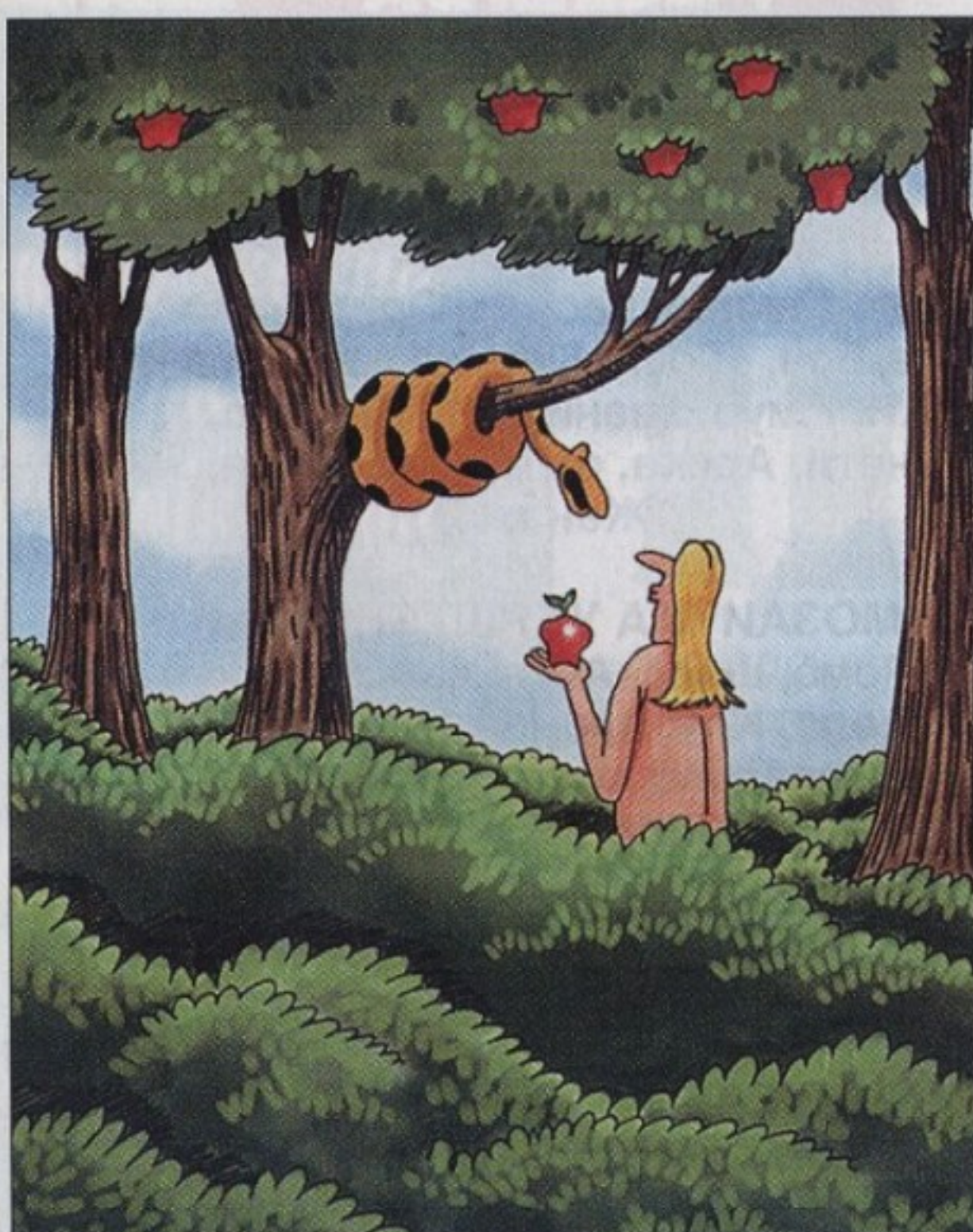
ГЕРИЈА ЛАРСОНА

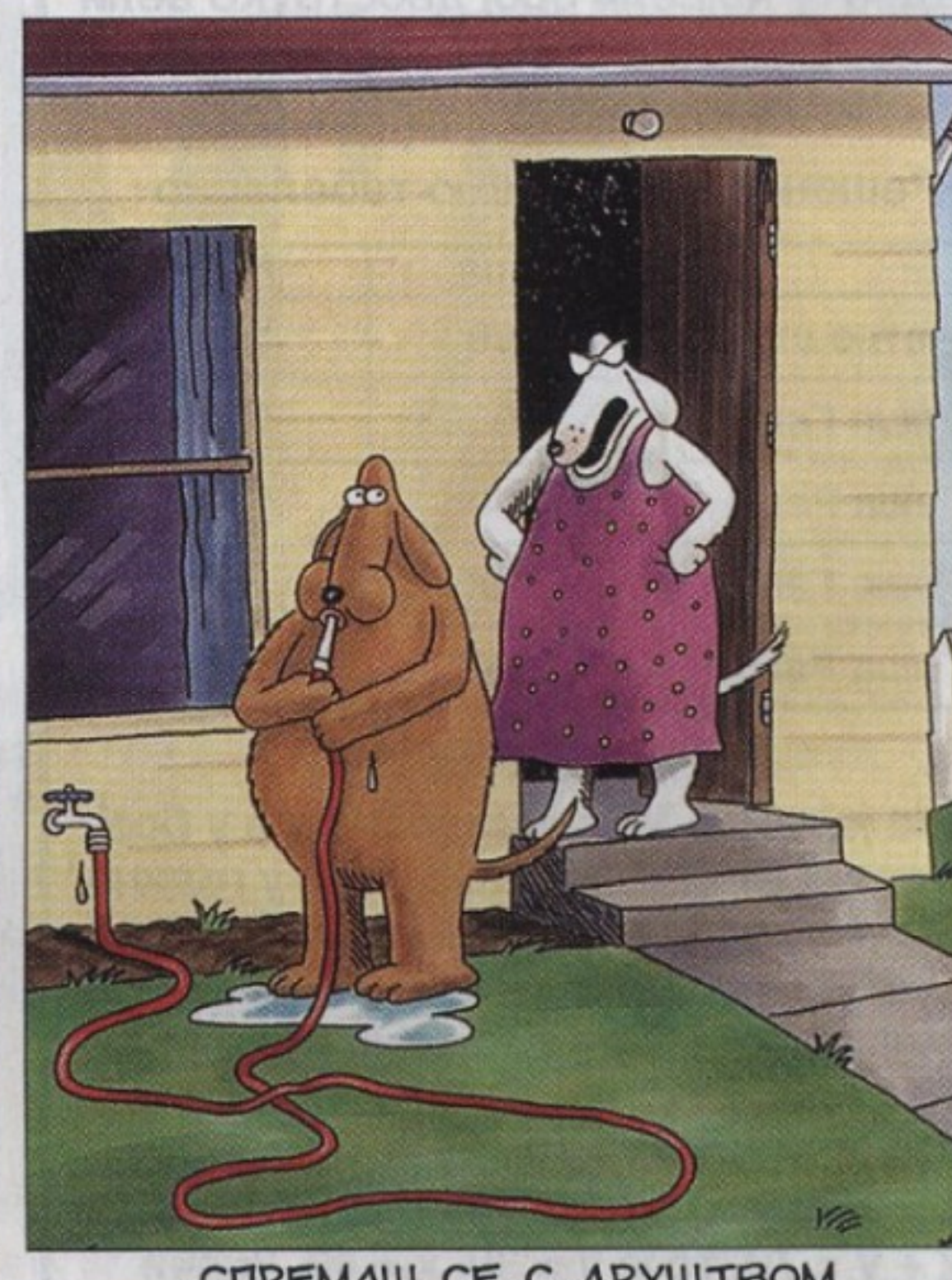
„ХЕЕЕЕЈ...
ТО МИ
НЕ ДЕЛУЈЕ
ДОВОЉНО
УКВАРЕНО!”

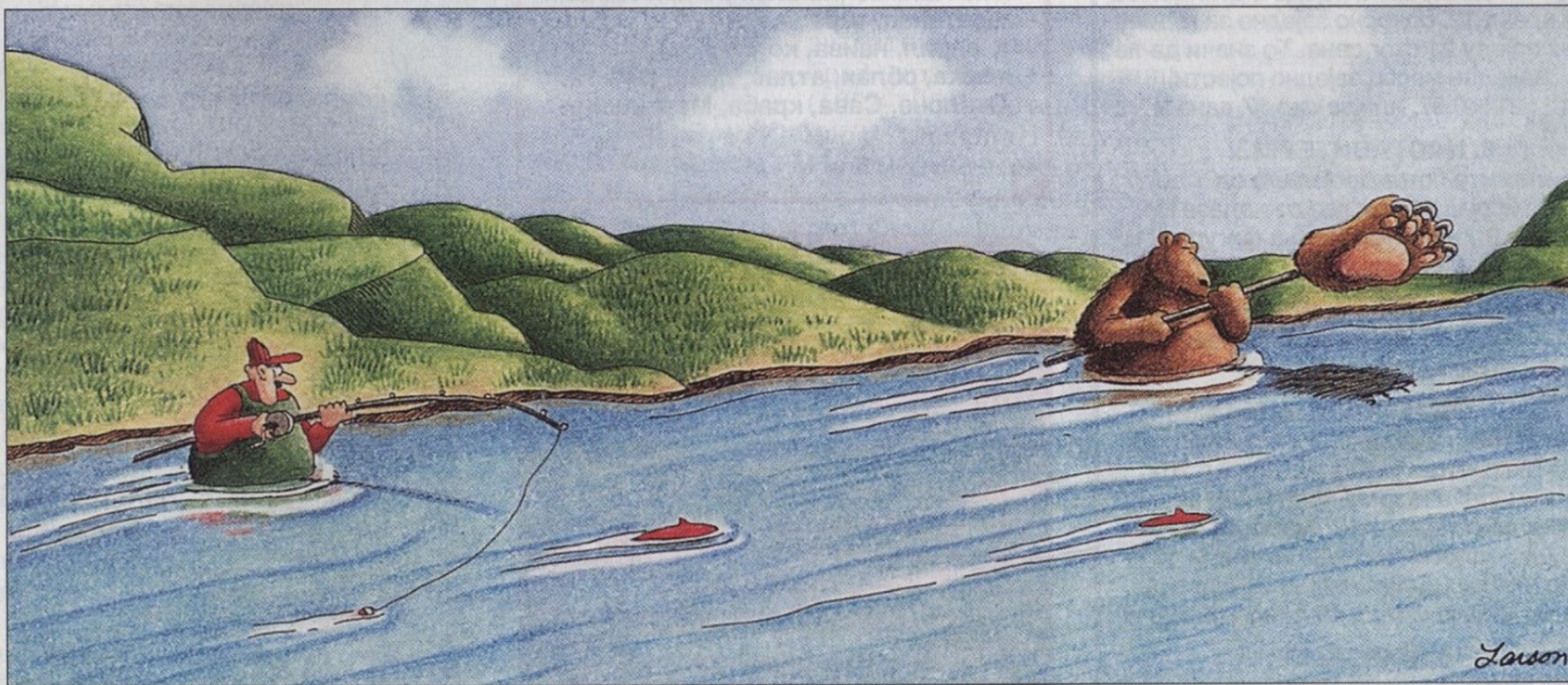
„РАВНИ ТАБАНИ СУ МЕ СПАСЛИ ВОЈСКЕ!”

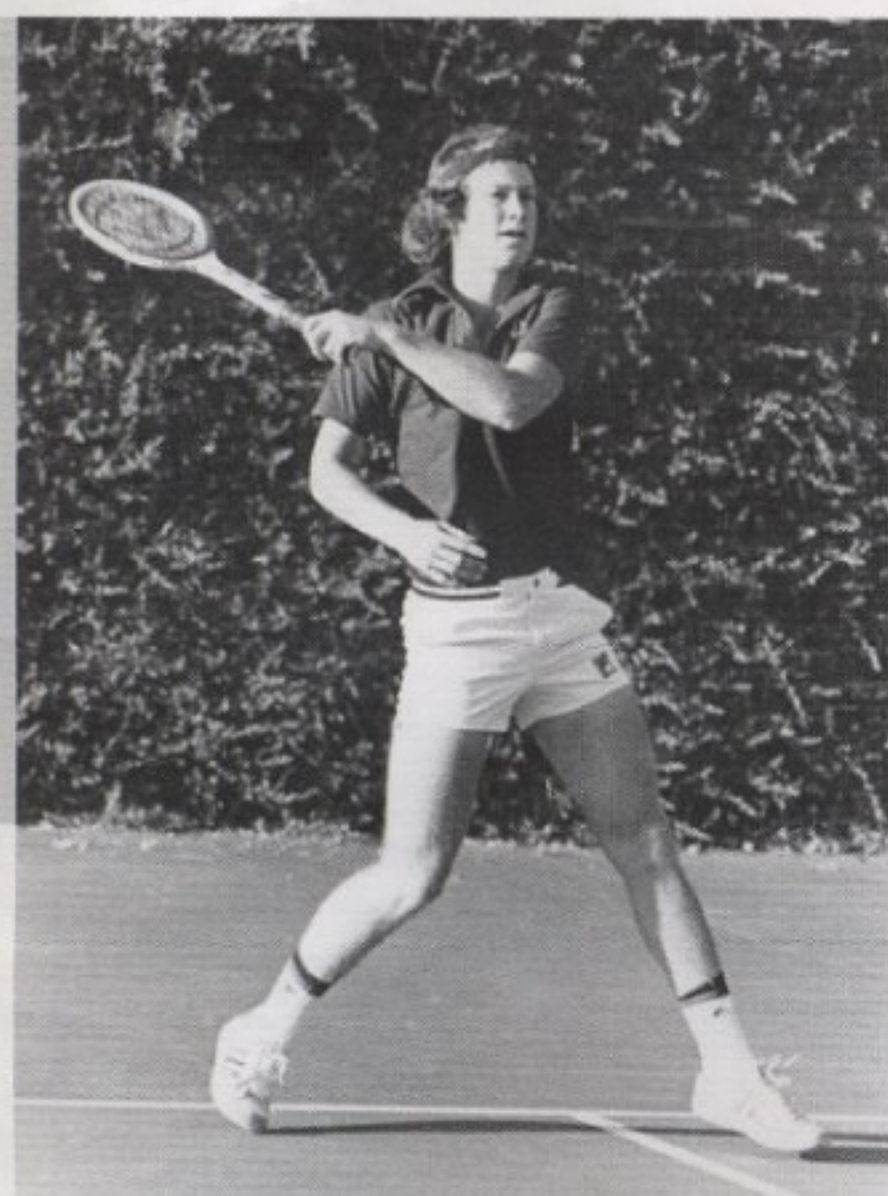
„НЕ ЗНАМ ТАЧНО... ВАЉДА ЈЕ ОПРАНА!”

„СПРЕМАШ СЕ С ДРУШТВОМ
ЗА ОБИЛАЗАК ПО КРАЈУ?”

РЕКЛИСУ О СПОРТУ

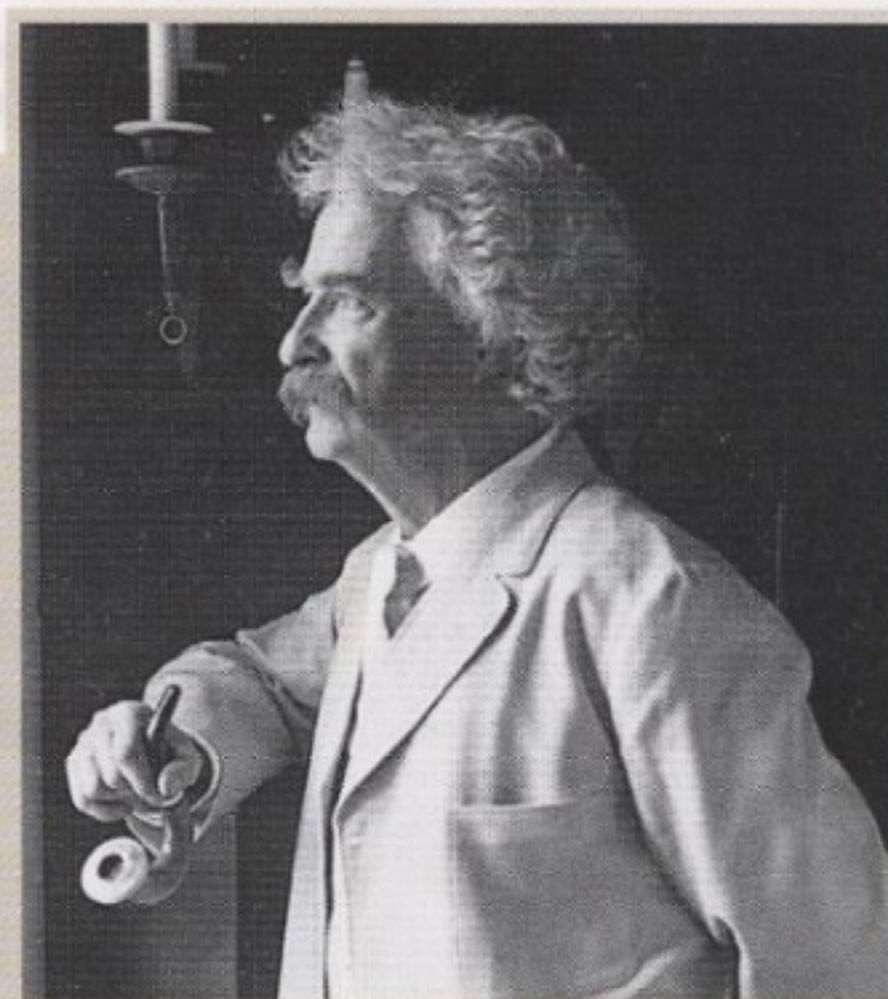
**НЕКА
МОЈ РЕКЕТ
ГОВОРИ
УМЕСТО
МЕНЕ.**

Џон Мекинро
амерички тенисер
(рођен 1959)

**ГОЛФ ЈЕ
ДОБРА
ЛАГАНА
ШЕТЊА.**

Марк Твен
амерички писац
(1835–1910)

**ПРВО ИДУ
ШКОЛА
И УЧЕЊЕ,
А ОНДА ДОЂЕ
СПОРТ.**

Драгослав Шекуларац
наш прослављени
фудбалер
(рођен 1937)

**СПОРТ ЈЕ МИКРОКОСМОС
ОДРЕЂЕНОГ ДРУШТВА.**

Били Џин Кинг
америчка тенисерка
(рођен 1943)

**НИКАД
НЕ РАЗМИШЉАМ
О ПОСЛЕДИЦАМА
ПРОМАШЕНОГ
ВАЖНОГ КОША.
РАЗМИШЉАЊЕ
О ПОСЛЕДИЦАМА
УВЕК ЈЕ
РАЗМИШЉАЊЕ
О НЕЧЕМ
ЛОШЕМ.**

Мајкл Џордан
амерички кошаркаш
(рођен 1963)

**КОШАРЦИ САМ
ДАО И ТЕЛО
И ГЛАВУ,
АЛИ ДУШУ
НЕ ДАМ.**

Фил Цексон
амерички кошаркашки
тренер
(рођен 1945)

**НЕ МОЖЕШ ДА ПОБЕДИШ
СВЕ ДОК НЕ НАУЧИШ
КАКО ДА ГУБИШ.**

Карим Абдул Џабар
амерички кошаркаш
(рођен 1947)

**ОЛИМПИЗАМ ЈЕ БРАК
СПОРТА И КУЛТУРЕ.**

Хуан Антонио Самаран
ранији председник Међународног
олимпијског комитета
(рођен 1920)

**ОЗБИЉАН
СПОРТ
НЕМА
НИКАКВЕ
ВЕЗЕ СА
ФЕР-ПЛЕЈОМ.
ТО ЈЕ РАТ,
НЕДОСТАЈЕ
САМО
ПУЦЊАВА.**

Џорџ Орвел
енглески писац
(1903–1950)

**БЕЈЗБОЛ ЈЕ У ОГРОМНОЈ ПРЕДНОСТИ
НАД КРИКЕТОМ ЈЕР СЕ РАНИЈЕ ЗАВРШИ.**

Џорџ Бернард Шо
ирски писац
(1856–1950)

**ТРЕНИРАШ ЧИТАВ ЖИВОТ
ЗА ДЕСЕТ СЕКУНДИ ТРКЕ.**

Џеси Овенс
амерички атлетичар
(1913–1980)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

